

ДИРЕКТОР*проф. д.и.к.н. Стоян Денчев***РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ****Главен редактор***проф. д-р Лъчезар Георгиев**проф. д.н. Тодор Галунов**проф. д.н. Пламен Легкоступ**проф. д.ф.н. Иванка Янкова**проф. д-р Ирена Петева**проф. д-р Кристина Върбанова-Денчева**доц. д-р Стефан Коларов**проф. д-р Каролин Арчър (Великобритания)**проф. д.н. В. П. Леонов (Русия)***Консултант***Иван Иванов***Технически редактор***Райна Карабоева***Коректор***Цветанка Ращкова***ISSN 1310-4624**

5000 Велико Търново
ул. „Теодосий Търновски“ № 2
БТУ „Св. св. Кирил и Методий“

1784 София
бул. „Цариградско шосе“ № 119
Университет по библиотекознание и
информационни технологии

ИЗДАТЕЛ**НАУЧНО СПИСАНИЕ ЗА КНИГАТА****ГОДИНА XVII, № 1 (КНИЖКА 1 – 2), 2015****ВЕЛИКОТЪРНОВСКИ УНИВЕРСИТЕТ**
“СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ”**УНИВЕРСИТЕТ ПО БИБЛИОТЕКОЗНАНИЕ**
И ИНФОРМАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ**СЪДЪРЖАНИЕ****Стоян Денчев.** ПЕЧАТАРЯТ ЯКОВ КРАЙКОВ –
БЪЛГАРСКИЯТ МОСТ КЪМ РЕНЕСАНСА 3**Лъчезар Георгиев.** ЛИСАБОНСКИЯТ ДОМ
НА КНИГАТА В ПАМЕТ НА ЖУЗЕ САРАМАГУ 7**Лъчезар Георгиев.** НЯКОЛКО ДУМИ ЗА
СБОРНИКА С ЛИРИКА „ЕСЕННА ЖЪТВА“ 25**Георги Н. Николов.** „БОЛКАТА КАРА ЧОВЕКА
ДА МИСЛИ...“ 26**Александра Куманова, Марияна Матова.**
БИБЛИОГРАФИЯ НА СПИСАНИЕ „ИЗДАТЕЛ“
2002–2013 – ЗА НЕГОВАТА 20-ГОДИШНИНА 28**Никола Бенин.** АМБИВАЛЕНТНОСТТА
В „ЕСЕННА ЖЪТВА“ 45**Стела В. Георгиева.** ДЕТСКОТО КНИГОИЗДАВАНЕ
В БРАЗИЛИЯ – С МОДЕРНА ВИЗИЯ, НОВИ
СЕРИИ И РАЗНООБРАЗЕН РЕПЕРТОАР 46**Александра Куманова.** ДОКОСВАНЕ ДО СЪРЦЕТО
НА ИРАН (продължение от брой 3-4, 2014, втора част) 49**Георги Н. Николов.** СПОМЕНИ ЗА МРАЧНИ
ВРЕМЕНА... 55**Кремена Попова.** ИЗЛЕЗЕ ОТ ПЕЧАТ
„ПЪТИЩА НА ДЕТСКАТА КНИГА“ 56**Любомира Парижкова.** НОВИЯТ СБОРНИК,
ПОСВЕТЕН НА КНИГАТА И НА ИЗКУСТВАта 58**Румелина Василева.** ЕДНО ФЕНОМЕНО-
ЛОГИЧНО ОБОЩЕНИЕ ИЛИ ПО-СКОРО
„АКТИВАЦИЯ“ НА ПАМЕТОВАТА
ФУНКЦИЯ 59**Георги Н. Николов.** ТВОРБИ, ПИСАНИ ДАЛЕЧ
ОТ БЪЛГАРИЯ. Съвременните български поети
по света 61

CONTENTS

Stoyan Dentchev. PRINTER YAKOV KRAYKOV – BULGARIAN BRIDGE TO THE RENAISSANCE	3
Lachezar Georgiev. THE LISBON HOME OF THE BOOK IN MEMORY OF JOSÉ SARAMAGO	7
Lachezar Georgiev. A FEW WORDS ABOUT THE COLLECTIONS OF LYRICS "AUTUMN HARVEST" ..	25
Georgi N. Nikolov. "THE PAIN MAKES A PERSON TO THINK..."	26
Alexandra Kumanova, Mariana Matova. BIBLIOGRAPHY OF MAGAZINE [=PUBLISHER] – FOR ITS 20th ANNIVERSARY	28
Nicolas Benin. AMBIVALENCE IN AUTUMN HARVEST	45
Stela V. Georgieva. THE CHILDREN'S BOOK PUBLISHING IN BRAZIL – WITH A MODERN LOOK, NEW SERIES AND DIVERSE REPERTOIRE	46
Alexandra Kumanova. A TOUCH OF THE HEART OF IRAN (For the PC. 3-4, 2014, part two)	49
Georgi N. Nikolov. MEMORIES OF DARK TIMES.....	55
Kremena Popova. OUT-OF-PRINT "ROADS OF CHILDREN'S BOOK"	56
Lubomira Parizkova. THE NEW COLLECTION DEDICATED TO THE BOOK AND THE ARTS	58
Rumelina Vasileva. A PHENOMENAL SUMMARY OR RATHER "ACTIVATION" OF THE MEMORY FUNCTION	59
Georgi N. Nikolov. WORKS WRITTEN FAR FROM BULGARIA. Bulgarian Contemporary Poets in the World	61

ЗА АВТОРИТЕ [About AUTHORS]:

Стоян Денчев, проф. д.и.к.н., УниБИТ = Prof. Stoyan Dentchev, Dr. Habil [SULSIT]
Лъчезар Георгиев, проф. д-р, ВТУ "Св. св. Кирил и Методий" = Prof. Lachezar Georgiev, PhD, University of Veliko Turnovo
Александра Куманова, акад. проф. д.п.н., УниБИТ = Prof. Alexandra Kumanova, Dr. Habil [SULSIT]
Марияна Матова, УниБИТ = Mariana Matova [SULSIT]
Герги Н. Николов, Съюз на българските писатели = Georgi N. Nikolov, a member of the Union of Bulgarian Writers
Стела В. Георгиева, гл. ас. д-р, ВТУ "Св. св. Кирил и Методий", катедра "Книгоиздаване и БИД" = Assist. Prof. Stela V. Georgieva, PhD, University of Veliko Turnovo
Кремена Попова, асистент по португалски език, Филологически факултет на ВТУ = Assistant Kremena Popova, University of Veliko Turnovo
Любомира Парижкова, доц. д-р, УниБИТ = Assoc. Prof. Lyubomira Parizhkova, PhD [SULSIT]
Румелина Василева, доц. д-р, УниБИТ = Assoc. Prof. Rumelina Vasileva, PhD [SULSIT]
Никола Бенин, гл. ас. д-р, РУ „А. Кънчев“ – Руце = Assist. Prof. Nikolas Benin, PhD (University of Rousse „Angel Kanchev“)

IZDATEL

[= PUBLISHER]

Scientific magazine of the book
XVII, № 1 (book 1 and book 2), 2015

"ST. CYRIL AND ST. METHODIUS"
UNIVERSITY OF VELIKO TURNOVO
STATE UNIVERSITY OF LIBRARY STUDIES
AND INFORMATION TECHNOLOGIES [SULSIT]

Director

Prof. Stoyan Dentchev, Dr. Habil

EDITORIAL BOARD BG:

Editor in chief:

Prof. Lachezar Georgiev Georgiev, PhD

Prof. Todor Galunov, Dr. Habil
Prof. Plamen Legkostup, Dr. Habil
Prof. Ivanka Iankova, Dr. Habil
Prof. Irena Peteva, PhD
Prof. Kristina Varbanova-Dentheva, PhD
Assoc. Prof. Stefan Kolarov, PhD
Prof. Caroline Archer, PhD
(Birmingham City University, UK)
Prof. V. P. Leonov, Dr. Habil
(Russian Academy of Sciences, Russia)

Publishing consultant:

Ivan Ivanov

Technical editor:

Raina Karaboeva

Proof-reader:

Tsvetanka Rashkova

"St. Cyril and St. Methodius" University of Veliko Turnovo

5000 Veliko Turnovo

Teodosi Turnovsky str. № 2

Department of Book Publishing and Library and
Information Activities (University of Veliko Turnovo)

Prof. Lachezar Georgiev Georgiev, PhD

E-mail: *Lu4ezargeorgiev@abv.bg*

Publisher: *"St. Cyril and St. Methodius"*
University Press – Veliko Turnovo

*State University of Library Studies and
Information Technologies*

1784 Sofia

Tsarigradsko shose str. № 119

Prof. Stoyan Dentchev, Dr. Habil

ПЕЧАТАРЯТ ЯКОВ КРАЙКОВ – БЪЛГАРСКИЯТ МОСТ КЪМ РЕНЕСАНСА

*Едно интервю на проф. д.и.к.н. Стоян Денчев с писателката
Силвия Томова по повод на новоизлезлия роман „Печатарят“*

Стоян Денчев

PRINTER YAKOV KRAYKOV – BULGARIAN BRIDGE TO THE RENAISSANCE **Stoyan Dentchev**

*An interview by Prof. Stoyan Dentchev, Dr. Habil with writer Sylvia Tomova on
the occasion of the newly published novel "The printer"*

Key words: Bulgarian printer, Publisher, book, novel, book publishing, print, engravings

Силвия Томова живее в София. Завършила е специалностите “Дефектология” и “Журналистика” в СУ “Св. Климент Охридски”. Публикувала е във вестниците “Литературен вестник”, “Литературен форум”, “Словото днес”, сп. “Книгите днес” и др. През 2001 г. излиза първата ѝ книга – романът “Кожса”, следват сборниците с разкази “Добър ден, Р.” (2006) и “Черни маслини и двама мъже” (2010), романът “Тит от Никомедия” (2012). През 2007 г. получава Първа награда от Националния конкурс за къс разказ “Рашко Сугарев”. Носител е на приза

“Книга на годината” на академия “Либер” (2010). Нейни разкази са превеждани на хърватски, полски и беларуски.

Г-жо Томова, за Яков Крайков, първия български печатар, не се знае почти нищо... Как се решихте да посегнете към личността му?

Нямах никакво намерение да пиша роман за Яков Крайков. Първоначалната ми идея бе да разкажа историята на софийския храм „Свети Седмочисленици“, но да представя църквата като живо същество. Знаете, че строежът на храма е започнал през XVI век и че преди да го превърнем в църква, той е бил джамия, т. нар. Черна джамия. Когато обаче започнах да проучвам периода, попаднах на самотното име на Крайков. За него пишеше само, че е

първият български печатар... Стана ми интересно, запалих се, започнах да търся литература, да ровя в научни и други издания и впоследствие се появи и романът. Трябва да ви кажа, че никак не ми беше лесно, защото за него няма почти никаква литература, наложи се да напасвам исторически факти, да проследявам всяка, дори най-незначителната нишка. Някои изследователи предполагат, че баща му е бил свещеник и го е насочил по пътя на книгата. Във всеки случай мисля, че е забележителна историята на това момче от едно българско село, което стига до *Меката на книгоиздаването* по това време – Венеция. Мисля, че накрая успях да го усетя и пред мен се появи един умен, приемчив, просветен и изключително смел мъж, каквито в нашата история има единици.

Какво не знаем за епохата, в която е живял Крайков? Знаем, че той пристига във Венеция около 1560 година...

За нас XVI век е тъмна епоха. В учебниците по история този период се споменава мимоходом, като се пропускат важни моменти, а именно, че по това време в София съществува книжовна школа, чийто най-известен представител е Матей Граматик. Той е автор на житието на свети Николай Нови Софийски, откъдето придобих представа

за начина на мислене на книжовниците по онова време... Някои от изследователите на Яков Крайков твърдят, че той най-вероятно е бил в София, но, за съжаление, това няма как да се докаже на този етап. Липсват писмени сведения. За разлика от София обаче, историята на Венеция е всеизвестна. Републиката, по времето на Яков Крайков, живее от четвърт век в мир. Това дава възможност на града-държава да инвестира в архитектура, да развие изкуствата. През този период Венеция е световната столица на книгопечатането, където намира своето място и Яков Крайков. Вероятно Крайков е бил много богат, тъй като печатарският занаят не е евтин. Той купува печатарското ателие на сърбина Божидар Вукович, лиценза за печат на богослужебни издания и за седем години успява да издаде четири богослужебни книги. Разбира се, може да е издал и други книги, но за съжаление няма свидетелства за това. Една от тях е с герб на владетел.

Кой е той и каква е съдбата на книгите? Как се разпространяват те?

Съдружник на Яков Крайков за издаването на третата му книга става последният владетел на Котор Йеролим Загуровик. Знак за тяхното съдружие е гербът на Загуровик, глава на мавър с

бяла лента през челото, който е върху страниците на изданието. Крайков обаче работи не само с него, а и с Кара Трифун, българин, който по онова време държи книжарница в Скопие. Именно оттам най-вероятно книгите от печатницата за българи и сърби се разпространяват на Балканите. Днес част от тези книги се пазят в музея на Рилския манастир, в Националната библиотека, в Русия и Холандия. Твърди се даже, че шрифтът на Крайков е послужил за образец на гражданския шрифт на Петър Велики. Това, което държа да кажа за Яков е, че той е не само печатар, а и редактор, а също и шрифтолеец. Това е било задължение на всеки печатар по онова време. Всяко печатарско ателие е със свой автентичен, авторски шрифт.

Кои са книгите, които издава?

След като Крайков купува лиценз, вероятно не е било нужно да преправя нещо?

Първата книга е „Часословец“, следвана от „Молитвеник“, „Псалтир“ и накрая „Различни потреби“. Последната книга е джобен формат и съдържа сказание за мощите, съхранявани по онова време в катедралите на Венеция. Това е нещо абсолютно ново, защото това сказание не е присъствало до този момент в книги, издавани на кирилица. Не се знае неговият произход, нито кой е неговият автор. Държа да отбележа

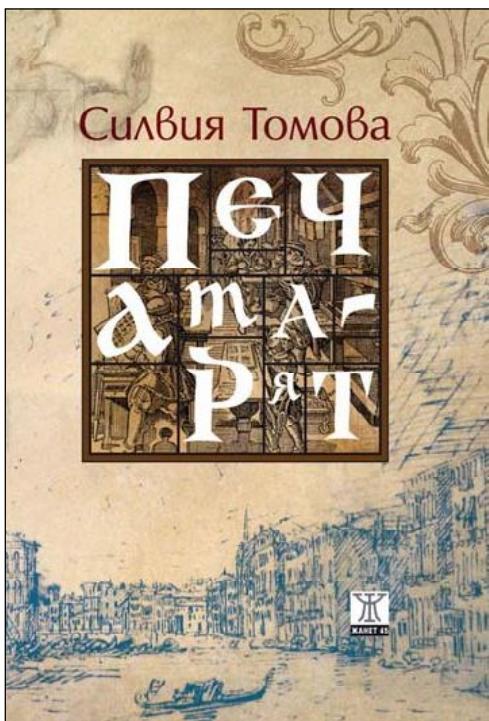
обаче, че Яков не просто продължава издателското дело на Божидар Вукович, а създава свои уникални книги. В своите издания той изчиства книгите от грешки, публикува уникални гравюри, може би някои от тях негови, авторски. Именно Яков Крайков за първи път споменава името на *Константин Кирил Философ*, когото нарича учител български, а не просто славянски. В изданията на Божидар Вукович *Кирил* е наречен учител славянски.

Знаем обаче, че по това време е в сила Индексът на забранените книги, как българите и сърбите са се справяли с властите?

Да, така е. По това време във Венеция властите са особено внимателни към книжната продукция. Тя трябва да съблюдава добrite нрави и да не уронва престижа на църквата. В книгите на Божидар и Яков такива неща не съществуват. Според техните изследователи всяко ателие на чужденец във Венеция е било под строгия контрол на различните църкви. Най-вероятно е имало православни свещеници, които да гарантират за съдържанието.

Как можете ни нещо повече за сюжета на „Печатарят“?

Все пак „Печатарят“ е литературно произведение, а не научно изследване и тъй като разполагах с осъдни данни, художествената измислица е

въщност пълтта на романа. Когато пи-
сах този роман обаче, въобразението
ми винаги доразвиваше реалностите на
XVI век. Моят поглед към Яков не е спе-
стил нищо от колоритната атмосфера на
Венеция по това време – от Тициан и
Тинторето, които са негови съвремен-
ници, до куртизанките, които са инсти-
туция в Републиката. По същия начин
съм работила и когато пренесох
действието в София. Може би ще е
интересно да знаете, че по това време в
Европа има минимум два потока бе-
жанци. От завладените от османците
територии на запад, чрез които гръцки
книги попадат в Западна Европа и от
Западна Европа към Константинопол,
където се преместват част от прого-
нените от Испания евреи. Малко из-

вестен факт е, че е имало идея Кипър да се превърне в остров-подслон за евреите... Но битката при Лепантос осуетява тези намерения. Всичко това, без да се впускам в подробности, е вплетено в характерите на отделните герои, в техните настроения и действия. Разбира се, всички тези събития са само фон за живота и делото на Крайков, но една личност се преценява спрямо контекста и за онези времена Крайков е бил един от най-напредничавите и модерни хора. Но най-вече си мисля, че Яков Крайков е бил един изключително просветен чо-
век, ренесансов човек.

Дали книгата Ви би събудила интереса на по-младата аудитория?

Убедена съм, че животът на Яков Крайков може да бъде вдъхновение за всеки, който би искал да постигне нещо в живота си. А ние именно днес имаме нужда от примери, защото живеем в едно разделено общество с разпадащи се ценности. Мислила съм си, че ако Яков Крайков бе наш съвременник, той би работил за нашето обединение. Ние му го дължим, впрочем. На него и на всички наши възрожденци три века по-късно, които са поставили началото на нашите националноосвободителни борби.

*Интервюто проведе
проф. д.ик.н. Стоян Денчев*

ЛИСАБОНСКИЯТ ДОМ НА КНИГАТА В ПАМЕТ НА ЖУЗЕ САРАМАГУ

Лъчезар Георгиев

THE LISBON HOME OF THE BOOK IN MEMORY OF JOSÉ SARAMAGO

Lachezar Georgiev

Contribution of a Foundation "José Saramago" – Lisbon for establishing and publishing the works of prominent Portuguese writer. More about life, creativity and ideas of Nobel Laureate for literature since 1998.

The books of José Saramago in Bulgaria

This article presents a journey of Bulgarian writer and scientist Professor Lachezar Georgiev Georgiev PhD to Casa dos Bicos and Fundação José Saramago in Lisbon. In the current study was made critical review of the books issued in the memory of the winner of the Nobel Prize for literature José Saramago through this Foundation. More about the personality, creativity and ideas of the great Portuguese writer. Analysis on the Bulgarian editions of José Saramago. The present study expanded and supplemented with information as a result of personal observations of Prof. Lachezar Georgiev Georgiev PhD in Lisbon during his visit to the Portuguese capital in July 2015 and of the Casa dos Bicos and also to the exposition The seed and fruits, dedicated to José Saramago for the which prof. Lachezar Georgiev PhD wrote in his article here, too.

Key words: Writer, recipient of the Nobel Prize, publishing, editing, Foundation, exposure, books, literature, graphic composition, narrative.

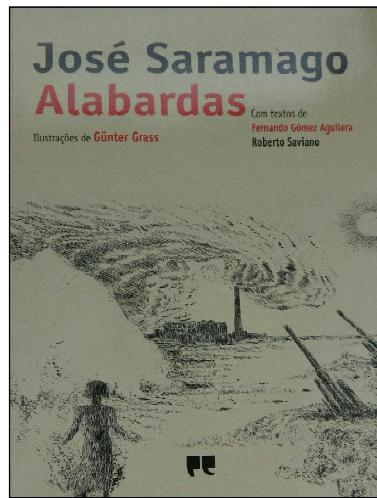
Нobelовия лауреат за литература Жузе Сарамагу или в оригинал **José de Sousa Saramago** (16 ноември 1922 г. с. Азиняга, община Рибатежу) има свой дом на книгата и след смъртта си (18 юни 2010 г., Tías, Lanzarote, Испания) – и този дом е Каза душ Бикош (*Casa dos Bicos*) – главен офис и седалище на именуваната на големия португалски писател фондация (*Fundação José Saramago*). *Casa dos Bicos* е старинна сграда с готическа специфика на

фасадата си. Издигната е през 1523 г.¹ По време на унищожителното за Лисабон земетресение от 1755 г. са разрушени двата горни етажа. Възстановяването в оригиналния вид на зданието се извършва чак през 1981 г., в хармония с останалите постройки и църквата „Сан Антонио“. Почти на брега на португалската столица, край река Тежу и недалеч от Праса ду Комерсио (Площада на търговията), днес четириетажната къща с удивителна архитектура, колоритна фасада и с портрета на писателя Жузе Сарамагу предлага постоянната експозиция на живота и дейността на португалския Нобелов лауреат за 1998 г. Интригуващото мото на експозицията *The seed and fruits* (в букв. прев. *Семената и плодовете*) внася подтекстовите внушения за дълбочината на идеите на бележития творец. Самата къща с удобните помещения и цялостна климатична система, е пригодена за представяния на книги, срещи с издатели, конференции, а на третия етаж разполага и с книжарница, където почитателите на Сарамагу могат да разлистят многообразни издания от него и за него, да си закупят от авторските му произведения, както и издания на литературната критика за него. Докато на втория етаж са офисите на фондацията, четвъртият етаж е аудитория с библиотека и експозиция на преводни заглавия – португалският писател е превеждан на 25 езика в Европа и по света, а над два milionona копия от книгите му са продадени в Португалия.

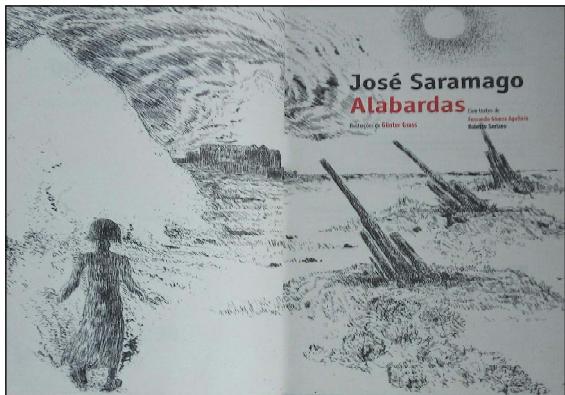
При това лицевите корици както на оригиналните, така и на преводните заглавия, пред-

ставени в експозицията, внушават чрез графиката и своеобразната си емблематичност емоции и размисли за историята и съвременния живот, посланията на твореца към света. Във всяка от книгите на Сарамагу личи художествен усет към значимото, но и към детайла. Представени са десетки португалски и преводни заглавия. В експозицията *The seed and fruits* личи умението да се съчетават фотоси и биографични сведения за живота на писателя, а визуалната картина се допълва от монитори, по които на живо може да се проследят интервюта със Сарамагу, да се чуе проникновеният му глас и дълбочината на словото му. Наред с експозиционните, вървят и маркетинговите елементи – мнозина от чуждестранните посетители си закупуват наред с книгите и някои дребни аксесоари за спомен – ключодържатели с логото на фондацията, картички и пр. На едно от паната в изложбените зали може да се прочете изпълнен с дълбок смисъл текст от Жузе Сарамагу към съвременниците: „Нашата голяма задача е да успеем в подобаващо повече човечност“². Към това се стреми през целия си живот писателят, а посланията в книгите му се разпространяват и учат на повече мъдрост, смирение, хуманност. Това се запечата дълбоно и в моето съзнание, когато посетих в средата на юли 2015 г. лисабонския дом *Каза души Бикош*. Сред най-новите издания, които книжната експозиция на фондацията представя, са и сравнително нови книги от писателя и за него.

Едно от най-новите издания, осъществено с творческата намеса на *Herdeiros de José Saramago* и *Fundação José Saramago* е „Алабардаш“³ (на титула: Alabardas, Alabardas, Espingardas, Espingardas⁴), издание на португалското издателство „Порто Едитора“ (Porto Editora) през 2014 г. Книгата е с впечатляваща графична композиция. Илюстрациите са на Гюнтер Грас (Günter Grass)⁵, с включени текстове от Фернандо Гомеш Агуилера и Роберто Савиано. Книгата е аранжирана от литературната агенция на Франкфурт, Германия⁶. В графичната композиция е използвана комбинация от два основни цвята – черен и червен, които внасят

подтекстови асоциации у читателя; прилагат се маргинални бележки, набрани в червен цвят и изнесени вляво и вдясно на наборно поле с врязване тип „вратичка“, черно-бели графични рисунки „на живо“ върху част от лява и дясна страница (напр. долният край на наборните полета на с. 112–113), на цяла нечетна страница (с. 15), но заедно с това илюстрациите се позиционират и върху две съседни страници, заемайки цялостно територията на наборните и белите полета, образувайки общо фолио, което внася живост и динамика на наратива. В графичната концепция се използват и други похвати – в началото на въстъпителната творба разгърнатият титул представлява рисунка на три оръдия, насочени срещу бълващ дим комин сграда на фабрика (асоциация за произвеждаща муниции и армейско оръжие фабрика, включително и историческо⁷) и вляво на пейзажа самотна фигура на войник, като фолиото на лява и дясна страница (с. 10–11) е поднесено в червен цвят; така художникът създава алузия за прилагане на два цвята – бял и червен, а самото заглавие *Alabardas*, *Alabardas*, *Espingardas*, *Espingardas* е набрано с редуващи се думи в черен и бял цвят. На лицевата корица върху мек бледолимонов цвят е позиционирана същата илюстрация с ефектни шрифтове – в черен **José Saramago** и заглавието **Alabardas** в червен цвят, с уточняващи данни за автора на илюстрациите и допълнителните текстове в книгата, набрани също в двата цвята, но степенувани с по-малък кегел. Върху вътрешните прегълки на кориците е разгърната биографична анотация за автора и творчеството му, с негативно обрнат шрифт (бели букви върху червен фон) и ляв (флагов) едноколонен набор⁸. Самият текст на изданието

със своя 23 редов набор на страницата и 14-пунктов кегел е достатъчно четивен и визуално приятен дори и за по-дълго четене. Авторският текст, внушаващ иносказателност, съдържащ скрити послания, алегоричност и многопластовост, е преплетен с умели графично-художествени решения. За това допринасят и литературните бележки на Фернандо Гомеш, визиращи важни щрихи от последните години на Сарамагу, неговите творчески пристрастия и особено интензивния период между 2009–2010 г. почти до самата внезапна смърт на писателя⁹. Текстът на финала на изданието „Também eu conheci Artur Paz Semedo“ от Роберто Савиано включва увлекателни спомени за героя на книгата, както и оценки от близък на самия писател творец¹⁰. В края на записките си Савиано с гордост изтъква: „Също познавах Жузе Сарамагу“¹¹.

Колкото и семпли да изглежда на пръв поглед сред многобройните чужди издания в лисабонската експозиция, уредена от Фондация „Жузе Сарамагу“, книгата „Алабардаш“ е отличен книжовен паметник, при това на португалски език, поднесен с вкус и изящност.

Между публикуваните след смъртта на писателя творби е и романът *Claraboia*¹², излязъл през 2011 г., също със съдействие на Fundação José Saramago. Експозицията представя и малко познати сведения – писателят страда от пневмония; има намерение да се възстанови, но същевременно продължава да работи, като смята през август 2010 г. да посети международния фестивал на книгата в Единбург. Смъртта му осуетява това пътуване. В Португалия е обявен

двудневен траур в памет на писателя, а за погребението на Жузе Сарамагу в Лисабон се събира двайсет хилядно множество от негови почитатели, читатели, приятели, пристигат видни политици с международен престиж. Тялото на Сарамагу е кремирано в португалската столица, а пепелта му е разпръсната в родното селище Азиняга и в Тиас, Лансерот, негов дом до самата му смърт. По булевардите на Лисабон до късната есен на 2010 г. стоят огромни билбордове и плакати с лика на писателя и кратък, но съдържателен надпис: *Obrigado, Saramago* (Благодаря, Сарамагу). А първата стъпка на фондация „Жузе Сарамагу“ е издаването през октомври 2011 г. на т. нар. „изгубен роман“ на писателя, който излиза под името „Claraboia“ (на англ. *Skylight*¹³); произведение, подгответо от своя автор за публикуване още в началото на 50-те години на XX век и предложено за издаване на португалски издател, но останало в неговия архив. Самият Сарамагу има сериозни опасения, че пиперливата семейна история, чието действие се развива в лисабонски жилищен блок, скандалният сюжет и раздиранието от страсти герои биха могли да се възприемат превратно от тогавашното португалско общество, а и се опасява от ответна реакция по отношение режима на Салазар; така, най-вече от етични подбуди, до кончината си се въздържа от неговото издаване¹⁴. След смъртта на Сарамагу книгата е преведена в Испания и Латинска Америка, голяма международна издателска компания прави заявка за превод и издаване на английски език¹⁵.

И докато разменям по някоя португалска дума с любезните домакини от фондацията, разбирам, че фондацията има свое представителство и в родното място на твореца – Азиняга. Фондацията е основана от самия Сарамагу още през юни 2007 г., възприемайки и разпространявайки като основна своя мисия водещите принципи, формирани в Универсалната декларация за правата на человека (The Universal Declaration of Human Rights), като същевременно представя португалската култура в страната и света, отстоява и защитата на околната среда. След смъртта на основателя, наред с постоянната експозиция

в негова памет, фондацията в *Каза душ Бикоши*, от влизането си в новите офиси през юни 2012 г., е място за книжни презентации, литературни и научни форуми, срещи с писателя. За експозицията *José Saramago. The Seed and the Fruit* в лисабонската Каза душ Бикош португалският книговед и литературен историк Фернандо Гомеш Агилера изтъква, че тя разкрива как принципът на литературата Сарамагу, имайки своите корени като литературен работник, с внимателна, методическа работа през трудните и тъмни за Португалия четиридесет, петдесет и шейсет години на XX век полага основите на бъдещия си блъсък¹⁶. Според Агилера колекцията от ръкописи, документи, първи издания и стотици преводи на над повече от четиридесет езика пренася посетителя в пътуване през литературната продукция на Сарамагу, в неговия идеологически и социален контекст, дава възможност да се докоснат до неговата широка и многообразна литературната и интелектуална универсалност¹⁷.

Ето и в най-едри щрихи по-важното от трънливия и стръмен път на твореца от Азиняга, а и няколко думи за преводните издания на писателя у нас.

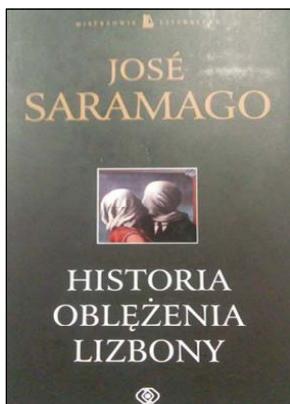
Той е смятан за самобитен и самoten, стоящ от всички останали португалски писатели, представители на неореализма. Странни от груповите литературни прояви. Минал е през

школата на издателския бизнес – и като преводач, и като редови журналист, и като мениджър – до Революцията на червените карамфили през 1974 г. е заместник-главен редактор на авторитетния лисабонски вестник *Diário de Notícias* (в

някои източници се посочва, че е бил зам.-директор на изданието). Познанията в правенето на вестници и книги изострят интуицията и усета му за правене на читаеми, раз-

познаващи, добри текстове. Учи се на саморедактиране, продължава да изучава редакционната професията, докато е редактор в издателство „Кор“. Всъщност, началото на солидното образование даровитият и любознателен младеж получава в лисабонска библиотека. Семейството на бъдещия голям писател се мести в Лисабон през 1924 г.

Думата *Saramago* в превод е „дива ряпа“. Псевдонимът на бащата Йосиф при раждането на сина записват вместо фамилно име: „saramago“. Знае се, че бъдещият писател е бил добър ученик, но тъй като родителите му нямат средства да го издържат в гимназия, още дванайсетгодишен го местят в техническо училище и благодарение на него след дипломирането си около две години работи като автомобилен механик и шлосер. Работи и като застраховател. Работата му като журналист дава шанс да усъвършенства изкуството на писането. Идват и първите творчески попадения – с романа „Земя на греха“ през 1947 г., поетичните книги „Възможни поеми“ през 1966 г. и „Вероятно радост“ през 1970 г. Събира в сборници публикациите си като журналист-хроникър: „Багажът на пътника“ (1973), публикува в книгата „Записки“ през 1976 г. и политическите си коментари. Сред вероятните причини за уволнението му на 25 ноември 1975 г. са неговите политически позиции, възгледи, прямотата в комуникацията с колеги и опоненти. Знае се и това, че и до края на живота си остава привърженик на левите идеи, при това е и убеден атеист¹⁸. Решението да се издържа само от труда на словото и да пише е радикално. То носи на писателя и понататъшно творческо удовлетворение, защото от печат излизат нови книги и го доближават до голямото признание: „Учебник по рисуване и краснопис“ през 1977 г. и сборника с разкази „Почти предмет“ година по-късно; публикува пьесата „Нощта“ (1979). За романа си от 1980 г. „Въздигнат от земята“ (Levantado do Chão) получава наградата на Лисабон. Така за пръв път португалската столица отдава дължимото на големия творец. През 1981 г. излиза и книгата му „Пътуване из Португалия“ (Viagem a Portugal).

Самотник и писател, невписващ се в литературните среди, той пише така, че издига високо летвата на европейския роман. В интервю Жузе Сарамагу споделя: „При мен успехът започна да идва с „Възлдигнат от земята“, а после нарасна с „Възпоминание за манастира“ и аз съзнавах, че са две добри книги. Те бяха посрещнати с аплодисменти от критиката и читателите и, ако ставаше въпрос за грешка, значи много хора щяха да са събркали“¹⁹. За излезлия през 1982 г. роман „Възпоминание за манастира“ е удостоен с литературната награда на община Лисабон и е награден от ПЕН-клуба на Португалия. Романът му от 1984 г. „Годината на смъртта на Рикарду Рейш“ (в памет на Фернанду Песоа) получава още една награда на Португалския ПЕН-клуб, както и приза „Дон Диниш“ от името на фондацията „Каза де Матеуш“. За творчеството си и най-вече в областта на белетристиката е удостоен с наградата и на португалската литературна критика²⁰. Идва ред и на още една книга – през 1986 г. е издаден романът му „Каменният сал“, година след това и писателя „Вторият живот на Франциск от Асизи“. Заради приносите на творчеството му в Италия го удостояват с почетната титла *доктор хонорис кауза* на Торинския университет²¹.

Последното десетилетие на ХХ век е благодатно за писателя. През 1991 г. излиза *Евангелието по Иисуса Христа*. Романът е награден от Асоциацията на португалските писатели, а Университетът в Севиля му връчва почетната титла „доктор хонорис кауза“. „Евангелието по Иисуса Христа“ е номиниран година след издаването си за Европейска литературна награда. Португалското правителство, подкрепяно от Ватикана, отклонява искането на културни организации в страната и забранява номинацията, обявявайки романа за богохулен. Писателят, дълбоко засегнат, напуска родината си и през 1993 г. се установява на остров Лансерот (Канарските острови, Испания)²², където започва да публикува своите дневници²³. За издадения през 1995 г. роман *Есе за слепотата* получава високата награда „Камойнш“, а три години по-късно става Нобелов лауреат за литература. През 2004 г. е удостоен с високата награда

America Award, а през 2009 г. в Сан Паоло е номиниран с най-високата награда за литература *São Paulo Prize for Literature*, за приноса на книгата си *A Viagem do Elefante* (2008) и издадена на английски език със заглавие през 2010 г. *The Elephant's Journey*²⁴.

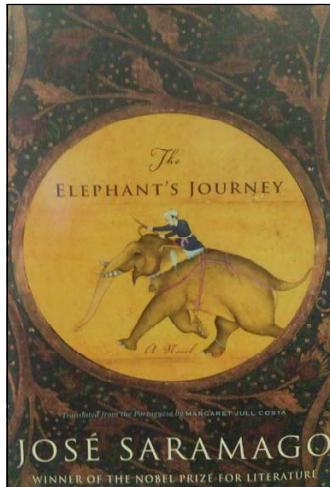
Независимо че стои в страни от писателските кръгове, Сарамагу е сред основателите на португалския Национален фронт за защита на културата в Лисабон. Заедно с друг виден писател – Орхан Памук, става съосновател на Европейския парламент на писателите. Не е чужд на обществения живот и милее за развитието

на столичния град – в местните избори през 1989 г. е включен в Коалиция „За Лисабон“ и избран за член на общинския съвет, като участва в неговото ръководство; включва се на страната на демократичната коалиция в изборите за европейски парламент; не

ести критики срещу политиката на Европейския съюз и на Международния валутен фонд; взема критично отношение към отговорността на банковия капитал по време на голямата рецесия от 2008 г. Сарамагу е и убеден привърженик на Иберийския федерализъм.

Когато Жузе Сарамагу си отива от този свят, световните медии отдават с високи оценки и дълбоко уважение дължимото на гениалния творец и мислител²⁵.

Покрай романите си и благодарение на наструпания издателски и редакционен опит Ж. Сарамагу опитва перото си в различни жанрове – публикува писи, сборници с разкази, печата публицистични материали в лисабонската преса. Публикуваната през 1981 г. пътеписна книга *Viagem a Portugal* излиза през 2000 г. в английски

превод под заглавието *Journey to Portugal*. През 2007 г. писателят е представен пред публиката на гр. Богота в Teatro Jorge Eliécer Gaitan.

В интервюто си пред Батища Баштуш Ж. Сарамагу споделя нещо много важно и характеризиращо недвусмислено отношението му към работата в сферата на най-трудния литературен жанр – романа: „Мисля, че освен скромно удоволствие, което ми доставя да разказвам истории, днес за мен романът е начин да прокарам някои свои идеи или ако щеш, в някои случаи моите натрапчиви идеи. Понякога всичко това ме кара да се питам дали наистина съм автор на романи, или в основата си моите книги са есета с литературни герои. Виж: може би аз не съм автор на романи в обикновения смисъл на думата, защото не се виждам и никога не съм се виждал да пиша романи само поради простия факт, че трябва да живея и след един роман ще напиша друг. И това обяснява или може да помогне да се разбере, защо не повтарям теми, макар че всъщност темите са все едни и същи. Аз не програмирам писането си, т. е. аз си помагам с асоцииране на идеи. Не го правя съзнателно. Отношението ми към това, което ще напиша, не е отношение на човек, който вече знае какво ще напише, а знае, че се е заел да разкаже определена история. Просто, това може би не е толкова важно, по-важното е как ще я разкаже, а как ще я разкаже зависи много от асоциирането на идеите.“²⁶

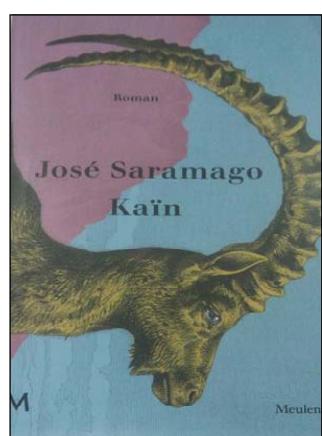
Ще добавя и още няколко факта – Сарамагу налага свой експериментален стил, вкарва фантастични сюжети, включва мистериозното, на пръв поглед неправдоподобното, фината политическа сатира; в синтаксиса използва дълги изречения, прилага странна пунктуация за разделянето на текстови масиви и параграфи, а в романа си „Слепота“ (а и в някои следващи свои белетристични творби) дори не използва собствени имена. Проникновено написан, с дълбока хуманност, любов и болка от човешкото страдание, романът „Въздигнат от земята“ (*Levantado do Chão*) е публикуван през 1980 г. и посмъртно издаден през 2012 г. от британското издателство „Random House“²⁷. Този роман е началото на самовгълбяването и на новия творчески подем,

които ще формират в следващите творби на португалския белетрист модерни послания, ще внасят дълбоки смислови подтекстове, детайли и символи, алгоричност, гротеска, пародия.

Всъщност пътят на писателя тръгва от времето, когато семейството му се установява в Лисабон. След завършването на техническо училище и последвалите мимолетни дейности като шлосер-автомонтьор и застраховател, навлиза в издателската работа, започвайки работа като редактор в издателство „Кор“; работи като журналист, заема поста на заместник-директор в авторитетния вестник „Диариу де Нугисиаш“. Преминал през школата на издателския бизнес и печатните медии, обиграл перото си в лисабонския печат, Жузе Сарамагу е готов да се оттегли и да напише значимите си творби. Струва си по този повод да припомня един цитат от интервюто на писателя с журналиста Батища Баштуш и преведено от видния наш преводач от португалски Здравка Найденова, в което Жузе Сарамагу изповядва нещо съкровено и поучително за хората на перото и книгата: „...Ако след 25 ноември [1974 г. – б.м., Л.Г.] не бях решил да проверя докъде мога да стигна като автор на книги, написаното от мен нямаше да съществува. Тъкмо защото се възприех като безработен, аз си казах:

сега ще живея както мога и ще се опитам да видя на какво съм способен. „Въздигнат от земята“ нямаше да съществува, ако не бях заминал за Алентежу, а аз нямаше да замина за Алентежу, ако имах работа с нормирано работно време.“²⁸

Нелекият избор на Жузе Сарамагу да напусне шумния и даващ възможности за сносен живот столичен град е всъщност едно негово преосмисляне на стопрото до момента, но и начало на пътя на големия творец, който пише в открояна самота, прави преоценка на творчеството

си и достига с романите, писците, публицистичката си до истинските висоти на словото. В романите му се откриват полифонични идеи, многопластовост и сложна композиция на наратора. Състрадателен, ироничен и проникновен тълкувател на историята, белетристът Жузе Сарамагу си остава непреходна емблема и един от културните символи на съвременен Лисабон.

В своя житейски път до самата си смърт е подкрепян от съпругата си Пилар дел Рио, с която се запознава през 1986 г. и две години по-късно сключват брак. Пилар е оторизиран от писателя преводач за творбите на Сарамагу на испански език. Тя е свидетел на книжовните плодове и творческите усилия на писателя, тя чете първа творбите му, следи с качествата на истински продуцент комуникацията му с издателствата из Европа и по света; тя е до него и в сетния му час²⁹.

У нас Ж. Сарамагу е познат с издадения още през 1989 г. исторически роман „Възпоминание за манастира“, издаден в края на социалистическата епоха от авторитетното софийско издателство „Народна култура“³⁰ и преиздаден у нас през 2005 г. в „Златна колекция ХХ век“ (№ 13).

Творчеството на големия португалски писател е представено у нас на 11 януари 1999 г. в Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“³¹. Не може да отминем заслугата и на издателство „Колибри“, което в най-ново време направи достояние за българските читатели *Евангелието по Иисуса Христа* (2007); *Пътуването на слона* (2011); „Слепота“ (2011)³²; *Приумиците на смъртта* (2013); политическият трилър и естествено продължение на творбата „Слепота“ – романът *Прогледдане* (2013). След 2011 г. авторът е представян в романите на български, които издава „Колибри“, като **Жозе Сарамаго**³³.

Евангелието по Иисуса Христа е осъществено от софийското издателство „Колибри“ в поредицата „Съвременна европейска проза“ през 2007 г., в която е включен и още един португалски писател – Антониу Лобу Антунеш с белетристичната книга „На края на география-

та“. В романа на Жузе Сарамагу преводът е по изданието *O Evangelho Segundo Jesus Cristo* от 1997 г. на лисабонското издателство „Kamino“. Романът на Жузе Сарамагу на български е осъществен с подкрепата на португалското Министерството на културата, чрез Португалския институт на книгата и библиотеките, като в горния край на наборното поле на с. 2 е поставен надпис с редовни и главни букви: *Obra publicada com o patrocínio e o apoio dos MINISTÉRIO DA KULTURA, Lisboa, Portugal. INSTITUTO PORTUGUES DO LIVRO E DAS BIBLIOTECAS*³⁴. Преводач на „Евангелието по Иисуса Христа“ е Даринка Кирчева. Включен е и предговор от Я. Андреева, изясняващ спецификата на романа и по-важни особености от творческата палитра на писателя, като се посочва, че издаденият през ноември 1991 г. роман е претърпял стохийден тираж на първото и второто си издание и само за няколко месеца се налага и трето издание на творбата, но наред с успеха предизвиква и негативни реакции, като скандалът стига чак до Европарламента³⁵. И в българския превод книгата е композирана чрез паратекстови елементи: посвещение на съпругата си: „На Пилар“ на самостоятелна страница 11; на нечетната с. 13 е поместен в светъл курсив цитат от евангелието на Лука, в който прозира намерението и на автора – подобно на евангелиста, който е предприел да съчини разказ за „напълно известните между нас събития“ подобно на предадените от останалите „очевидци“ (т.е. другите автори на светите евангелия), то и Лука, след грижливо проучване на „всичко от начало до край“, намира за добре да изложи „твърдата основа на онова учение“ – още с това мото Сарамагу подсказва, че е направил своите задълбочени авторски изследвания и е изbral композиционната форма на евангелие, за да предаде събития за живота на Иисус, които в самия роман биват включени между картина на Албрехт Дюрер, отразяваща Христовото разпятие на Голгота в едно с познати от библията образи – разпънатите до него Добрият крадец и Лошият крадец, Йосиф Ариматейски, Мария – майката на

Исус, Мария Магдалина, и финалните глави със смъртта на Лазар (за разлика от предаденото от евангелията на Новия завет, където той е съживен от Исус), с вестта за смъртта на Йоан Кръстител и кратък разказ за залавянето, осъждането и разпъването на Исус на кръста. Тук според Сарамагу Исус осъзнава, че е доведен до заблуда от своя Бог и като агне на заколение е доведен на кръста; разбира, че животът му е предназначертан, полагайки „началото на началата“ и се сеща за реката от кръв и страдание, която ще потече от ребрата му, за да залее земята навред, затова укорява с вик своя усмихващ се Бог: „Хора, простете му, понеже не знае що е направил“ (с. 364).

Една значителна част, близо половината от текстовия обем на романа, се отнася до детството и юношеството на Исус, който според писателя, не е отразен достатъчно в евангелските текстове. Интерпретацията на Сарамагу за събитията посвещава редица страници за живота, колебанията, съмненията и страданията на Исусовия баща, дърводелецът Йосиф, вкарани в историческия контекст на далечната епоха – с жестокостите на римските войници, с екзекутирането на невинните младенци във Витлеем по заповед на цар Ирод и последвалите Йосифови угризения и кошмари, дошли в резултат на вината му, че е спасил сина и семейството си, побягвайки от пещерата, но без да предупреди и да предотврати смъртта на витлеемските деца, които във версията на Сарамагу е можело да бъдат спасени с навременно бягство. Оттук насетне вината на бащата ще следва и самият Исус в странстванията и сънищата му.

Още един великолепен паратекстов елемент с лайтмотивна отправка към финала на романа е мотото на с. 14: *Quod scripsi, scripsi. PILATOS* (Каквото писах, писах. Пилат), визиращо думите на Пилат във финалната сцена с осъждането на Исус, комуто написва по негова молба: *Исус Назорей. Цар Юдейски*. При възражението на юдейския свещеник прокураторът отсича “Не ми досаждай, каквото писах, писах“, ядосан на себе си и съзnavайки,

че праща безобиден враг на империята с твърде тежка и явно несъразмерна присъда, след което си измива ръцете³⁶.

„Бележка на преводача“ също е паратекстов елемент в българското издание на романа, който цели да изясни някои композиционни специфики и стилистични особености. Изтъква се обстоятелството, че Жузе Сарамагу „редактира“ оригинала на библейски текстове и сваля главните букви при изписването на „Господ Бог“, „Отца и Сина“ и макар преводачът да ползва на цитати и откъси от Библията според съвременни издания на Светия синод на Българската православна църква, каноническият принцип се оказва невъзможно да се спазва на редица места в изложението на романа, което обаче не е умишлено³⁷. Ясно е още, че писателят използва, в нарушение на португалската пунктуация, само точка и запетая, с което отделя синтактичните конструкции и пряката реч. Това обаче, следва да добавим, е познато като композиционно-стилистичен похват и в други от романите на португалския писател, преведени и у нас.

В цялостната композиция на *Евангелието* животът на младия Исус е проследен от Сарамагу освен в селото на родителите му Назарет, където отначало живее заедно с останалите си братя и сестри, и край Витлеем, там юношата се среща с робинята Зеломия, която някога е помогнала на Мария да роди, а сега го придръжава до пещерата – тук усещането за вина у Исус се усилва и той отново преживява страданието на невинно избитите младенци, изпитва безкрайна болка и поток от изтерзани сълзи облива лицето му, съпреживявайки мъката на майките на избитите витлеемски деца. В пещерата е открит от мъжа, който неколкократно се явява като дрипав просяк на Мария при нейната бременност с Исус – сега едрият мъж с гега в ръка, когото юношата ще нарича Пастир, го приема за четири години да помага на стадото му. Исус разбира, че служи на Гад-налия ангел, води с него спорове за божественото и обикновените житейски истини. Пастир откровено

си признава, че няма Бог и поднася на юношата своята неумолима житейска логика: „Да, ако Бог съществува, трябва да е единствен Господ, но по-добре ще е да са двама, така ще има един бог за вълка и един бог за овцата, един за който ще мре и друг за който убива, един бог за осъдения, един бог за палача“ и продължава, въпреки възраженията на Исус, разсъжденията си за неделимостта на Бог; изказва се, че никак не му се иска да е на мястото на Бог, който направлява ръката с убийствения нож и подлага гърлото, което ще бъде прерязано и добре, че не спи, та така си спестява кошмарите на угризението – в случая писателят не само подхвърля мотива за безсмислените безбройни жертвоприношения, които не на едно място ще повтаря в творбата, и които ще бъдат прелюдия в разсъжденията за безсмислените кръво-пролития през идните векове в Божието име, но и разгръща идеята на висшата вина и по-раждащите се от нея въпроси без ясен отговор – защо е необходима всичката жестокост; защо Бог е зъл; защо човек причинява зло. Още в началните глави Исусовия баща страда от вина и смъртта на младенците и сънува кошмири, които след разпъването на Йосиф от римските войници в град Сефорис, макар и напълно невинен, се поемат от младия Исус, а той ще ги отнесе със себе си чак до септичния кръстен час. Споровете с Пастир обаче откриват истината на Исус. За пръв път той се опълчва на Бога и спасява беззащитно агне от заколение, макар че по-късно Бог си прибира овцата, която е израсла от невинното същество. Впоследствие Исус ще срещне Бог и ще води продължителни беседи с него. В романа, за разлика от богослужебните текстове, Исус приема да живее с Мария Магдалина, която се отказва от професията си на блудница и го следва по пътя му, изпълнен с невероятни и свръхестествени знамения, доказващи изключителните му способности – привличането на рибата, благодарение на което рибарите правят богат улов; прогонване на бесове, укротява буря, проявява лечителска дарба, лекувайки

болни в Лазаровия дом във Витания, събира край себе си ученици-последователи и постепенно утвърждава името си на бъдещ Месия. Пред тълпите, очакващи изцеление, озадачава със способности и дошлите от Йерусалим книжници и фарисеи, като лечителската му дарба навред се проявява, без да извърши магически движения, само с думи като Върви, Стани, Прогледни, Очисти се и с нежен допир с пръсти. Изведнъж кожата на прокажените блясва, сякаш огряна от лъчи, неми и пелтеци проговарят, схванати скочат от постелята, слепи проглеждат, куци хукват и дори първосвещеникът (обратно на казаното в Новия завет) изразява убеждение, че синът Човечески е синът Божи³⁸.

Част от скандалните страници на романа са свързани с появата на Мария Магдалина, която приема в дома си ранения в крака Исус, превързва го, а септне, на фона на една романтично обрисувана сцена, отнема девствеността му и двамата силно се влюбват. Решават да поемат по общия неизвестен път на изпитания и страдания.

Из целия роман се преплитат мотивите за вината и изкуплението, за Божията справедливост и неправдите, за ширещото се зло и за доброто, което някак е по-малко и по-беззащитно, за властта и безсилietо на обикновения смъртен. Сарамагу прави опит за нов прочит на важен исторически отрязък от историята. В романа се разгръщат десетки диалози, водят се спорове, в които побеждава по-ясната логическа мисъл. Вярно е, че за българския читател „Евангелието по Иисуса Христа“ е непривична и трудно четивна книга с безкрайно дългите и на много места уморителни пасажи, с липсата на достатъчно абзаци и пряка реч за отмора на читателското око. При това има какво да се желае откъм техническата редакция и полиграфическото изпълнение на това българско издание, особено към брошурно-книговезката работа. За читателя е трудно, ако не прикрепва с ръка, да

задържи страниците отворени; за това принос имат прекалено малките бели полета и подборът на формата, който в случая не е най-удачният.

И все пак романът подтиква към интелектуално вгълбяване, към размисъл за смисъла на саможертвата и безсмислието на войните в Божието име. Навред – и в диалозите, и в апокалиптичните описание, и в битовите сцени с жертвоприношенията върви идеята за хуманността и общочовешките ценности, които в историческите съдбини трябва да наделяват над слепия религиозен хуманизъм. Иисус е изведен на преден план със своите човешки потребности, на места надделява богоchorеското, което прозвучава светотатствено в този текст на писателя. За читателя християнин принизяването на образа на фона на Иисусовите чудеса е прекалено реалистично и описано с такива похвали, които привеждат образа към абсурдни ситуации, и същевременно го сближават с нашето съвремие. Например при завръщането на Иисус в дома на Мария Магдалина твърде шокиращо и предизвикателно звучат нейните думи, предсказващи ужасните неща, които го очакват: „Ничто не знам за Бог, освен че предпочитанията му сигурно са толкова страховити, колкото и пре-небреженията му“³⁹ и разказва за свой сън, в който се явява дете и изрича – Бог е страшен.

По внушенията на Сарамагу излиза, че Иисус е играчка в ръцете на Бог; че всички сторени от Сина Човечески чудеса и знамения са Божие дело – например прогонването на бесовете от прокажен и вкарването им в стадо свине, които се втурват в морето и се удавят, но с това предизвикват негодуванието на техните собственици – тук за пръв път обхванатият от бяс високо иззвиква името на Иисус и го нарича пред множеството Син на Бога Всевишни, което наред с чудото на прогонените бесове е първото публично признание за божественото в Иисусовата същност. Преобразението на водата във вино по време на сватбата на зълвата на Иисусовата сестра Лизия става по настояване на неговата майка, но Иисус разбира, че Господси е послужил с нея, за да стори чудото с превръщането на во-

дата в превъзходно питие. Иисус се държи хладно с майка си, тъй като при посещението му в семейния дом в Назарет нито Мария, нито братята и сестрите му хващат вяра на неговите думи, че е срецнал и говорил с Бога. Недоверчивостта на близките отчуждава Иисус.

Сарамагу влага детайли и алегории в романа – така домът на приютилата го Мария Магдалина прилича на отъчилата се любима овца, обречена на Бог, която той е трябало да заколи, за да скрепи с кръв наложния му Божи завет; нещо повече, разкаялата се блудница от Магдала е дори по-близка от роднините му, тя е всъщност отъчилата се от стадото овца, която ще е неотменно в подвигите и кръстните страдания на Сина Човечески, тя ще го приласка, ще споделя съмненията му и ще го съпровожда чак до кръстния му час.

На няколко места в романа Сарамагу вкарва още един лайтмотив – и Иисус, подобно на отъчилата се овца, се изправя пред огромни канари, между които криволичи пътят му през пустинята, устремен към девствените пасища. Прозрял, че духът му търси отново своята спътница овца, но не за да я прибере в стадото на изкусителя Пастир или да я коли, а да се изкачат заедно към девствените пасища на прозрението, истината и духовното пречистване, Иисус разбира, че Мария Магдалина е неговата спътница към кръстния му път.

Все пак общочовешките идеи надделяват в тъканта на този сложен и полифоничен откъм идеи роман. В него личи ироничният скептицизъм на Волтер, изразен така ясно в романа му „Кандид“ – за написването му великият френски писател от Века на Просвещението е провокиран от унищожителното земетресение в Лисабон на 1 ноември 1755 г. Нека припомня, че тогава в града загиват около 15 000 жители, църкви се рушат върху главите на богомолците, унищожителни пожари и зверско цунами откъм естуара на река Тежу довършват катастрофата и погубват хиляди невинни. Провокиран от съдбата на напълно беззащитните и невинни жертви в Лисабон, Волтер оспорва идеята за спра-

ведливия Бог. В „Евангелие по Иисуса Христа“ Ж. Сарамагу преосмисля и доразвива тази идея. Сред морето Иисус разговаря с Бог (на срещата присъства и Пастир) и опитва да получи отговор на обзелите го съмнения. Сцената опитва да отговори на съмненията за Иисусовото зачание, после Бог прекхърля разговора върху предстоящата мъчителна и по възможност позорна смърт на своя син, като целта ясно е очертана – отношението на вярващите да стане „по-съпричастно, страстно, прочувствено“⁴⁰.

Иисус поисква му се обясни как ще повявват хората в него след кръстната му смърт; колко страдание и смърт ще струва победата на Бог над другите божове; с колко смърт и страдание ще бъдат платени битките в името Божие. Отговорът на Бог е пространен – в дълъг списък изрежда имената и страданията на повярвалите и изграждащи съборната църква апостоли и мъченици – разпъвани на кръст, изгаряни на клада, удушени, пронизани с копие и с кама, пребити с камъни, обезглавени, разрязани с трион, намушканi с рога или сами изтезаващи тялото си с власеници и самобичуване; някои се оттеглят и живеят отшелнически живот в пещери и дупки, и това са стотици хиляди и милиони мъже и жени по земята, затваряни в манастири и мечости, кланящи се и умиращи „с нашите имена на уста“ – бенедектинци, бернардинци, картизианци, августинци, гилбертинци, тринитарии, францисканци, доминиканци, капуцини, кармелити, йезуити⁴¹. Ще има Инквизиция, войни, кланета, земята ще бъде изпълнена с писъци, волни и предсмъртни хрипове. Изпълнен с ужасяващо чувство за предстояща безмерна вина, Иисус отвръща, че не иска тая власт: „Отче, отклони от мене тая чаша“, но му е отговорено, че трябва да я изпие: „заради моята власт и твоята слава“, а когато Иисус отвръща, че не иска тази власт, Бог отговаря категорично: „Но аз искам тази власт“, а Пастир добавя иронично: „Нужно е да си Бог, за да обичаш толкова кръв“⁴².

Цялата сцена с Бог, Иисус и Пастир на лодката сред морето, в мъглата, символизираща мъгливината на идното, но и догматичните църковни

идеи, е насичена с дълги философски съждения, поразяващи със своята абсурдност; в диалозите се редува ирония, стигаща до сарказъм. Съжденията на Сарамагу абсолютизират ролята на католическата църква; за съжаление в романа не се споменава за силната и много важна роля на Православието в живота на народите на Балканите, на славянството, Армения и пр. Не е откроена и ролята на протестанството в западноевропейската и световната цивилизация. Идеята за справедлив и хуманен Бог обаче е очертана ясно в романа на Сарамагу. Навсякъв времето ще покаже дали неговата интерпретация за живота на Иисус Христос, въпреки известното обществено въздействие в Португалия и в чужбина, ще остане като трайно литературно произведение или ще отмине в едно с модерните през последните десетилетия художествени, научни и научнопопулярни публикации, трасиращи живота на Спасителя.

Ще припомня на читателите една важна книга в тази посока: „Човекът Христос“ от Шарлот Алън (Charlotte Allen), чийто превод на Илия Нешев бе осъществен и издаден през 2002 г. у нас от издателство „Рива“ по изданието от 1998 г. „The human Christ“⁴³. В книгата на Ш. Алън са проследени стотици автори с коментар върху техни изследвания. Не са отминати обаче и белетристични и публицистични творби на европейски писатели – творбата на Франсоа-Рене дьо Шатобриан „Геният на християнството“ (1802); „Жivot на Иисус“ от Шраус (1835), „Болезненото страдание на нашия Господ Иисус Христос“ (1833) – книга, описваща виденията на монахинята Анна Катарина Емерих; книгите на Йозеф Ернест Ренан „Жivotът на Иисус“; „Апостолите“ (1866), „Свети Павел“ (1869), „Антихрист“ (1873), романът „Саламбо“ (1862) от Гюстав Флобер; романът „Que vadis“ (Кво вадис=Къде отиваш) от Хенрик Сенкевич (1895), романът „Последното изкушение на Иисус Христос“ от Никос Казандакис (1951) и др.⁴⁴. Нека добавя и още едно име на автор от най-ново време – американската писателка Margaret Starbird (Margaret Starbird), развила хипотези

за значимата мисия на Мария Магдалена в житейския път на Иисус Христос, за близостта си с него, за жената-спътница в живота му и за важната роля, която има след неговото разпъване и възкресение в западния свят⁴⁵.

Допускам, че повече или по-малко Жузе Сарамагу е познавал повечето от тези, а и други творби, илюстриращи с художествени похвати живота на Иисус Христос. Все пак писателят е дал своята оригинална интерпретация – на места близка, а на места твърде далечна от общоприети представи, нагласи, легенди, научни проучвания върху евангелските текстове и Библията. Не се наемам да съдя Ж. Сарамагу и да давам оценка за постиженията и творческите пропуски на романа му. Дали „Евангелието по Иисуса Христа“ звуци еретично, дали е писано в изблик на търсена сензационност, ще кажат читателите, а навярно най-вече – времето.

Ще припомня обаче, че друг роман на нобеловия лауреат Ж. Сарамагу – *Ensaio sobre a Cegueira* (*Есе за слепотата*) излиза на португалски през 1995 г. благодарение на издателство *Caminho*, а две години по-късно е публикуван и на английски език⁴⁶. Българският превод на „Слепота“ от издателство „Колибри“ е в превод на Вера Киркова-Жекова⁴⁷. В „Слепота“ са проследени последиците от епидемия на хилади лишени от зрение; заразата в непосочената от автора държава обхваща стотици хилади, които са обхванати от неистория стремеж да оцелеят, на фона на разрушителни обществени порядки, жестокост, страх, безразличие. Любов, омраза, воля за живот и единствена жена (съпругата на лекаря), незасегната от епидемията, ще поведе и ще опита да спаси душите на обречените. През 2013 г. издателство „Колибри“ прави издание и на романа *Ensaio sobre a Lucidez* според изданието на лисабонското издателство Editorial *Caminho S. A.* от 1982 г. (2. изд. на същото издателство е направено през 2004 г.⁴⁸) и с по-атрактивно звучащото на български заглавие „Прогледдане“, като португалският Нобелов лауреат за литература е посочен

вече с променена транскрипция: *Жозе Сарамаго*. Книгата е аранжирана съгласно изискванията на литературни агенти от Франкфурт, очевидно притежатели на права върху изданието⁴⁹. Върху контратитула (с. 2) българските издатели са поставили логото на подкрепящата изданието португалска правителствена институция: Governo de Portugal. Sekretário de estado da cultura и подопечната организация в лицето на Главна дирекция на книгата и библиотеките – Португалия. Преводът на романа от португалски е на Илияна Чалькова. Книгата е композирана върху обичаен за българското издателство формат 84x108/32, в обем 336 с., 37 реда в наборното поле и горен колонтитул с името на автора и заглавието на романа, като се използват значителни отстъпки за началото на всяка глава, която обаче е без заглавие или каквато и да е номинация – очевидно авторско хрумване. Художник на корицата е Стефан Касъров. На самостоятелни страници (с. 6 и с. 7) със светъл курсивен шрифт в горния край на наборното поле е поставено посвещение на съпругата на писателя Пилар и на негов приятел, а с. 6 е заета от кратка иносказателна сентенция: *Да лаем, каза кучето*. Като цяло книгата не е особено четивна, поради обстоятелството, че авторът вкарва пряката реч и други синтактични конструкции в огромни абзаци, на места достигащи до няколко страници; липсват каквито и да било имена на героите, като писателят ги замества с техните обществено-политически длъжности – представителят на партията вляво, представителят на партията вляво (в началото Сарамагу ги изписва изцяло, а по-нататък в изложението ги съкрашава: п. вд.; п.вл. и т.н.), членовете на комисията, представителите на партиите; изписва полицейските длъжности без главна буква: *инспекторът, агентът*; членовете на кабинета също се назовават според заемания пост: *президентът на републиката, министър-председателят, министърът на вътрешните работи* – наричан конспиративно още *албатрос*, *господин министърът на от branата, полицейският комисар* – за нуждите на конспиративната

комуникация наричан още *кайра*; *първият сътрудник*, *вторият сътрудник* и пр., по същия начин използва и обръщенията в праяката реч – господин президент, господин кмет, господин началник; без лични имена са още персонажи: репортерът, очният лекар и жена му, портиерът и т.н. Верен на стила си, писателят рядко споменава имена, какъвто е случаят с кучето *Констант*, като веднага чрез *жената на лекаря* се пояснява пред разследващия комисар, че това е *кучето, облизало сълзите*, тъй като по време на бялата слепота (намек за сюжета на предишния роман на писателя „Слепота“) състрадателното куче идва да оближе сълзите от нейното лице и така запазва жената от ослепяване⁵⁰. Всъщност, романът „Проглеждане“, въпреки първоначалните трудности за читателя при привикването с прекалено големите синтактични конструкции, представлява остра политическа сатира, изградена върху конкретен сюжет – в неназована държава и неназована столица (визира се вероятно Лисабон), се провеждат избори, но изненадващо за управляващите мнозинството от избирателите гласуват с бяла бюлетина. Следват поредица от ходове, с които правителството цели да задуши „проглеждането“ от политическата слепота, обзело избирателите, като стига до абсурдни действия – например напускането на столицата от целия кабинет и поставянето на недоволните граждани под военна обсада; изпращане на тайни агенти по стъпките на смятаните за заговорници срещу властта; интрига с елементи на екшън и зловеща смърт на заподозрени и съпричастни с тях служители на реда, каквато например е разстрелът на *комисаря*, завършва криминалната фабула в романа. Интригата се заплита и върху още един проблем – за цензурата върху медиите и безскрупулността на властта, която отива и по-далеч, като налага строг контрол над свободната мисъл, печата, разпространението на вестници, върху отпечатването и дори върху ксерокопирането. Засяга се и проблемът за свободомислещата и послушната журналистика; за ролята на източника на

информация, блестящо развит в сцената, когато висшият полицейски комисар разговаря с директора и главния редактор на независим вестник в опит да им предаде важен изобличаващ правителството документ, оневиняващ нарочени за водачи на движението, предизвикало гласуването с бяла бюлетина. Сатиричният талант на Ж. Сарамагу не отминава правителството, силовите министерства и службите за сигурност. На самия финал тоталитаризмът на властта триумфира на фона на демонстрациите на населението срещу беззаконията – то проглежда и разбира истината за режима; но пък и самият министър-председател съсредоточава все повече власт в себе си, поемайки под една шапка министерството на вътрешните работи и правосъдното министерство. Финалът в „Проглеждане“ остава открит за читателя – как ли ще се развие всичко в тази неназована тоталитарна държава и в нейната обзета от вълнения столица. Кой ще победи – демократичното общество на свободомислещите или задкулисието на властта? Писан макар и доста години назад, в българския си превод романът „Проглеждане“ звуци съвременно, актуално и злободневно, кара читателя да се замисли за изконните демократични ценности.

С подкрепата на Европейската комисия през 2013 г. по проекта „Култура“ в България излиза и романът на Ж. Сарамагу „Приумиците на смъртта“, като преводът от португалски е на Даринка Кирчева, а изданието е осъществено от ИК „Колибри“⁵¹. Художник на корицата е Стефан Касъров. Участието на Комисията е указано на контратитула, като изрично е направено разграничението (и то едва ли е случайно, предвид необичайните и изненадващи възгледи на писателя), че публикацията отразява само „личните виждания на нейни автор и от Комисията не може да бъде търсена отговорност за използването на съдържащата се в нея информация“⁵². Освен това българският издавател се застрахова с посочване върху посттитула на оригиналното име на автора и заглавието на романа на португалски⁵³, както и португалския

копирайт, принадлежащ солидарно на Ж. Сарамагу и на португалски издател – *Editorial Caminho*⁵⁴. Пак на титулния гръб на книгата изрично е указано, че публикацията се осъществява чрез спогодбата (и подредбата) на немската литературната агенция от Франкфурт⁵⁵.

В романа „Приумиците на смъртта“ писателят поставя неочекван казус – смъртта приема да си отдъхне, а хората неочеквано спират да умират, което предизвиква неочеквани реакции в обществото и медиите, но още повече – сътресение в правителството и монархическата институция. С присъщия си саркастичен език Сарамагу ни въвежда в хипотетичната ситуация, при която в страната може да има крал, който никога няма да умре и дори сам да реши да абдикира заради немощ или умствена слабост; какво ще се случи с напълно застарелите, с обречените болни; а за живите ще стигнат ли жилищата; ще стигнат ли пенсийте за все повече застаряващите, но още живи и няма ли държавата да рухне; ще спрат ли дейността си траурните агенции; а как би трябало да реагира правителството, ако министър-председателят чрез генералния директор на националната телевизия получи анонимно писмо от смъртта; тогава най-доброто решение е медията да направи достояние на населението съдържанието на писмото, с което смъртта известява, че временно спира дейността си, а когато я поднови, ще изпраща писмено седмично предизвестие във виолетов плик, за да може смъртникът да уреди остатъка от своя живот, да подготви завещанието си и се сбогува с близките си, да поисква прошка за стопанено зло. А какви ще са резултатите от обществения смут, когато приключи седеммесечното примире със смъртта и в един миг шайсет и две хиляди петстотин и осемдесет чакащи смъртни си час трябва наведнъж да бъдат изпратени в мир? Разигравайки парадоксални хипотетични ситуации, във финалната част на романа превръща смъртта в примамлива и изкусителна жена, която е привлечена от виолончелист, присъства на концертите му; след ухажване, флирт, подтектово поднесени думи и момен-

ти на взаимна страсть, накрая двамата влизат в спалнята на музиканта и „каквото е било писано да се случи, най-сетне се случи, и още веднъж, и още един път“, после челистът заспива щастлив сън, жената-смърт изгаря приготвеното за него писмо, а „на следващия ден никой не умря“⁵⁶. Въобще Ж. Сарамагу в „Приумиците на смъртта“ се показва като великолепен импревизатор, поддържа задъхан и интригуващ наратив и въпреки че и тук лишава героите от собствено име или изписва имена дори на прочути личности с малки букви, нарушавайки и обичайния синтаксис и свързвайки праяката реч в безкрайно уморителни абзаци, все пак романът се чете на един дъх и предизвиква размисли за абсурдността и преходността на живота, стойностите, времето, съдбата.

През 2011 г. издателство „Колибри“ издава исторически роман-приказка (а защо не: роман-притча или пък: роман-гротеска) от Ж. Сарамагу с интригуващото заглавие „Пътуването на слона“. Сюжетът се развива в епохата на португалския крал Жуау Трети (XVI в.) и проследява съдбата на странния кралски подарък от португалския братовчед за сватбата на ерхерцог Максимилиан Австрийски – слона Соломон, който заедно с кралска свита предстои да измине пътя от Лисабон до Виена. Препятствия, срещи с религиозния и политическия елит, с простолюдието, съблъсък на ценности и много изпълнени с ирония, стигаща до политическа сатира, сцени, изпълват европейското приключение на предназначения за скъп кралски дар слон при едно удивително съчетание на фикция и реалност, на измислени и действителни герои, при които на много места авторът се надсмива надчовешки и обществени слабости и пороци⁵⁷.

Едно от по-новите обзорни изследвания за португалоезичната литература у нас дава информация и за Жузе Сарамагу⁵⁸. Интересно е да се отбележи, че авторът съобщава и кратки сведения за португалското книгоиздаване, прави съпоставка с опита на българските издатели на преводна португалска литература – изтъква се примерът на издателствата “Пет плюс”, “Кари-

наM”, “Ерго”, “Светулка-44”⁵⁹. Основание имат и аргументите относно институционалната подкрепа, оказвана на португалската книга⁶⁰. Изтъкват се и значителните по паричен размер литературни награди, така например наградата „Камойнш“, присъждана на португалоезичен писател, е в размер на сто хиляди евро⁶¹.

В книгата си „На брега на Лисабон“ също приведох немалко примери за достойната и многопосочна дейност на португалските фондации „Камойнш“, „Калуст Гулбенкиан“ и на Генерална дирекция на книгата и библиотеките при португалското министерство на културата⁶². Тази тема очертах и в студията си „Книжовен Лисабон“, публикувана в авторското ми изследване „Страници от историята на книгата“⁶³, но съзnavам, че по тези въпроси има още доста какво да се допълва, да се правят съпоставки и да се черпи от позитивния, натрупан през годините опит, придобит от културните обществени и държавни институции в Португалия в стремежа им към популяризиране и утвърждаване на своите писатели и на богатото си книжовно наследство.

...И докато крача замислено из приятно охладените и климатизирани изложбени зали на Каза душ Бикош, на метри от вековната лисабонска река Тежу, зареян в странните истории и удивителните книги на големия Жузе Сарамагу, отговарям набързо на статистическа анкета за посетителите. Казвам на португалски, че съм от България и по лицата на разпоредителките се изписват широки приятелски усмивки. А за мен остава пожеланието, че ще е добре и за българския читател, ако повече от значимите творби на португалския писател-нобелист бъдат издадени в български превод, а защо не да се направят и още съвременни критически коментари за неговото творчество. Все нещо значимо има да ни каже Жузе Сарамагу в нашия свят на противопоставяне, агресия, завист. Да ни разкаже с притчи за страданието, живота и смъртта, вярата и безверието, да ни приучи на повече човечност. Да, благият и мъдър Сарамагу има

какво още да сподели пред българския читател⁶⁴.

БЕЛЕЖКИ

¹ Сградата *Каза душ Бикуши* е построена за Браш Албукерке, извънбрачен син на Афонсу де Албукерке – вицецрал на Индия, завоевател на новооткритите за португалците *Гоа* и *Малака*.

² Този текст, представен в книжната експозиция, е записан на английски в един от проспектите така: *Our great task is to succeed in becoming more human*.

³ Saramago, José. Alabardas : Ilustrações de Günter Grass : Com textos de Fernando Gómez Aguilera; Roberto Saviano. – Porto: Porto Editora, 2014. – 135 p.

⁴ Alabardas, Alabardas, Espingardas, Espingardas (порт.) = Алебарди, алебарди; пушки, пушки.

⁵ На гърба на заглавната страница на книгата, в означения копирайт на художника илюстратор Гюнтер Грас е посочено, че авторските права върху илюстрациите са от немското издателство Steidl Verlag – Гьотинген, от 2013 г. (когато е излязла публикацията им, свързана с илюстрациите на Ж. Сарамагу).

⁶ Чрез: Literarishe Agentur Martin Inh, Nicole Vitt e K., Frankfurt am Main, Germany.

⁷ Това личи и от въстъпителното представяне на героя в „Alabardas“, който повече от двайсет години работи в една историческа оръжейна фабрика: „nos serviços de faturaçao de armament ligeiro e munições de uma historica fábrica de armamento...“ // Цит. съч., с. 11.

⁸ Анотацията върху лява и дясна прегъвка на корицата е озаглавена: **José Saramago** Premio Nobel de Literatura 1998.

⁹ Aguilera, Fernando Gómez. Um livro inacabado, uma vontade firme. // В: Цит. съч. Alabardas, p. 85–106.

¹⁰ Também eu conheci Artur Paz Semedo. [букв.: Също познавах Артур Паж Семеду]. // Цит. съч. Alabardas, p. 107 – 108.

¹¹ Também eu conheci José Saramago. // В: Цит. съч., с. 135.

¹² Claraboia (порт.) = тавански прозорец.

¹³ На англ. Skylight – прозорец на покрив, капандура; в случая вер. с по-широк подтекст – в см. на „под небесната светлина“. В *Claro* на португалски се влага смисълът на: ясен, светъл на цвят.

¹⁴ *Claraboya* tells of the inhabitants of an apartment block in Lisbon: the shoemaker Silvestre, Justina and her brutal husband, and the nostalgic Spanish woman Carmen. “It was a difficult novel for the era. It is a book where the family, which is the pillar of society, is a bit of a nest of

vipers. There is rape, lesbian love, abuse. Could Portuguese society handle this in the 50s? I don't think so," said del Rio. "My guess is the publishing house was holding on to it until better times, but at the time nobody thought Salazar's regime would last so long." [Claraboya разказва за жителите на жилищен блок в Лисабон: обущарят Силвестре, Юстина и бруталния съпруг и носталгичната испанка Кармен. "Беше труден роман за епохата. Това е книга, където семейството, което е стълб на обществото, е малко на гнездо на усойници. Има изнасилване, лесбийската любов, злоупотреба. Можеше ли португалското общество се справи с това в 50-те години? Аз не мисля така", отбелязва Pilar del Rio [Пилар дел Рио – вдовицата на Ж. Сарамагу. "Моето предположение е издателството да го държи [ръкописа на романа] до по-добри времена, тъй като по онова време никой не мислеше, че режимът на Салазар ще продължи толкова дълго време."]. // José Saramago novel finally published after 59 years. // In: <http://www.theguardian.com/book2012/mar/05/José-saramago-novel-published>. Виж също и в: <http://www.theguardian.com/books/2015/feb/03/sign-up-to-our-bookmarks-email>

¹⁵ Има се предвид издателската компания Random House. По този въпрос по-подробно в: http://en.wikipedia.org/wiki/José_Saramago

¹⁶ The Seed and the Fruit, reveals how that prince of literature, Saramago, had his roots in the literary labourer whose careful, methodical work – during the hard, dark years of the forties, fifties and sixties in Portugal – laid the foundation for his future brilliance. // Aguilera, Fernando Gómez. José Saramago. The Seed and the Fruit. Permanent exhibition. Lisboa: Fundação José Saramago, 2014, p. 4.

¹⁷ Aguilera, Fernando Gómez. Цит. съч., с. 4.

¹⁸ В някои източници за Жузе Сарамагу се изтъква, че е член на Португалската комунистическа партия; че е убеден анархо-комунист и такъв остава до края на дните си. Виж напр: http://en.wikipedia.org/wiki/José_Saramago

¹⁹ Жузе Сарамагу: Продължавам да съм буквально изолиран. Батища Бащуш разговаря на остров Лансерот с Жузе Сарамагу, носител на Нобеловата награда за литература за 1998 г. По материали от португалския печат. Превод от португалски Здравка Найденова. // Е в опа 2001 (Списание за култура и социална политика), XI, 2004, №6, с. 19 и следв.

²⁰ По-важни белетристични творби на Жузе Сарамагу са: Terra do Pekado (1947); Manual de Pintura e Caligrafia (1977); Objecto Quase (1978); Levantado

do Chão (1980); Viagem a Portugal (1981); Memorial do Convento (1982); Ano da Morte de Ricardo Reis (1984); Jangada de Pedra (1986); Historia do Cerco de Lisboa (1989); Evangelho Segundo Jesus Cristo /Евангелието по Иисуса Христа/(1991); Ensaio sobre a cegueira (1995); Todos os Nomes /Всички имена/(1997); Conto da Ilha Desconhecida (1999); Caverna (2001); Homem Duplicado /"Двойникът"/ (2003); Ensaio sobre a Lucidez (2004); As intermitências da Morte (2006); A viagem do Elefante (2008); Caim (2009) и др.

²¹ Повече детайли от биографията на Жузе Сарамагу виж в: Saramago, José (1922–2010). // Encyclopedia of World Biography. Ed. Tracie Ratiner. Vol. 25. 2nd ed. – Detroit: Thomson Gale, 2005; Discovering Collection. Thomson Gale. University of Guelph. 25 Sep. 2007.

²² Жузе Сарамагу: Продължавам да съм буквально изолиран. Батища Бащуш разговаря на остров Лансерот с Жузе Сарамагу, носител на Нобеловата награда за литература за 1998 г. По материали от португалския печат. Прев. от португ. Здравка Найденова. // Е в опа 2001 (Списание за култура и социална политика), XI, 2004, № 6, с. 19.

²³ Цит. съч., с. 19. Става дума за „Дневници от Лансерот“ от Жузе Сарамагу (1994).

²⁴ Книгата на Ж. Сарамагу *The Elephant's Journey* (Пътуването на слона) излиза на английски език през 2010 г. с международен стандартен номер ISBN 978-972-21-2017-3. Повече за книгата и свързани с нея публикации виж виж в: http://en.wikipedia.org/wiki/José_Saramago

²⁵ Eberstadt, Fernanda (18 June 2010). José Saramago, Nobel Prize-Winning Writer, Dies, // *The New York Times*. Retrieved 18 June 2010; Lea, Richard (18 June 2010). Nobel laureate José Saramago dies, aged 87. // *The Guardian* (London). Retrieved 18 June 2010; Nobel-wining[sic] novelist Saramago dies aged 87. // *The Hindu* (Chennai). 18 June 2010. Retrieved 18 June 2010; Portuguese Nobel laureate Saramago's funeral held. // *Xinhua News Agency*. 21 June 2010. Retrieved 21 June 2010. Виж също и в: Saramago, José (1922–2010). // Encyclopedia of World Biography. Ed. Tracie Ratiner. Vol. 25. 2nd ed. Detroit: Thomson Gale, 2005 [Discovering Collection. Thomson Gale. University of Guelph. 25 Sep. 2007].

²⁶ Жузе Сарамагу: Продължавам да съм буквально изолиран. Батища Бащуш разговаря на остров Лансерот с Жузе Сарамагу, носител на Нобеловата награда за литература за 1998 г. По материали от португалския печат. Прев. от португ. Здравка Найденова. // Е в опа 2001 (Списание за култура и социална политика), XI, 2004, № 6, с. 19 и следв.

денова. // Е в р о п а 2001 (Списание за култура и социална политика), XI, 2004, № 6, с. 19–20.

²⁷ <http://www.theguardian.com/books/2015/feb/03/sign-up-to-our-bookmarks-email>

²⁸ **Жузе Сарамагу: Продължавам да съм буквально изолиран. Батица Баиуши** разговаря на остров Лансарот с Жузе Сарамагу, носител на Нобеловата награда за литература за 1998 г. По материали от португалския печат. Прев. от португ. **Здравка Найденова.** // Е в р о п а 2001 (Списание за култура и социална политика), XI, 2004, № 6, с. 19 и следв.

²⁹ През 1944 г. Сарамагу е женен за Илда Рейш (Ilda Reis). От брака имат дъщеря – Violante (родена 1947 г.). През 1986 г. съдбата го среща с испанската журналистка Пилар дел Рио, която ще стане неотменен и ценен помощник на писателя както в ежедневието, така и в творчеството му оттук насетне.

³⁰ **Сарамагу, Жузе.** Възпоминание за манастира. – София: Нар. култура, 1989. – 344 с. Тв. подв.

³¹ Книжовната проява в Пловдивския университет е организирана от Сдружение на говорещите португалски език в България. Включва библиографско и фотографско представяне на Жузе Сарамагу. // **Ферейра, Луиш Гонзага, Мариета Георгиева.** България и Португалия – в двата края на Европа. Двустрани отношения. – София: Транслиbris, 2004, с. 234.

³² По романа „Слепота“ през 2008 г. е сниман популярният филм на Фернандо Мейрелес „Blindness“.

³³ Както видяхме от казаното дотук, у нас в първите преводни издания писателят е отбелязван на български като Жузе Сарамагу, което съответства на произношението на португалски, докато в по-новите издания издателят и преводачът посочват името му според неговото изписване: Жозе Сарамаго. Доколко второто е допустимо при един такъв превод, оставяме да кажат лингвистите.

³⁴ В букв. превод: *Произведенето публикувано с покровителството (патронажа) и помощта на Министерството на културата, Лисабон, Португалия. Португалски институт на книгата и библиотеките.*

³⁵ **Андреева, Яна.** Писанията на евангелиста Сарамагу. // **В: Сарамагу, Жузе.** Евангелието по Иисуса Христа. – София: Колибри, 2011, с. 8–9. Так там авторката много точно описва възникналото обществено напрежение в Португалия след шумния успех на белетристичната творба, пренесено и в Европейския парламент: *В началото на 1992 г. обаче името на Жузе Сарамагу, официално предложено от авторитетно национално жюри, е изключено от списъка на португал-*

ските кандидати за Европейската литературна награда. Пред парламентарната асамблея помощник-държавният секретар по въпросите на културата Соза Лара обяснява мотивите на правителството с това, че романът обижда религиозните чувства на португалските католици и че „вместо да обединява португалците, ги разделя в техните разбирания за религиозното им наследство.“ В разгорещения дебат, последвал тези изявления, правителственото решение е окачествено като ретроградно и достойно за цензорите на Инквизицията. Поради острите реакции на широки обществени кръгове скандалът не само се отразява крайно негативно на тогавашното управление на страната, но се пренася и в Европейския парламент, където и португалските депутати, и представителите на други държави, сред които председателят на Европа-парламента Егон Клепи и и френският министър на културата Жак Ланг, отправят питания към Лисабон по повод неуместното изключване на Сарамагу от списъка с кандидати. Въпреки негативната реакция на католическите среди в защита на Сарамагу застават най-изтъкнатите португалски литератори и публични личности. При последвалото преразглеждане на кандидатурите, независимо че членовете на журито настояват Евангелието да бъде включено в списъка на номинираните, самият Сарамагу категорично отказва, дълбоко огорчен от оценката на облечениите във власт институции. Вероятно това огорчение е една от причините писателят да напусне Португалия през 1993 г. и да заживее със съпругата си, испанската журналистка Пилар дел Рио, на канарския остров Лансароте...“.

// **Андреева, Я.** Цит. съч., с. 8.

³⁶ **Сарамагу, Жузе.** Евангелието по Иисуса Христа. – София: Колибри, 2011, с. 362–363.

³⁷ Бележки на преводача. // **В:** Цит. съч. Евангелието по Иисуса Христа, с. 365. Тук е важно уточнението на преводача, че изписането с малки букви не следва да се тълкува като умишлено „принизяване“ или особено отношение на автора. (Пак там).

³⁸ **Сарамагу, Ж.** Цит съч. Евангелието по Иисуса Христа, с. 341.

³⁹ **Сарамагу, Ж.** Цит. Евангелието по Иисуса Христа, с. 245.

⁴⁰ **Сарамагу, Ж.** Цит. Евангелието по Иисуса Христа, с. 303.

⁴¹ **Сарамагу, Ж.** Цит. Евангелието по Иисуса Христа, с. 317.

⁴² **Сарамагу, Ж.** Цит. Евангелието по Иисуса Христа, с. 320.

⁴³ Алън, Шарлот. Човекът Христос. – София: Рива, 2002. – 496 с. : с ил.

⁴⁴ Алън, Шарлот. Цит. съч. Човекът Христос, с. 294 – 301.

⁴⁵ В тази връзка могат да се посочат произведенията на Margaret Starbird (родена на 18 юни 1942 г.): *The Woman with the Alabaster Jar: Mary Magdalen and the Holy Grail* (Bear & Co, 1993) ISBN 1-879181-03-7; *The Goddess in the Gospels: Reclaiming the Sacred Feminine* (Bear & Co, 1998) ISBN 1-879181-55-X; *The Tarot Trumps and the Holy Grail: Great Secrets of the Middle Ages* (Bear & Co, 2000) ISBN 0-9678428-0-8; *Mary Magdalene's Lost Legacy: Symbolic Numbers and the Sacred Union in Christianity* (Bear & Co, 2003) ISBN 1-59143-012-7; *The Feminine Face of Christianity* (Godsfield Press Ltd., UK, 2003) ISBN 1-84181-184-X ; *Mary Magdalene, Bride in Exile* (Bear & Co, 2005) ISBN 1-59143-054-2. В проучванията си писателката стига до учението и дейността на катарите във Франция, които вярвали, че Мария Магдалена е била апостол, най-близък до Иисус Христос и негова дейна сподвижница. Маргарет Старбърт е сред изследователите и творците, вдъхновили Дан Браун да напише нашумелия си роман „Шифърът на Леонардо“. Нещо повече, писателката говори за архетип на младоженеца и булката му, като моделът е Иисус Христос и жена, наречена Магдалена. Припомня, че моделът на единство, загубен в люлката на християнството, е положил основните план за живота на Земята, проявявайки се във лидерската функция, играна от някои жени в Общността на Иисус, едни от първите и ревностни последователи. М. Старбърт счита, че свещеното партньорство е сходно с онова, съществуващо в други региони на Близкия изток, които предшестват християнството, сравними с култовете към плодородието. Произведенията на Маргарет Старбърт стават основната тема в телесериала “Ancient X Files” на *National Geographic* в сезон 2, епизод 10, “Мистерията на Мария Магдалена” (първоначално излъчен на 3 юли 2012 г. по *National Geographic Channel* във Великобритания. По тези въпроси повече и в: Joan Norton, Margaret Starbird, *14 Steps to Awaken the Sacred Feminine: Women in the Circle of Mary Magdalene*, pages 15–16 (Bear & Co, 2009) ISBN 1-59143-091-7; “Interview with Margaret Starbird”, in Dan Burstein, Arne J. de Keijzer (editors), *Secrets of Mary Magdalene: The Untold Story of History's Most Misunderstood Woman*, page 89 (Weidenfeld & Nicolson, 2006). ISBN 978-0-297-85168-4

⁴⁶ На английски език книгата излиза със заглавие **Blindness** (Слепота) ISBN 0-15-100251-7, като същото

заглавие е възприето и от българския издавател на Ж. Сарамаго „Слепота“ в публикацията, осъществена от изд. „Колибри“ през 2011 г. : **Сарамаго**, Жозе. Слепота. – София: Колибри, 2011. – 306 с. : Преводни съвременни романи.

⁴⁷ По твърдение на българския издавател ИК „Колибри“ романът „Слепота“ е публикуван през 2007 и 2011 г. // Виж в анотация върху задната корица на книгата: **Сарамаго**, Жозе. Приумиците на смъртта. София: Колибри, 2013. – 232 с.

⁴⁸ **Saramago**, José. *Ensaio sobre a Lucidez*. – Lisboa: Editorial Caminho S. A., 2004. – 329 p.

⁴⁹ На поститула (с. 2) в българското издание на *Ensaio sobre a lucidez* издавателство „Колибри“ добросъвестно посочва със знака за копирайт името на писателя и издавателство „Каминю“, като допълва отговорността по правата: *by arrangement with Literarishe Agentur Mertin Inh. Nicole Witt e K., Frankfurt, Germany*.

⁵⁰ **Сарамаго**, Жозе. Прогледдане. София: Колибри, 2013, с. 275 – 276 .

⁵¹ **Сарамаго**, Жозе. Приумиците на смъртта. София: Колибри, 2013. – 232 с.

⁵² **Сарамаго**, Жозе. Цит. съч. Приумиците на смъртта, с. 2.

⁵³ **Saramago**, José. AS INTERMITÊNSIAS DA MORTE.

⁵⁴ José Saramago& Editorial Caminho S.A., 2005.

⁵⁵ Published by arrangement with Literarishe Agentur Mertin Inh. Nicole Witt e K., Frankfurt, Germany. // **Сарамаго**, Жозе. Цит. съч. Приумиците на смъртта, с. 2.

⁵⁶ **Сарамаго**, Жозе. Цит. съч. Приумиците на смъртта, с. 231.

⁵⁷ В португалския оригинал **Saramago**, José. A viagem do Elefante. – Lisboa: Editoria Caminho S. A., 2008. – Capa: Rui Garrido; Revisão literária: Fundasao José Saramago; на английски език излиза 2010 г. под заглавието *The Elephant's Journey*.

⁵⁸ **Костурков, Йордан**. Най-новата португалска проза: Тенденции и насоки в литературата на една от големите езикови диаспори в света. // Дума, № 297, 22 дек. 2012. Виж също и в: <http://www.duma.bg> (пак там).

⁵⁹ **Костурков, Й.** Цит. съч. // Дума, № 297, 22 дек. 2012.

⁶⁰ „В Португалия се извършва мащабно издаване на местните автори на английски език, особено на творбите им от популярните жанрове. В Асоциацията на португалските издаватели и книгоразпространители членуват издаватели, които наред с преводни автори представлят значимите португалски творци – типичен пример е издавателство “Дон Кихот”. Генералният директ-

**НЯКОЛКО ДУМИ ЗА СБОРНИКА
СЛИРИКА „ЕСЕННА ЖЪТВА“
Лъчезар Георгиев**

A FEW WORDS ABOUT THE COLLECTIONS OF
LYRICS "AUTUMN HARVEST" by Lachezar Georgiev

Key words: poet, poetry, publishing, editing, book, literature.

След редица авторски документални, публицистични и историко-биографичните книги на Тодор Билчев, ето че дойде ред писателят да покаже пред своите русенски читатели най-новата си и първа по своята специфика художествена книга – сборника с лирика „Есенна жътва“ (Билчев, Тодор. Есенна жътва: Лирика / Рецензенти Лъчезар Георгиев; Никола Бенин. – Руше: Gaiana, 2015. – 168 с.: с ил.). Книгата е представена на 30 ноември 2015 г. в Регионална библиотека „Л. Каравелов“ от главния асистент в Русенски университет „А. Кънчев“ Никола Бенин, също сътрудник на сп. „Издател“, както и от поета Йордан Йорданов, редактор на стихосбирката и автор на въстъпителната статия към книгата на поета (Йорданов, Йордан. За узрелите класове на една поетична нива, за гладните души и птици. // В: Билчев, Т. Цит. съч., с. 6–9.). Пред публиката са рецитирани стихове на поета с участието на студенти от Русенския университет „А. Кънчев“. На г-н Т. Билчев, по повод на премиерата на книгата му е връчена Грамота за ярко творческо присъствие от името на Русенския филиал на Съюза на свободните писатели. Ще добавим и още добри думи за творческия екип на изданието откъм неговия графичен дизайн – художник на книгата е Пламен Монев, а естетически издържаното корично оформление е дело на Явор Цанев. В изданието са включени финални бележки със сведения за житейския и творческия път на поета.

Но какво е новото и изненадващото в тази поетична книга? Събрала в себе си няколко поетични цикъла, които сякаш правят дълголетна равносметка на един изпълнен с дълбока душевност, прозрения, размисли и терзания житейски път. „Есенна жътва“ е поетично откровение, изпълнено с обич и болка, изповеди и послания на една лесно ранима чувствителност, но все пак преминаваща през мостовете на духа, за да достигне до своите и тъжни, и мъдри прозрения. Ще прочетем неговите пролетни приказки, ще бъдем съпричастни с устремения му, критичен и на места сатиричен прочит на реалността; ще се почувстваме извисени с магията на любовта сред завистта, злобата и фалшивите материални ценности. И заедно с това ще потънем в меката и нежна прелест на неговата пейзажна лирика, която улавя и най-фините детайли, но наред с това се слива с Божествената премъдрост. Защото поетът Тодор Билчев е прозрял нещо просто, изконно и пропито с уповането на мъдростта – животът е Божествен дар; красотата ни заобикаля като магия и в най-дребните наглед неща и трябва да им се радваме – те са нашите събуднати мечтания; те са пролетните ласки и жътвата на човешката есен; любовта е онази Божествена искра, която ни сближава, опрощава, тя е Вселена и вечен кръговрат, тя ни прави по-благи, по-добри в нашия забързан и объркан свят. Затова пожелаваме на дългогодишния сътрудник на сп. „Издател“ – г-н Тодор Билчев, на добър час с първата му книга с лирика „Есенна жътва“ и още творчески сполучки в нелекия, но изпълнен с душевни прозрения път на поета.

BIBLIOGRAPHY

Saramago, José. Alabardas : Ilustrações de Günter Grass : Com textos de Fernando Gómez Aguilera; Roberto Saviano. – Porto: Porto Editora, 2014. – 135 p.

Saramago, José. Ensaio sobre a Lucidez. – Lisboa: Editorial Caminho S. A., 2004. – 329 p.

Saramago, José. Evangelieto po Isusa Hrista. – Sofia: Kolibry, 2011. – 368 p.

Saramago, José. Proglejdane. – Sofia: Kolibry, 2013. – 336 p.

Saramago, José. Priumicite na smartta. – Sofia: Kolibry, 2013. – 232 p.

Allen, Charlotte. Chovekat Hristos [= The Human Christ]. – Sofia: Riva, 2002. – 496 p.

Georgiev, Lachezar. Knijoven Lisbon [= Literario de Lisboa]. // **Georgiev, Lachezar.** Pages from history of the book. Veliko Turnovo; St. Ciril and St. Methodius University Press, 2014. – p. 289 – 398.

Georgiev, Lachezar. Na brega na Lisbon [= Na Margemem Lisboa = On the shores of Lisbon]. – Sofia: AN-DI, 2014. – 245 p.

Saramago, José. Memorial do convento. – Lisboa: 1982.

Saramago, José. Vaspominanie za manastira: roman. / Prevod Zravka Naidenova. – Sofia: Zlatna colectcia XX vec. 2005. – 381 p.

Saramago, José. Vsichki imena. – Sofia: KarinaM, 1999. – 240 p.

„БОЛКАТА КАРА ЧОВЕКА ДА МИСЛИ...“

Георги Н. Николов

"THE PAIN MAKES A PERSON
TO THINK..."

Georgi N. Nikolov

This article by George N. Nikolov represents comment literary novel "Second wave" (Sofia: Bulgarian writer, 2015) of Victoria Zabukovets currently living in Australia. In his novel Victoria Zabukovets talk about his time in Bulgaria to Australia during the Second World War to save from German concentration camps. In the novel follows the fate of immigrants from Eastern Europe and their gradual adjustment in the second half of the 40s of the twentieth century as residents of Australia.

Key words: Sofia, Second World War, German concentration camps, immigrants from Eastern Europe, living in Australia

Темата за емиграцията в наши дни става все по-актуална – в делника, в съзнанието на отделната личност, в духовността. Постепенно тя заема мястото си и в съвременната българска литература. Тук, у нас и сред писатели-сънародници в диаспората. Останали до кончината си в странство или върнали се по родните места, където издават своите книги. Сред съвременниците ни белетристи: Илко Минев, Мона Чобан, Омар Ценов, Мартин Ралчевски, Михаил Михайлов и др., се присъединява Виктория Забуковец с романа „Втората вълна“ (София: Български писател, 2015). Нека припомним коя е авторката: *Виктория Стефанова Забуковец* е родена през 1930 г. в София. Когато е двегодишна, семейството ѝ заминава за Унгария, където баща ѝ служи като

свещеник. За да не забрави майчиния си език, я изпращат в София – в колежа „Санта Мария“, където преподаването се води на български и немски. През 1942 г. се връща в Унгария – там я сварва Втората световна война. През 1948 г. емигрира в Австралия заедно с хиляди други източноевропейци, които се заселват в Австралия между 1947 и 1952 г. Виктория се омъжва за словенец, има трима сина и завършила висшето си образование в университета в Аделаида, Южна Австралия, където специализира история, английски, немски и социология. Автор на редица творби и активен участник в национални радиопредавания и други начинания, целящи да обединяват българската общност там. У нас е известна с историческа сага „Тайната на черното мастило“ – сполучливо връщане в епохата на цар Симеон и утвърждането на християнските ценности.

Новият ръкопис на Забуковец включва десетки имена на герои, географски ареали, събития с проверена фактологична достоверност, психологически модел на разноезичното емигрантство. Самата тя уточнява: „Изпитвам дълбока благодарност и към онези тридесет и пет души от всички европейски националности, които ми довериха своите лични истории. Използването и на въображаеми, и на реални личности ме подмами да напиша книгата като художествена измислица. Трябваше да създам не историческа хроника, а исторически роман. Резултатът бе, че си позволих известна свобода по отношение на героите, но историческите факти са предадени достоверно“. Книгата е изградена от три последователни в хронологията си части – „Европейци“, „Новите австралийци“, „Второто поколение“. Тя започва с бушуващата Втора световна война. Над Стария континент се издигат пожарища от масовите разрушения. Навсякъде ви-

тае смърт. Расовата и идеологическата омраза яростно мачкат човешкото в тълпите. Лагерите са претъпкани с неволници, очакващи края си всеки миг. Гладът, отчаянието и надеждата за оцеляване се борят за място в съзнанието на обречените. Ще има ли свършек барутният Апокалипсис и какво ще се случи след неясния му финал? А когато мирът е настъпил, Веска, Агнес, Роман, Марек, Валка, Ян, Хелена, Станко, Бирute и стотици, хиляди страдалци трябва да решат. Ще отворят ли нова страница в ориста си на далечен континент, или ще останат сред пепелищата на изконната родина. С четката на дълбок психолог Виктория Забуковец описва трудното пътуване, запознаванствата, надеждите, очакванията за спокойно съществуване след всичко преживяно. За правото да бъдеш личност. Честно да се трудиш за прехраната, без някой да бъде твой физически и морален притежател. Австралия се оказва непозната, гостоприемна и човечна. Тolerантна, търпелива и внимателна към спасилите се от ужаса емигрантски тълпи. Те се отблагодаряват с труд, в бърза интеграция с местните люде. Постепенно узрява за хармоничната си мисия и значимост мултикултурното общество. Върху благодатната му почва избuvяват следващите поколения. Те познават родината на предците от спомените им за Полша, Югославия, България, Унгария, Франция, Германия, Естония... от цяла Европа. А също – от запазените обичаи и традиции в семействата и в земляческите групи. Но по начин на мислене са граждани на Австралия и на света. Раздiran, за кой ли път, от идеологически постулати. От дрънкане на оръжия и непримириими вождове, „обвяни“ в измислена непогрешимост. И когато заселниците или децата им, вече като туристи, посещават изтлелите родни гнезда, бързат да се върнат обратно. При мира, християнските ценности, спокойствието и доверието в ближния. При скuta на семействата и в лоното на църквата. Все емблематични понятия и символи. Проверени във вековете и доказали своята морална нетленност. Човекът е смъртен, ала благородството, предавано от поколение на поколение, оставаечно. За да бъдеш посветен в него, не се иска много – да протегнеш на бедстващия ръка, да му предложиш покрив и хляб. Понякога – и само топла дума. Цивилизация се гради не с бомби, не с кръв и предсмъртни хрипове. А с приемственост между интелекта преди нас и сега. В духа на римската сентенция: „Човек умира – остават делата му“.

Много са достойнствата в новата книга на Виктория Забуковец. Фактите, историческите поуки, размислите и изводите за съдбата на света са вплетени в мащабна епична панорама. Върху нея носят кръста си, трънения си венец и правото си на ярки личности десетки персонажи. Цитирани са важни за епохата политически документи и са вградени делата на редица лидери. „Втората вълна“ ни връща назад в мрачни събития. За да проумеем и никога да не допуснем случилото се да се повтори отново. И прави светъл паралел с вече настъпило през втората половина на миналия век крехко разбирателство. Дарило на хората довлетворение и радостен смях. Увереност, че гълъбът на мира винаги ще лети над планетата спокойно. Понесъл в дар на човечеството, мечтаното маслиново клонче...

**БИБЛИОГРАФИЯ НА СПИСАНИЕ „ИЗДАТЕЛ“ 2002–2013 –
ЗА НЕГОВАТА 20-ГОДИШНИНА****ИЗДАТЕЛ:****Научно списание за книгата /****Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“ (Велико Търново);****УниБИТ (София) –****Библиографски указател – ключ****(2002 – 2013)**

(I. Общи бележки; II. Вторичнодокументални черти;

III. Корпус (по реда на броевете и съдържанието в тях);

IV. Архитектура (по видове публикации);

V. Именен показалец (по всички авторски отговорности)

Александра Куманова**Марияна Матова****BIBLIOGRAPHY OF MAGAZINE IZDATEL [= PUBLISHER] –
FOR ITS 20th ANNIVERSARY****Alexandra Kumanova, Mariana Matova**

This text presents a bibliography of scientific magazine for the book *Izdatel* [= Publisher] for the period 2002–2013. In this issue is published the bibliography for the time from 2002 to 2010. This includes all publications with the names of their authors and precise indication of the number, the year of the article. This bibliography continues in the next issue of the magazine. Introductory article on this bibliography examines the development of the magazine "Publisher" from its first issue, edited by Lachezar Georgiev, 1994 to 2013 inclusive. This research is dedicated to the 20th anniversary of the magazine *Izdatel* [= Publisher].

Key words: scientific journal for book *Izdatel* [= Publisher]; bibliographic directory; responsible editor; Editor-in-Chief, Editorial Board; publication, Edition, section, article, book review, book publishing

I. Общи бележки

Настоящият библиографски указател – ключ е първият опит да се пристъпи към създаването на вторичнодокументална картина на съдържанието на списание „Издател”, публикувано днес от Великотърновския университет (ВТУ) „Св. Св. Кирил и Методий” и Университета по библиотекознание и информационни технологии (УниБИТ – в годините: различни назв.) – София.

„Издател” е научно профилирано списание за книгата. Тематичният му обхват включва история на книгата и книгоиздаването, теоретични съвременни аспекти на книгоиздателските процеси у нас и по света, проблеми на маркетинга и реклами на книгата, на печатарското дело, разглеждани от исторически и съвременен ракурк. В изданието се третират и въпроси, свързани с периодичния печат и медиите. Има рубрика за книгопис с отзиви и рецензии за нови издания, за провеждани научни форуми по проблемите на книгата. Заедно с това, в изданието намират място статии с библиографски характер, по въпроси на читателя и четенето, интервюта с изтъкнати публични личности, свързани с книгата, библиотеките, медийното прост-

ранство. Сред по-известните рубрики са: Българското книгоиздаване, Позиция, Теория, Читатели и книголюбие, Книга и литература, Родолюбци, Книжни съкровищници, Памет, Рецензии, Научни форуми, Юбилей и т.н.

Първият брой на сп. „Издател” отразява публикации за тримесечието октомври-декември 1994 г. Подзаглавието на изданието тогава е „Тримесечно списание за издателска дейност”. Основател и отговорен редактор е Лъчезар Георгиев, като в редколегията са още проф. д.ф.н Ани Гергова, ас. Татяна Дерменджиева и Тодор Билчев.

През 1997 г. е издаден специален брой № 1-2 за издателската дейност в Кралство Белгия, след което списанието спира да се публикува по липса на средства за издаването му.

През 2002 г. Лъчезар Георгиев с помощта на родолюбиви спонзори възобновява работата на списание „Издател”. Наскоро след това изданието вече се именува като „научно списание за книгата” и излиза и до момента без прекъсване (!). Заслуга за това имат две академични институции – ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий” и УниБИТ. Днес списание „Издател” се реа-

лизира като тяхно съвместно издание. Директор на „Издател“ е ректорът на УниБИТ – София, проф. д.иц.н. Стоян Денчев, главен редактор е проф. д-р Лъчезар Георгиев.

Автор на графичните символи и първоначалната графична концепция на списание „Издател“, съхранена през годините в основни линии и до днес, е великомърковският художник Кънчо Данев.

След 2002 г. списанието излиза в печатница „Сира“. Редакционната подготовка и предпечатът, както и графичният дизайн на корицата се извършват в Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“ – В. Търново. Редактор на отделните броеве на списанието е проф. д-р Лъчезар Георгиев.

С оглед на новите книgovедски търсения и научните цели на двете академични институции (ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ и УниБИТ), днес „Издател“ е научно списание за книгата, както вече се изтъкна, като основните посоки на списването му са съсредоточени в исторически и съвременни изследвания за книгата, по въпроси на книгоиздаването, печатните комуникации и издателските процеси, библиотечно-информационните дейности. Заедно с това се засягат и други книgovедски проблеми – за маркетинга и рекламирането на книгата, за историята и теорията на медиите, за съвременните аспекти на читателя и четенето. В списанието излизат и биографични статии по книgovедски, библиографски, исторически и краеведски въпроси. Макар и ограничено, се публикуват и литературни творби (по повод на събития, годишнина на автори и с оглед представянето на новоизлезли книги), както и рецензии и отзиви за нови издания. През последните години някои от броевете по икономически причини биват обединявани в едно общо книжно тяло.

Сред рубриките на списанието днес са: *Меридиани; С „Издател“ из Европа и по света; Интервю; Маркетинг на книгата; История на издателската дейност; История на българската периодика; Книгоиздаването в България; Художествена илюстрация; Читатели и книголюбие; Родолюбци; Издателски приноси; Българското книгоиздаване; Български книгоиздатели; Книгопис; Пътепис; Форум; Гледище; Библиографски проучвания; Българската книга; Обществени комуникации; Юбилей; Редакторът представя; Забравени творци; Световно книгоиздаване; Закрила на авторското право; Интелектуали; Дискусия и др.*

Сътрудниците на изданието са предимно университетски преподаватели, книgovеди, библиографи, библиотечни и информационни работници, журналисти, писатели, студенти от книgovедските и медийните специалности на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ и от всички специалности на УниБИТ – София, но и от други културни институции – държавни архиви, библиотеки, издателски структури и асоциации, музеи и пр.

Списание „Издател“ в периода 1994–2001 г. е издавано от издателство „STAR WAY“ (Звезден път) и изцяло

е под ръководство на проф. д-р Лъчезар Георгиев (като впрочем и до настоящия момент – в качеството му на главен редактор).

В периода 2002–2003 г. фактически издател на сп. „Издател“ е спонсорът на изданието – печатница „СИРА“ – В. Търново, която първоначално извършила отпечатването на списанието безвъзмездно.

От 2003 г. списанието се издава (под ръководство на проф. Лъчезар Георгиев) от името на катедра „Библиотекознание, масови комуникации и чужди езици“ на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“. От брой 1, 2004 г. и досега издател е ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ и от този брой изданието е съвместно въче с Колежа по библиотекознание и информационни технологии (по-късно: Специализирано висше училище по библиотекознание и информационни технологии – днес: Университет по библиотекознание и информационни технологии (УниБИТ), като проф. Лъчезар Георгиев е главен редактор, а доц. Петър Парижков (до неговата смърт – 13.03.2007 г.) е зам.-главен редактор.

Така че от 2004 г. и до момента изданието се издава чрез **Великомърковското Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“** (по ръководен от проф. Лъчезар Георгиев научноизследователски идеен проект (от 1994 г.!), като се подкрепя от УниБИТ и лично от неговия ректор проф. Стоян Денчев (УниБИТ днес е съиздател на сп. „Издател“)).

За списание „Издател“ подробно изследване направи гл. ас. д-р Стела Георгиева в книгата си:

Георгиева, Стела. Медии, книжовност, историчност : В контекста на националната издателска традиция. – В. Търново : Унив. изд. Св. св. Кирил и Методий, 2013, с. 30–64. [В чит. книга са публикувани корици от различни броеве на сп. „Издател“].

Георгиева, Стела. Историческа и книgovедска научна периодика на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“. // Трудове на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, 2013. – В. Търново, 2015. – Том 5, с. 53 – 107 [със сканирани лицеви корици на отделни броеве от списанието].

Следва да се направят и някои уточнения за спецификата на сп. „Издател“ до отразявания от настоящия библиографски указател период (1994–1997). На бял свет през посочения период се появяват три години на изданието:

[I] 1994, № 1

[II] 1995, № 1; № 2, 3, 4

[III] 1997, № 1, 2

В редколегията му за интервала от 1994–1995 г. са проф. Ани Гергова и ас. Татяна Дерменджиева, както и Тодор Билчев.

Отговорният редактор (Лъчезар Георгиев) се съхранява и в третата годишнина на списанието (1997), като редколегията му е изцяло обновена – в нея влизат: доц. д-р Багрелия Борисова, Снежинка Боянова, Бойка Мутафчиева, Евелина Георгиева.

Характерно е, че и трите годишни (1994, 1995, 1997) на с. 1 в първите си броеве дават „Бележки от

редакцията". В третата годишнина (1997) тези бележки имат заглавие „За Белгийския брой на списание „Издател”, тъй като цялата книжка е посветена на издателската, печатарска, книгоразпространителската и литературната дейност в Кралство Белгия.

Като обобщаваща по-ценна публикация през първите три годишнина (1994, 1995, 1997) на списание „Издател” може да бъде изтъкната следната:

Георгиев, Лъчезар. Формиране на издателските центрове в България. // Издател (В. Търново), 1995, № 2, 3, 4, с. 9 – 19.

II. Вторичнодокументални черти

Началните години на поява на броевете на списание „Издател” (1994 – 1997) не са обект на настоящото библиографиране. Но въпреки това трябва да се изтъкнат две обобщаващи неномериирани библиографски публикации, свързани с традициите на националното книгоиздаване в този период:

Симова, Полина. Първи издания на българска художествена литература в спектъра на националното книгоиздаване. Второ полугодие 1994 : Библиогр. списък. // Издател (В. Търново), 1995, N 1, с. 27 – 32.

Симова, Полина. Първи издания на българска художествена литература в спектъра на националното книгоиздаване. Първо тримесечие на 1995 г. : Библиогр. списък. // Издател (В. Търново), 1995, N 2-3-4, с. 34 – 41.

В центъра на вторичнодокументалното моделиране тук са годините от издаването на списание „Издател” от ВТУ „Св. св. Кирил и Методий” и УниБИТ (2002 – 2013; изд. продължава), което е посочено и в прилаганата таблица.

Таблица на годишнините, годините и последните броеве на списание „Издател” (2002 – 2013):

IV 2002 № 1-2 ; № 3-4
V 2003 № 1-2 ; № 3 ; № 4
VI 2004 № 1 ; N 2 ; № 3 ; № 4
VII 2005 № 1 ; № 2-3 ; № 4
VIII 2006 № 1-2 ; № 3-4
IX 2007 № 1-2 ; № 3-4
X 2008 № 1-2 ; № 3-4
XI 2009 № 1-2 ; № 3-4
XII 2010 № 1-2-3 ; № 4
XIII 2011 № 1-2 ; № 3-4
XIV 2012 № 1-2 ; № 3-4
XV 2013 № 1-2 ; № 3-4

През посочения период (2002 – 2013) кристализира съвременната вътрешна структура на изданието, чрез която то се разпространява днес. Както се вижда, списанието има строго определена периодичност – тримесечна цикличност (четири броя годишно), но в преобладаващите годишници се наблюдава обединение на различни негови броеве (което е продиктувано от обстоятелства с икономически характер, както вече се отбелая). Направеният преглед показва, че списание „Издател” се налага като модерен информационен навигатор в областта на издателско-коммуникационната сфера, предназначен за отразяването на най-ценното в нея. Поради промените на използванието рубрики във

времето в списанието, в настоящия библиографски указател – ключ към „Издател”, е предприета универсализираща методика на интерпретация на съдържанието на изданието – всички публикации са описаны в единен азбучен ред. Това е направено по правилата на каталожното библиографско описание, възприети в изданията на националната библиография на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий”.

В раздел „III. Корпус (по реда на броевете и съдържанието в тях)” са представени отделните книжки на списание „Издател”.

В следващия раздел – „IV. Архитектура (по видове публикации)” материалът от предходния (III.) раздел е систематизиран.

За по-голямо улеснение при използването на този указател – ключ в IV раздел, са обособени **два подраздела**, в които материалът е поднесен в отделна азбучна последователност за всеки раздел, но е въведена обща за двата раздела последователна номерация (**върховият пореден номер е 434**):

I. Статии (без рецензии и отзиви) (№ № 1-242); (Този подраздел включва статии в областта на книгознанието, библиотечното дело, библиографията, книгоиздаването, литературознанието, журналистика, историята и краевнинето, портрети – по повод на кръгли годишнини – на видни наши и чуждестранни личности, университетски преподаватели в посочените области, както интервюта с тях.

Тук са описани поместените в списанието художествени произведения или откъси от тях /лирика, сатира и проза/, също и авторските илюстрации – вж: № 242:

Янева, Деница. Из „Апокалипсис“ : [Рисунка]. // Издател (В. Търново), 2002, № 3-4, с. 26.

Първият раздел събира и описанията на материали от конференции, симпозиуми и други форуми – доклади, стенограми и т.н. Отзовите и съобщенията за тях са отразени в раздел II.);

II. Рецензии, отзиви и съобщения (за книги и текущи събития – конференции, премиери на книги, филми, опери, изложби и други културни събития) (№ № 243-434).

И в III., и в IV. раздели навсякъде в библиографските описания се изписват пълните сведения за списанието (заглавие, година, пореден брой и страници), за да може всеки запис да бъде използван директно в многообразни справочно-информационни задачи.

Библиографският указател – ключ на списание „Издател“, е снабден с V. Именен показалец (който е организиран по всички видове авторска отговорност, подредени по реда на появата им в масива) и е предназначен да бъде **в помощ на справочно-библиографската работа по изданието** и може да бъде използван като **универсален пътеводител по него**, както и за осъществяването на различни емпирични проучвания

Този библиографски указател е поръчен на първия автор на настоящата публикация от редакцията на списание „Издател“ и е изпълнен в съавторство на този

автор с члена на ръководеното от него Студентското научно общество при УниБИТ – студентката от II курс, специалност „Библиотекознание и библиография“
Марияна Матова.

III. Корпус
(по реда на броевете и съдържанието в тях)

Издател (В. Търново), 2002, № 1-2

Георгиев, Лъчезар. Маркетингът на интелектуалната собственост. // Издател (В. Търново), 2002, № 1-2, с. 3 – 11, с ил.

Константинова, Елка. За четенето, книгата, библиотеките, книгоиздаването... / Разговорът с проф. д-р Е. К. води доц. д-р Мария Младенова. // Издател (В. Търново), 2002, № 1-2, с. 12 – 21, с ил.

Медников, Христо. Безшумното, но голямо дело на Панайот Кършовски. // Издател (В. Търново), 2002, № 1-2, с. 22 – 23.

Спасов, Радко. Мистерия II. Мистерия : [Илюстрации]. // Издател (В. Търново), 2002, № 1-2, с. 23, 38.

Георгиев, Лъчезар. Работихме в полза на българската книжовност / Интервюто взе Пенка Гърбузанова. // Издател (В. Търново), 2002, № 1-2, с. 24 – 30, с ил.

Илийков, Иван. Щрихи от историята на печатницата на Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“. // Издател (В. Търново), 2002, № 1-2, с. 31 – 34, с ил.

Медников, Христо. Книжната продукция на еленските краеведи. // Издател (В. Търново), 2002, № 1-2, с. 35 – 38.

Георгиев, Лъчезар. Издания и издатели на Виктор Юго в България (1878 – 1944). // Издател (В. Търново), 2002, № 1-2, с. 39 – 45.

Узунов, Васил. Каменната тесла е личен нож! : Една хипотеза. // Издател (В. Търново), 2002, № 1-2, с. 46 – 48.

Асенова, Стела. Легенди за Червен бряг. // Издател (В. Търново), 2002, № 1-2, с. 49 – 50.

Хейкокс, Силвия. Научна и издателска дейност на университета в Улвърхемптън. // Издател (В. Търново), 2002, № 1-2, с. 51 – 52.

Издател (В. Търново), 2002, № 3-4

Хейкокс, Силвия. Оксфорд и Оксфорд Юнивърситети Прес. // Издател (В. Търново), 2002, № 3-4, с. 3 – 6, с ил.

Гергова, Ани. Пожелавам на сп. „Издател“ и на българските издатели да отговорят на очакванията и на професионалистите, и на ценителите на книжината : Интервю с проф. д-р А. Гергова, взето от доц. д-р Мария Младенова. // Издател (В. Търново), 2002, № 3-4, с. 7 – 9.

Георгиев, Лъчезар. Дистрибуция и промоция на книгата. // Издател (В. Търново), 2002, № 3-4, с. 10 – 25, с ил.

Янева, Деница. Из „Апокалипсис“ : [Рисунка]. // Издател (В. Търново), 2002, № 3-4, с. 26.

Чорбаджиев, Николай. Плевенските печатници, 1886 – 1947 година. // Издател (В. Търново), 2002, № 3-4, с. 27 – 35, с ил.

Дечева, Геновева. Аспекти в творчеството на Виктор Пасков : Издателска дейност. // Издател (В. Търново), 2002, № 3-4, с. 36 – 38.

Коларов, Стефан. Родното книгоиздаване между традицията и модерния свят. // Издател (В. Търново), 2002, № 3-4, с. 39 – 43. – Продължава в № 1-2, 2003.

Радев, Радослав. Етюди за тъгата : [Рец. за кн.: Медников, Христо. Пъстроцветия. – В. Търново, 2002.] // Издател (В. Търново), 2002, № 3-4, с. 44 – 45.

Цолова, Цветинка. Любомъдрието като метафизичен принцип в търновските традиции : [Рец. за кн.: Любомъдрие : Архив за българска философска култура : Т. 1-7. – В. Търново, 1996-2002.] // Издател (В. Търново), 2002, № 3-4, с. 46 – 50, с ил.

Георгиев, Лъчезар. Тържествена промоция на издателската дейност. // Издател (В. Търново), 2002, № 3-4, с. 51 – 52. – На Унив. издателство „Св. св. Кирил и Методий“.

Издател (В. Търново), 2003, № 1-2

Коларов, Стефан. Родното книгоиздаване между традицията и модерния свят. // Издател (В. Търново), 2003, № 1-2, с. 3 – 7. – Продължение от № 3-4, 2002.

Петкова, Нели. Добруджанският печат от годините на румънско владичество. Печатът на град Добрич. // Издател (В. Търново), 2003, № 1-2, с. 8 – 15, с ил.

Парижков, Петър. От „Летоструй“ до „Книжарски известия“ : Щрихи към портрета на Янко Ст. Ковачев – сътружник на Христо Данов. // Издател (В. Търново), 2003, № 1-2, с. 16 – 20, с ил.

Дерменджиева, Татяна. Българската книга в първите години на XXI век (2000–2002 г.). // Издател (В. Търново), 2003, № 1-2, с. 21 – 24, с ил.

Георгиев, Лъчезар. Книга и реклама. // Издател (В. Търново), 2003, № 1-2, с. 25 – 30, с ил.

Младенова, Мария. Енциклопедия на храмовете в Еленска духовна околия : [Рец. за кн.: Славов, Васил и др. Храмовете в Еленска духовна околия / В. Славов, Христо Медников, Петко Д. Петков. – С., 2002.] // Издател (В. Търново), 2003, № 1-2, с. 31 – 32.

Младенова, Мария. Първата българска книга по проблемите на електронните книги : [Рец. за кн.: Тодоров, Тодор. Електронни книги. – С., 2003.] // Издател (В. Търново), 2003, № 1-2, с. 33 – 35.

Гуленова, Мария. Управление и маркетинг на книгоиздателската дейност – сполучлив опит за обединяване на историята и теорията им у нас : [Рец. за кн.: Георгиев, Лъчезар. Управление и маркетинг на книгоиздателската дейност. – В. Търново, 2002.] // Издател (В. Търново), 2003, № 1-2, с. 36 – 38, с ил.

Издател (В. Търново), V, 2003, № 3

[От ред.] „Книгата: бъдеще време в миналото!?” // Издател (В. Търново), V, 2003, № 3, с. 1-3. – За науч. конф. със същото заглавие, София, 1.11.2003.

Асенова, Стела. „Библиотеки – четене – комуникации” за втори път в старата столица. // Издател (В. Търново), V, 2003, № 3, с. 3. – За Втората нац. конф., В. Търново, 2003.

Коларов, Стефан. Книгата осмисли житейски път и определи неговата духовна висота / [Анкета на Мария Младенова с доц. д-р С. Коларов по повод неговата 60-годишнина]. // Издател (В. Търново), V, 2003, № 3, с. 4 – 10, с ил.

Русинова, Евгения. Рецензионният екземпляр – ядро на издателската комуникация. // Издател (В. Търново), V, 2003, № 3, с. 11 – 14.

Георгиев, Лъчезар. Пресрекламата в съвременния информационен всекидневник. // Издател (В. Търново), V, 2003, № 3, с. 15 – 19, с ил.

Бенбасат, Алберт. Още нещо за книгоиздателя Гео Милев. // Издател (В. Търново), V, 2003, № 3, с. 20 – 25.

Парижков, Петър. Изздание от европейска величина : „Българска книга” (София, I, кн. I-IV 1930) – двумесечно списание за библиография, библиотекознание и по книжарски въпроси, редактор Тодор Боров, издател Т. Ф. Чипев. // Издател (В. Търново), V, 2003, № 3, с. 26 – 30.

Налбантова, Елена. За академик Иван Радев – человека и литературния историк. // Издател (В. Търново), V, 2003, № 3, с. 31, с ил.

Станева, Таня. Печатът в Сливен от Освобождението до 1944 г. // Издател (В. Търново), V, 2003, № 3, с. 32 – 37.

Горanova, АNELIA. Печатни издания от богатата културна съкровищница / С главния редактор на издателство на Народна библиотека „Св. св. Кирил и Методий” разговаря Вания Спасова. // Издател (В. Търново), V, 2003, № 3, с. 38 – 40.

[От ред.] Представяме ви Ралица Петрова. // Издател (В. Търново), V, 2003, № 3, с. 40, 50. – Рисунки на студентката от III курс Книгоиздаване, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий”.

Коларов, Стефан. Четене и книжен пазар : Социално-психолог. аспекти на едно изследване. // Издател (В. Търново), V, 2003, № 3, с. 41 – 45, с ил.

Игнатова, Елена. Ще остане ли духовният глад?. // Издател (В. Търново), V, 2003, № 3, с. 45.

Мартинов, Явор. Размили на един безпаричен студент пред книжните сергии на площад „Славейков” в столицата. // Издател (В. Търново), V, 2003, № 3, с. 45 – 46.

Асенова, Стела. Полезна и необходима книга : [Рец. за кн.: Юбилеен сборник в чест на проф. Йордан Йорданов / Състав. Хр. Харитонов, Г. Чохаджиева, Св. Атанасова. – В. Търново, 2003. // Издател (В. Търново), V, 2003, № 3, с. 47 – 48, с ил.]

Стайкова, Цветана. Актуално издание по проблемите на маркетинга на книгата : [Рец. за кн.: Гуленова, Мария. Маркетинг на книгата. Комуникации. – С., 2003.] // Издател (В. Търново), V, 2003, № 3, с. 49 – 50, с ил.

Издател (В. Търново), V, 2003, № 4

Научна конференция „Книгата: бъдеще време в миналото?! Глобализация и национална идентичност”.

Дискусия „Кирилица или латиница във виртуалното и в реалното пространство” [София, 1.11.2003.] // Издател (В. Търново), V, 2003, № 4, с. 3 – 14. – Стенограма със съкращения.

Георгиев, Лъчезар. Комуникация на дизайна и оформителските подходи. // Издател (В. Търново), V, 2003, № 4, с. 15 – 20, с ил.

Коларов, Стефан. Поетът, Александър Паскалев и „Подир сенките на облаците” : 90 г. от смъртта на П. К. Яворов. // Издател (В. Търново), V, 2003, № 4, с. 21 – 28, с ил.

Стоянова, Ана. Чуждата литература се чете повече от българската. // Издател (В. Търново), V, 2003, N 4, c. 29.

Бешировска, Владислава. Във Враца търсят „Камасутра” и „Сексът в Древен Китай”. // Издател (В. Търново), V, 2003, N 4, c. 30.

Гуленова, Мария. Индустрите на съдържанието между традицията и иновацията. // Издател (В. Търново), V, 2003, N 4, c. 31 – 35.

Георгиева, Елена. Райко Бълсов – първият от „съзвездietо Бълски”. // Издател (В. Търново), V, 2003, N 4, c. 36 – 39.

Мутафчиева, Бойка. Интервю „Търсим богато тематично разнообразие” / С главния редактор на издателство „ПИК” разговаря Здравка Димова. // Издател (В. Търново), V, 2003, N 4, c. 40 – 42, с ил.

Славчева, Галина. Светът на Йордан Радичков. // Издател (В. Търново), V, 2003, № 4, с. 43 – 44.

Пехливанов, Илия. Проповед за едного : Или как директорът на Унгарския култ. инст. д-р Дьорд Сонди при срещите си с писателя Емилиян Станев го възприема като свой духовен баща. // Издател (В. Търново), V, 2003, N 4, c. 45 – 47.

Георгиева, Елена. Необходимо и полезно издание : [Рец. за кн.: История на библиотеките в България от Средновековието до средата на 40-те години на XX век : Сб. статии / Състав. Мария Младенова. – С., 2003.] // Издател (В. Търново), V, 2003, № 4, с. 48 – 50.

Коларов, Стефан. Роман за съвременния човек и проблемите на времето : [Рец. за кн.: Атанасов, Кънчо. Всичко отначало : Кн. за селото. – В. Търново, 2003.] // Издател (В. Търново), V, 2003, № 4, с. 50 – 51, с ил.

[От ред.] Конгресната библиотека притежава 29 милиона книги от цял свят. // Издател (В. Търново), V, 2003, № 4, с. 51 – 52, с ил.

Издател (В. Търново), VI, 2004, № 1

Георгиев, Лъчезар. Една трудна равносметка и едно ново начало. // Издател (В. Търново), VI, 2004, № 1, с. 3 – 7, с ил. – За сп. „Издател”.

Коларов, Стефан. Драматургът, Александър Паскалев и театърът на живота : 90 г. от смъртта на П. К. Яворов. // Издател (В. Търново), VI, 2004, № 1, с. 8 – 18, с ил. – Продължава в № 2, 2004.

Георгиева, Елена. Синовете от „съзвездието Бълски”. // Издател (В. Търново), VI, 2004, N 1, c. 19 – 22.

Правдомирова, Донка. Книговед с възрожденски дух и поетическо вдъхновение : [Петър Парижков на 60 г.]. // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, N 1, c. 23–25, с ил.

Парижков, Петър. Причта за старобългарската книга : [В стихове]. // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, N 1, c. 26, с ил.

Русинова, Евгения. „Да задоволяваме духовните нужди на нашите читатели” : За някои информ. и реклами практики на бълг. книгоиздаване (20-те – 40-те години на 20 в.). // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 1, c. 27–32.

Димитрова, Даниела. Автобиографията като жанр. // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 1, c. 33–35.

Младенова, Мария. Научна конференция, посветена на Ценко Цветанов [в Колежа по библиотекознание и информационни технологии в София, 2004]. // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 1, c. 35.

Андреева, Десислава. За времето, паметта и историята във вестниците на Раковски „Бъдъщност” и „Бранител”. // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 1, c. 36–44, с ил.

Бейбасат, Алберт. Книгата като събитие : Първата антология на бълг. поезия. // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 1, c. 45–50. – За „**Българска антология** : Нашата поезия от Вазова насам” / Състав. Димитър Подвързачов, Димчо Дебелянов (1911 г.).

Коларов, Стефан. Белетристика, родена от суртовите истини на живота : [Рец. за кн.: **Георгиев, Лъчезар**. Избрани творби : В 2 т. : Т. 1. Повести и романи – С., 2004.] // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 1, c. 51–56, с ил.

Докосвания до богати творчески светове : [Рец. за кн.: **Йорданов, Юлий**. Опуси за талантливостта. – В. Търново, 2004.] // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 1, c. 57–64, с ил. – Без подпись. – Съдържа и препеч. от кн. интервюта с: Йосиф Петров, Стефан Цанев и Марко Ганчев.

Издател (В. Търново), VI, 2004, № 2

Харалампиев, Иван. Похвално слово за светите братя Кирил и Методий. // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 2, c. 3–6, с ил.

[Отред.] Със светлината на знанието : [**Вестник**, „За буквите – О писменехъ”]. // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 2, c. 7, с ил.

Георгиев, Лъчезар. Уникално издание с принос към българската книжовност : [Рец. за кн.: **Българска книга** : Енцикл. / Състав. Ани Гергова. – С., 2004.] // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 2, c. 8–11, с ил.

Парижков, Петър. Възрожденската книгопечатна продукция във функционално-тематичен разрез. // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 2, c. 12–15.

Коларов, Стефан. Драматургът, Лора, Александър Паскалев и коварствата на Мелпомена : 90 г. от смъртта на П. К. Яворов. // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 2, c. 16–32, с ил. – Продължение от № 1, 2004.

Стоянов, Борис (Протойерей). Камбаните на свободата. // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 2, c. 32, с ил. – За дарението от Русия, 19 в.

Правдомирова, Донка. „Книгописец” – първото българско библиографско списание : 100 г. от неговото ос-

новаване и издаване. // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 2, c. 33–37.

Младенова, Мария. Личност с многостранни научни и творчески приноси : Нац. науч. конф., посв. на 100-год. от рождението на Ценко Цветанов. // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 2, c. 38–46, с ил.

Любенов, Стефан. Библията на модерната проза е преведена най-после на български : [Рец. за кн.: **Джойс, Джеймс**. Одисей. – С., 2004.] // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 2, c. 47–50, с ил.

Асенова, Стела. В търсene на съвременни герои и проблеми : 20 г. лит. дейност на писателя Лъчезар Георгиев. // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 2, c. 51–53, с ил.

Георгиев, Иван. Печатните издания от миналото добиват изключителна стойност във времето. // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 2, c. 54–56, с ил.

Арсенова, Искра. Библиотечният пъблък рилейшънс – мода или необходимост : [Рец. за кн.: **Русинова, Евгения**. Библиотечен пъблък рилейшънс. – С., 2003.] // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 2, c. 57–64, с ил.

[Отред.] Първата био-библиография за Димо Кърчев : [Рец. за кн.: **Симеонов, Симеон**. Димо Кърчев : Био-библиография : 120 г. от рождението / Състав. . . . – В. Търново, 2004.] // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 2, c. 63–64, с ил.

Издател (В. Търново), VI, 2004, № 3

Дерменджиев, Атанас. Нужно е образование, съобразено с времето, в което живеем : Със зам.-ректора на ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий” разговаря Марина Маринова. // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 3, c. 3–5, с ил.

Коларов, Стефан. Драматургът, Лора, Александър Паскалев и „Когато гръм удари, как ехото загъльхва” : 90 г. от смъртта на П. К. Яворов. // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 3, c. 6–23, с ил.

Парижков, Петър. „За повдиганието и напредъка на книжарската търговия” : Първият събор на книжарите у нас в Пловдив през 1897 г. в оценките на съвременници. // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 3, c. 24–27.

Коларов, Стефан. Безпощадна полемика и страстно родолюбие. // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 3, c. 28–38, с ил. – За изследванията на Николай Хайтов за гроба на Васил Левски.

Георгиев, Лъчезар. Личност и интелект със значим принос в литературната периодика : По повод 120 г. от рождението на Димо Кърчев... // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 3, c. 39–47.

[Отред.] [За сборника „**Книгата**: бъдеще време в миналото?!” : Нац. науч. конф., София, 1.11.2003 / Състав. Петър Парижков, Евгения Русинова. – С., 2004.] // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 3, c. 39–47, с ил.

Назърска, Жорjeta. Клубът на българските писателки и професионалното утвърждаване на женския книжовен труд, 1930–1946. // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 3, c. 48–52.

Шапкарова, Светла. Библията – книга на книгите. // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 3, c. 53–56.

Маринова, Марина. Медиатекстът като индикация на културата. // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 3, с. 57–61.

[**Отред.**] [Отзив за кн.: **Библиотеки**, четене, комуникации : Нац. науч. конф., посв. на 60-год. на доц. Стефан Коларов, В. Търново, ноем. 2003 г. / Авт. състав. Елена Георгиева и др. – В. Търново, 2004.] // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 3, с. 61, с ил.

Любенов, Стефан. Откровения с мъдра тъга и земна обич : [Рец. за кн.: **Данчев**, Георги. Седемдесет избрани откровения : Лирика. – В. Търново, 2002.] // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 3, с. 62–64, с ил.

Издател (В. Търново), VI, 2004, № 4

Александров, Иван. „Великата мисия на книгата ще продължи и в бъдеще” : С директора на Регион. библиотека „П. Р. Славейков” разговаря Иван Георгиев. // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 4, с. 3–5, с ил.

Коларов, Стефан. В трагичната нощ преди изстрелите поетът и Александър Паскалев обсъждат издаването на ново литературно списание „Дума” : 90 години от смъртта на П. К. Яворов. // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 4, с. 6–19, с ил.

Клисурев, Танъо. „В творчеството си останах верен на своето верую...” : С поета по случай неговата 60-год. разговаря Ивелина Тотева. // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 4, с. 20–22, с ил.

Парижков, Петър. Мисия в попрището на културата. Страници от историята на Книжарския съюз в България (1923–1948). // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 4, с. 23–29.

Георгиев, Лъчезар. Отръкописа към издателската традиция : Бележки за началото на пътеписната литература у нас до Освобождението. // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 4, с. 30–39.

[**Отред.**] [За Втората научна конференция „Книгата и националната идентичност”, организирана от СВУБИТ и др., 1.11.2004, Нац. дворец на културата]. // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 4, с. 39, с ил.

Правдомирова, Донка. Богато и плодотворно сътрудничество : Библиогр. новини от Сърбия и Черна гора. Сръбската преводна литература в структурата на българската текуща национална библиография (1897–2004). // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 4, с. 40–43.

Асенова, Стела. Рекламната стратегия на Регионалния исторически музей във Велико Търново за представяне на недвижимите паметници на културата. // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 4, с. 44–46, с ил.

Николова, Мария. Руската преводна художествена литература в сп. „Критика”. // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 4, с. 47–52.

Митева, Ася. Равносметката от Коледния панаир на книгата или „Какво и колко чете българинът”!?. // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 4, с. 53–54.

Охридски, Иван. Очаквания, надежди и разочарования на читателите. // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 4, с. 54–57. – За Коледния панаир на книгата.

[**Отред.**] Сборникът „Ценко Цветанов и българската книжовна култура” : [Отзив за кн. ... / Състав. Мария

Младенова. – С., 2004.] // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 4, с. 57, с ил.

Радева, Живка. Ценна библиография за Йордан Радичков : [Рец. за кн.: **Младенова**, Мария и др. Йордан Радичков, 1929–2004 : Биобиблиография / Състав. М. Младенова, Светла Девкова, Силвия Найденова. – С., 2004.] // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 4, с. 58, с ил.

Георгиев, Лъчезар. Кости за мама : Разказ. // *Издател* (В. Търново), VI, 2004, № 4, с. 59–64, с ил.

Издател (В. Търново), VII, 2005, № 1

Парижков, Петър. Книгата – Ноевият ковчег на третото хилядолетие. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 1, с. 3–6.

Георгиев, Лъчезар. Боян Болгар и неговите приноси към пътеписната литература в контекста на националната книгоиздателска традиция между двете световни войни. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 1, с. 7–10, с ил.

Коларов, Стефан. Пътят към Голгота или револвер, отрова и безсмъртие : 90 г. от смъртта на П. К. Яворов. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 1, с. 11–22. – Продължение от № 4, 2004.

Кацарова, Мирослава. „В цял свят в момента на библиотеката се гледа като на информационен институт” / С директора на библиотека „Проф. Боян Пенев” – Разград разговаря Веселина Тодорова. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, N 1, с. 23–25, с ил.

Тодорова, Веселина. Още малко за дейността на библиотеката [, „Проф. Боян Пенев” в Разград]. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 1, с. 26–28, с ил.

Ликовски, Николай. Пътят на новобългарската книга. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 1, с. 29–31.

Русинова, Евгения. Нещо повече от справочник : [Рец. за кн.: **Тroev, Петко.** Руският модернизъм : Енцикл. речник. – С., 2004.] // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 1, с. 32–35, с ил.

Милкова, Емилия. „Книгата ще оцелее през вековете” : С директора на Регион. библиотека „Пенчо Славейков” – Варна разговаря Георги Таков. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 1, с. 36–39, с ил.

Андреева, Десислава. „Setting the Agenda” или за медийните ефекти върху общественото мнение : [Рец. за кн.: **Setting the Agenda : The mass media and public opinion. – UK etc.**, 2004.] // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 1, с. 40–55, с ил.

Божилова, Виолета. Библиография за разказвача на притчи : [Рец. за кн.: **Младенова**, Мария и др. Йордан Радичков, 1929–2004 : Биобиблиография / Състав. М. Младенова, Светла Девкова, Силвия Найденова. – С., 2004.] // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 1, с. 56–57, с ил.

[**Отред.**] Сборник в памет на Ценко Цветанов : [Отзив за кн.: **Ценко Цветанов** и българската книжовна култура / Състав. Мария Младенова. – С., 2004.] // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, N 1, с. 57–59, с ил.

Георгиев, Лъчезар. Дом за Звездан : [Разказ]. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 1, с. 60–64, с ил. от Маргreta Григорова и Евгени Стоянов.

Издател (В. Търново), VII, 2005, № 2-3

Денчев, Стоян. „Действам винаги в рамките на възможното” : С ректора на Специализираното висше училище по библиотекознание и информ. технологии – София, разговаря Константина Недкова. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 2-3, с. 3 – 6, с ил.

Приемственост и промяна : Разговор с ръководителите на Държ. библиотекарски инст., по-късно Колеж, днес Специализирано висше училище по библиотекознание и информ. технологии / Интервюто взе Константина Недкова. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 2-3, с. 7 – 21, с ил.

Младенова, Мария. „Бъди добър към всички и търси доброто у всеки” : Разговор с декана на Фак. по библиология, информ. системи и обществ. комуникации в СВУБИТ / Интервюто взе Константина Недкова. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 2-3, с. 22 – 28, с ил.

Правдомирова, Донка. Българската и библиографията : Ист. дискурс. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 2-3, с. 29 – 32.

Попова, Пламена. Авторското право и информационното общество. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 2-3, с. 33 – 34.

Антонова, Ина. Слово за Антон Дончев. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 2-3, с. 35 – 37.

Парижков, Петър. „Да доставя на читаещата публика средства за прочитане...” : Дейността на Свищовското народно читалище в полето на българската книжнина през Възраждането. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 2-3, с. 38 – 42.

Харбова, Елена. Книгоиздаването и книгоразпространението – приоритетна задача на Българското читалище в Цариград (1866-1876). // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 2-3, с. 43 – 47.

Гуленова, Мария. Цената като инструмент на е-маркетинга на българските издателства. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 2-3, с. 48 – 52.

Георгиев, Лъчезар. Възрожденски издател с неоспорим принос за българската книга : 140 г. от смъртта на Тодор Хрулев. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 2-3, с. 53 – 62.

Шапкарова, Светла. Ръкописните и печатните книги в Библиотеката на Рилския манастир като информационен фонд в обучението на студентите. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 2-3, с. 63 – 67.

Чернев, Чавдар. Из историята на „Български книгопис” – от създаването му до войните : По материали от „Градиво, история и разбор на Репертоар Български книги”. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 2-3, с. 68 – 79.

Явашев, Сево. Войната и Българската армия в литературата след Първата световна война. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 2-3, с. 80 – 83.

[От ред.] [Съобщение за кн.: Глушков, Христо. Страници от френската история, XVIII-XIX век. – В. Търново, 2004.] // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 2-3, с. 83, с ил.

Василева, София. Домовете на изкуствата : 1920 – 1944 г. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 2-3, с. 84 – 87.

Назърска, Жоржета. Списание „Гражданка” (1911 – 1912) в българската социална и културна модернизация. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 2-3, с. 88 – 93.

Вълчев, Христо. Депозигът на печатни и други произведения – промени в законодателството и практиката. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 2-3, с. 94 – 99.

Иванова, Калина. Чуждият периодичен печат, представян на читателите на Народна библиотека „П. Р. Славейков” – Велико Търново. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 2-3, с. 100 – 102.

Асенова, Стела. Две нови книги книги представи Лъчезар Георгиев в старата столица : [Отзив за кн.: Георгиев, Лъчезар. Избрани творби : В 2 т. : Т. 2. Разкази и новели. – С., 2005 ; Разкази от „Дълбокото подземие”. – С., 2005.] // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 2-3, с. 103 – 104, с ил.

Колева, Дора. От Дълбокото подземие към картина на съвременния свят : [Рец. за кн.: Георгиев, Лъчезар. Разкази от „Дълбокото подземие”. – С., 2005.] // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 2-3, с. 105 – 107, с ил.

Георгиева, Елена. Управлението на Университетска библиотека като библиотечно-информационен, образователен, културен и научен институт : [Рец. за кн.: Янкова, Иванка. Модерната библиотека : Мястото на Унив. библиотека в съврем. образование. – С., 2004.] // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 2-3, с. 108 – 110.

Пенев, Пеню, отец. Уникална приписка с важно значение за българската историография. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 2-3, с. 111 – 112, с ил. – Бел. за Велчовата завера, 1835 г., намерена в църквата в гр. Дебелец.

Найденова, Илияна. Царските колекции на България – нашият имидж пред Европа : [Рец. за кн.: Царските колекции в българските музеи, архиви и библиотеки / Състав. Цветана Късева. – С., 2004.] // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 2-3, с. 113 – 115.

Величкова, Лора. Културната антропология като космос на знанието : [Рец. за кн.: Крейпо, Ричли Х. Културна антропология : Как да разбираме себе си и другите]. – С., 2000.] // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 2-3, с. 116 – 119.

Поппетров, Николай. Библиографията като евристика. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 2-3, с. 120 – 124.

Русинова, Евгения. Библиотечните промоции – проява на „тесни места”. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 2-3, с. 125 – 128.

Издател (В. Търново), VII, 2005, № 4

[От ред.] Принос към българската книга. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 4, с. 2, с ил. – За лит. алманах „Мизия”, изд. на Д-вото на плевенските писатели, с ил.

Георгиев, Лъчезар. Издателски процеси между двете световни войни. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 4, с. 3 – 19, с ил. – Продължава в № 1-2, 2006.

Николаева, Емилия. 25-ти Международен панаир на книгата – НДК, София. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 4, с. 20 – 21, с ил.

[От ред.] Естествен и завършен лирик. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 4, с. 21, с ил. – Съобщение за: Дочев, Иван. Лирични настроения. – 2. изд. – С., 2003.

Семов, Минчо. „Не бойте се – страшното е напред!“: Разговор на Константина Недкова с проф. д-р М. Семов. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 4, с. 22 – 25.

[От ред.] Книга за сътворението, смъртта и възкресението на доброто и злото. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 4, с. 25, с ил. – За кн.: **Павлова**, Лалка. Силенят на времето : Хайку. – С., 1995.

Божилова, Виолета. За плеядата преподаватели в Държавния библиотекарски институт. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 4, с. 26 – 29.

Тодорова, Таня. Книгите и четенето в сп. „Български книжици“ (1858–1862). // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 4, с. 30 – 33.

Андреева, Десислава. Al-Jazeera : Медийната перла на арабския свят. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 4, с. 34 – 42, с ил. – Рец. за кн.: **Al-Jazeera. The story of the network that is rattling governments and redefining modern journalism.** – Westview Press, 2003.

Парижков, Петър. Антон Дончев в оптиката на българската библиография. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 4, с. 43 – 46, с ил. – Рец. за кн.: **Правдомирова**, Донка. Антон Дончев : Биобиблиография. – С., 2005. ; **Българската** литературна критика за Антон Дончев / Състав. Д. Правдомирова, Мариана Тодорова. – С., 2005.

Лабинцев, Юрий и др. Забележителен труд на българските учени / Ю. Лабинцев, Л. Шчавинска : [Рец. за кн.: **Българска** книга : Енцикл. / Състав. А. Гергова. – София ; Москва : Pensoft, 2004. – 508 с. : с ил.] [Прев. от ориг. А. Куманова]. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 4, с. 47 – 49.

Куманова, Александра. „Нека цяла Русия се превърне в една библиотека“ : [Рец. за кн.: **Лабинцев**, Ю. А. Книжное наследие Н. П. Румянцева. – М. : Наука, 2004.] // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 4, с. 50 – 56.

[От ред.] Трета национална конференция „Книгата и „безкнижната“ цивилизация“. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 4, с. 57, сил.

[От ред.] Нова книга за колибарския Тревненски и Килифаревски Предбалкан : [Рец. за кн.: **Марков**, Иван. Нестихващ огън. – Рuse, 2004.] // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 4, с. 58, сил.

[От ред.] Четвърта национална конференция „Библиотеки – четене – комуникации“ [Велико Търново, 2005]. // *Издател* (В. Търново), VII, 2005, № 4, с. 59 – 60, с ил.

Издател (В. Търново), VIII, 2006, № 1-2

Георгиев, Лъчезар. Издателски процеси между двете световни войни. // *Издател* (В. Търново), VIII, 2006, N 1-2, с. 2 – 11. – Продължение от № 4, 2005.

Асенова, Стела. Национална среща Експопринт-ПАК 2006. // *Издател* (В. Търново), VIII, 2006, № 1-2, с. 12 – 14, сил.

Денчев, Стоян и др. Азбушен списък на заглавията (и техните интернет адреси и електронна поща) на актуални за България периодични и продължаващи чуждестранни издания (По сродните интердисциплинарни области библиография – библиографознание – книгознание – архивно

дело – библиотекознание – информатика – информационни технологии) / С. Денчев, А. Куманова ; Посв. се на апостола на планет. библиогр. сфера ... Т. Боров и 105-год. от рожд. му ; Етиграф: „Weh! Weh! / Du hast sie zerstört, / Die schöne Welt, / Mit mächtiger Faust, / Sie stürzt, sie zerfällt.“ – J. W. Goethe. // *Издател* (В. Търново), VIII, 2006, № 1-2, с. 15 – 21.

Василева, София. Културно дружество „Българско родно изкуство“ 1929–1939. // *Издател* (В. Търново), VIII, 2006, № 1-2, с. 22 – 24.

[От ред.] [Съобщение за кн.: **Коларов**, Стефан. Александър Паскалев и модерното българско книгоиздаване. – В. Търново, 2005.] // *Издател* (В. Търново), VIII, 2006, № 1-2, с. 24, с ил.

Владимирова, Надя. 19 май 2006 г. – Втора студентска научна конференция и изложба на СВУБИТ „Не съд за знание, а пламтящ факел“. // *Издател* (В. Търново), VIII, 2006, № 1-2, с. 25 – 26.

Трифонова, Гергана. Интердисциплинарен книговедско-библиотековедски контекст на енциклопедията „Българска книга“ : [Рец. за кн.: **Българска** книга : Енцикл. / Състав. Ани Гергова. – С., 2004.] // *Издател* (В. Търново), VIII, 2006, № 1-2, с. 27 – 29.

Ефтимова, Събина. Масовата комуникация – архитект на човешкия свят : Нов труд – компендиум по медийна психология с насоченост на справочно издание : [Рец. за кн.: **Стоицова**, Толя. Лице в лице с медиите : Въвед. в медийната психология. – С., 2004.] // *Издател* (В. Търново), VIII, 2006, № 1-2, с. 30 – 32, с ил.

Везирова, Камелия. Съвременна научна конференция за модерния музай : [Рец. за кн.: **Модерният музей** – модели за адаптация : Докл. и науч. съобщения на Нац. науч. конф., посв. на 120-год. на музейното дело в Габрово, Габрово, 14 – 15 окт. 2003 г. / Състав. Красимира Чолакова. – В. Търново, 2004.] // *Издател* (В. Търново), VIII, 2006, № 1-2, с. 32 – 33, с ил.

Сюлемезов, Илиян. Съществен труд за историята на българската цивилизация : [Рец. за кн.: **Българската цивилизация** : [Систематиз. хронол. енцикл.] / А. Стаматов и др. – С., 2005.] // *Издател* (В. Търново), VIII, 2006, № 1-2, с. 33 – 34, с ил.

Цветкова, Цветелина. Нов съществен принос по народния календар : [Рец. за кн.: **Български** традиционен календар : Ил. енцикл. / БАН. Центр. библ. на БАН и др. ; Вера Маринкова и др. – Пловдив, 2004.] // *Издател* (В. Търново), VIII, 2006, № 1-2, с. 35 – 36, с ил.

Витанова, Теодора. Картографиране на историко-археологически обект – нов подход в представянето на резервата „Сборяново“ : [Рец. за кн.: **Сборяново** = Sboryanovo : Ист.-археол. резервати = Historical and Archeological reservation : [Картография] / Състав. Боряна Матева, Живка Михайлова, Валентин Минев. – Пловдив, 2002. – Посв. на 20-год. от разкриването на Свещарската царска гробница]. // *Издател* (В. Търново), VIII, 2006, № 1-2, с. 36 – 37, с ил.

Конярска, Ива. Първо комплексно историко-културно изследване на Долината на розите и тракийските владетели :

[Рец. за кн.: **Долината на розите и тракийските владетели** = The Valley of Roses and Thracian Rulers : Албум / Текст Георги Китов, Косъо Зарев, Евтимка Димитрова ; Състав. Косъо Зарев, Валентин Денев. – Пловдив, 2001.] // Издател (В. Търново), VIII, 2006, № 1-2, с. 38–39, с ил.

Панайотова, Биляна. Новоизследване на древния град – албум за стария Несебър : [Рец. за кн.: **Старият** Несебър: Албум / Текст Жана Чимбулева, Димитър Съсилов; Състав. Димо Кожухаров, Валентин Минев. – Пловдив, 2004.] // Издател (В. Търново), VIII, 2006, № 1-2, с. 39–40, сил.

Палашев, Николай. Информационна ефективност на комуникационните канали. // Издател (В. Търново), VIII, 2006, № 1-2, с. 41.

Николаева, Емилия. Пролетен панаир на книгата – София 2006 година. // Издател (В. Търново), VIII, 2006, № 1-2, с. 42–45.

[Отред.] [Съобщение за кн.: **Коларов**, Стефан. Книгоиздаване, читатели, съвременност : Студии и статии. – В. Търново, 2004.] // Издател (В. Търново), VIII, 2006, № 1-2, с. 45, с ил.

Чернев, Чавдар. Как, защо и от кого бяха изгубени нашите книги, издадени отвъд границите на освободена България. // Издател (В. Търново), VIII, 2006, № 1-2, с. 46–57.

[Отред.] [Съобщение за кн.: **Книгоиздаване** и философска култура / Състав. Лъчезар Георгиев, Росина Данкова, Евлоги Данков. – В. Търново, 2005.] // Издател (В. Търново), VIII, 2006, № 1-2, с. 57, с ил.

Назърска, Жоржета. Непозната Живка Драгнева. // Издател (В. Търново), VIII, 2006, № 1-2, с. 58–62, с ил.

Цветкова, Люба. Книгоиздателски и книгоразпространителски професионални области – начало и развой до Освобождението на България. // Издател (В. Търново), VIII, 2006, № 1-2, с. 63–69.

[От ред.] [Съобщение за кн.: **Бенбасат**, Алберт. „Европеенцът” Бай Ганю и светлината мит за Щастливцева. – С., 2005.] // Издател (В. Търново), VIII, 2006, № 1-2, с. 69, сил.

Ралева, Христина. Остров Тасос. // Издател (В. Търново), VIII, 2006, № 1-2, с. 70–72, сил.

Георгиева, Елена. Стихията на Лъчезар Георгиев и духовното многообразие на твореца. // Издател (В. Търново), VIII, 2006, № 1-2, с. 73–75. – Рец. за кн.: **Георгиев, Лъчезар.** Стихия : Новели. – В. Търново, 2006, с ил.

[От ред.] Нова публикация на Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии : [Отзив за кн.: **Куманова**, А. Введение в гуманитарную библиографию : [В 2 ч. : Ч. I-II. :] Ч. II. Библиографоведческая картина гуманитарной библиографии : Библиографоведч. исслед. : Курс лекций по общему библиографоведению / Гос. высш. инст. библиотековед. и информ. технол. – Болгария ; Санкт-Петербург. гос. унiv. культуры и искусств – Россия ; Науч. ред. А. В. Мамонтов. – С., 2005.] // Издател (В. Търново), VIII, 2006, № 1-2, с. 76–78.

[От ред.] [Отзив за кн.: **Бенбасат**, Алберт. Книгата като тяло и като дух. – В. Търново, 2004.] // Издател (В. Търново), VIII, 2006, № 1-2, с. 78, с ил.

Парижков, Петър. Хуманитарна библиография : [Рец. за кн.: **Куманова**, А. Введение в гуманитарную библио-

графию : [В 2 ч. : Ч. I-II. :] Ч. II. Библиографоведческая картина гуманитарной библиографии : Библиографоведч. исслед. : Курс лекций по общему библиографоведению / Гос. высш. инст. библиотековед. и информ. технол. – Болгария ; Санкт-Петербург. гос. унiv. культуры и искусств – Россия ; Науч. ред. А. В. Мамонтов. – С., 2005.] // Издател (В. Търново), VIII, 2006, № 1-2, с. 79–80.

Ралева, Диана. Картина на библиографската сфера на планетата : [Рец. за кн.: **Куманова**, А. Введение в гуманитарную библиографию : [В 2 ч. : Ч. I-II. :] Ч. II. Библиографоведческая картина гуманитарной библиографии : Библиографоведч. исслед. : Курс лекций по общему библиографоведению / Гос. высш. инст. библиотековед. и информ. технол. – Болгария ; Санкт-Петербург. гос. унiv. культуры и искусств – Россия ; Науч. ред. А. В. Мамонтов. – С., 2005.] // Издател (В. Търново), VIII, 2006, № 1-2, с. 81–84.

Издател (В. Търново), VIII, 2006, № 3-4

Георгиев, Лъчезар. Издателство „Везни“ (Стара Загора – София) – уникален принос за родното книгоиздаване. // Издател (В. Търново), VIII, 2006, № 3-4, с. 2–10, с ил.

[Отред.] „Държавата на духа“ в Дните на българските будители – минало и съвременни проекции. // Издател (В. Търново), VIII, 2006, № 3-4, с. 10, с ил. – За Четвъртата науч. конф. с междунар. участие „Държавата на духа“ на СВУБИТ и др., 1.11.2006, Нац. дворец на културата.

Асенова, Стела. Пета национална научна конференция „Библиотеки – четене – комуникации“ [Велико Търново, 2006.] // Издател (В. Търново), VIII, 2006, № 3-4, с. 12–14, с ил.

Дерменджиева, Татяна. Българските издателства в система ISBN. // Издател (В. Търново), VIII, 2006, № 3-4, с. 15–19, с ил.

Асенова, Стела. Две нови библиографски издания бяха представени във Велико Търново. // Издател (В. Търново), VIII, 2006, № 3-4, с. 20–23, сил. – Рец. за: **Янтра** : Седмичник за култура и просвета, 1935–1937 : Библиография / Състав. Христина Карамихова. – В. Търново, 2006. ; **Миланова**, Магдалена. Лъчезар Георгиев. Библиография / Състав. М. Миланова. – В. Търново, 2006.

Луканов, Митко. В СВУБИТ тържествено бяха връчени дипломите на завършилите бакалавърска и магистърска степен през учебната 2005/2006 г. // Издател (В. Търново), VIII, 2006, № 3-4, с. 24–25. – Отзив.

Георгиев, Лъчезар. Издателство „Аргус“ представя нова книга за Атанас Далчев. // Издател (В. Търново), VIII, 2006, № 3-4, с. 26, с ил. – Отзив за кн.: **Далчев**, Атанас. Писма / Състав., предг. Румяна Пенчева. – С., 2006.

Гергова, Ани. За 100-годишнината от рождението на издателя Славчо Атанасов. // Издател (В. Търново), VIII, 2006, № 3-4, с. 27–29.

Младенова, Мария. Зараждане и развитие на науката за книжовния имот в българското библиотекознание от началото до средата на 40-те години на XX век. // Издател (В. Търново), VIII, 2006, № 3-4, с. 30–51.

Ликовски, Николай. Творческата дружба между Тодор Хрулев и Недю Жеков, отразена в епистоларното

наследство. // *Издател* (В. Търново), VIII, 2006, № 3-4, с. 52 – 58, с ил.

[**Отред.**] Проф. д-р Иван Харалампиев на 60 години! // *Издател* (В. Търново), VIII, 2006, № 3-4, с. 58.

Сачев, Евгений. Социомузейната култура като фактор за споделяне на знания в съвременното общество. // *Издател* (В. Търново), VIII, 2006, № 3-4, с. 59 – 63.

Андреева, Десислава. „Ние, медиите” и началото на гражданская журналистика. // *Издател* (В. Търново), VIII, 2006, № 3-4, с. 64 – 73, с ил.

Асенова, Стела. По следите на родното книгоиздаване. // *Издател* (В. Търново), VIII, 2006, № 3-4, с. 74 – 76, с ил. – Рец. за кн.: **Георгиев, Лъчезар.** Българско книгоиздаване. – В. Търново, 2006.

Издател (В. Търново), IX, 2007, № 1-2

[**Отред.**] Напусна ни необикновен човек с висок дух, възрожденска виталност и вродено благородство. // *Издател* (В. Търново), IX, 2007, № 1-2, с. 2 – 5, с ил. – Съдържа и: Публикации на доц. д-р Петър Парижков (1944 – 2007) за периода 2001 – 2005 г.

Георгиев, Лъчезар. Основаване и първи стъпки на Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий”. // *Издател* (В. Търново), IX, 2007, № 1-2, с. 6 – 23, с ил.

[**Отред.**] Книга и комуникация – от идеята до интерпретацията. // *Издател* (В. Търново), IX, 2007, № 1-2, с. 23. – Отзив за Нац. кръгла маса, посв. на 15-год. на Унив. издателство „Св. св. Кирил и Методий” – В. Търново.

Палащев, Николай. Функционално движение на информацията при корпоративните комуникации. // *Издател* (В. Търново), IX, 2007, № 1-2, с. 24 – 28.

[**Отред.**] [Отзив за кн.: **Георгиев, Лъчезар.** Структури и модели в българското книгоиздаване. – В. Търново, 2007.] // *Издател* (В. Търново), IX, 2007, № 1-2, с. 28, с ил.

Маринова, Марина. Книгата – изключена илюзия (Непоносимата грозота на „Квазимодо”). // *Издател* (В. Търново), IX, 2007, № 1-2, с. 29 – 32.

[**Отред.**] [Отзив за кн.: **Георгиев, Лъчезар.** Седем етюда по българско книгоиздаване. – В. Търново, 2007.] // *Издател* (В. Търново), IX, 2007, № 1-2, с. 32, с ил.

Иванов, Теодор. За библиографското цитиране, библиографите и цитиращите. // *Издател* (В. Търново), IX, 2007, № 1-2, с. 33 – 43.

Панчева, Цветанка. Една юбилейна равносметка (Нова библиография за дейността на издателство „Просвета“). // *Издател* (В. Търново), IX, 2007, № 1-2, с. 44 – 46. – Рец. за кн.: **Издателство „Просвета“**: Библиография : Ч. 4. 1990 – 2005 / Състав. Ефросина Антонова Ангелова-Петкова и др. – С., 2006.

Асенова, Стела. Национална кръгла маса за освобождението на Златарица. // *Издател* (В. Търново), IX, 2007, № 1-2, с. 46, с ил.

Йорданова, Таня. Вестник „Янтра днес“ през годините. // *Издател* (В. Търново), IX, 2007, № 1-2, с. 47 – 48.

Бунева, Таня. Сравнителна характеристика на съвременни български масови универсални периодични изда-

ния или за изработване на стратегия срещу вълната „жълта“ преса. // *Издател* (В. Търново), IX, 2007, № 1-2, с. 49 – 51.

Игнатова, Елена. Предпочитани типове художествена литература от студентската читателска аудитория. // *Издател* (В. Търново), IX, 2007, № 1-2, с. 51 – 53. – За Библиотечно-информационен център на СВУБИТ.

Чончев, Георги. Културно-информационна панорамна карта на София – столица на България (Един ден от живота на Студентското научно общество на СВУБИТ). // *Издател* (В. Търново), IX, 2007, № 1-2, с. 53 – 60.

Стоянова, Виолета. Електронна представителност на академично издателство „Марин Дринов“ към БАН. // *Издател* (В. Търново), IX, 2007, № 1-2, с. 61 – 62.

Иванова, Стела. Панорама на издателски форми в енциклопедия „Българска книга“. // *Издател* (В. Търново), IX, 2007, № 1-2, с. 62 – 66.

Георгиев, Лъчезар и др. Цялостният завършен портрет на Филип Тотю, отразен в две книги за него / Л. Георгиев, Тодор Билчев. // *Издател* (В. Търново), IX, 2007, № 1-2, с. 67 – 68, с ил.

Русинова, Евгения. Подстъп към историята на родното книгоиздаване. // *Издател* (В. Търново), IX, 2007, № 1-2, с. 69 – 71. – Рец. за кн.: **Георгиев, Лъчезар.** Българско книгоиздаване. – В. Търново, 2006.

Издател (В. Търново), IX, 2007, № 3-4

[**Денчев, Стоян.**] Кирилицата в духовността на европейската информационна цивилизация. // *Издател* (В. Търново), IX, 2007, № 3-4, с. 2. – Отзив за **Шестата нац. конф.** с междунар. участие на СВУБИТ, 1.11.2007, Нац. дворец на културата, София.

[**Отред.**] За съвременните композиционни принципи при оформлението на книгата : [Рец. за кн.: **Георгиев, Лъчезар.** Композиция на книгата. – В. Търново, 2007.] // *Издател* (В. Търново), IX, 2007, № 3-4, с. 3, с ил.

Ритъмът на времето : Нестинарство. Информационна карта (Сценарий на едноименния научно-докум. филм на СВУБИТ. Идея и концепция С. Денчев [Режисьор и сценарист А. Куманова]; Посв. се на усилията да се прониква в явното и неявното знание за всяка информ. среда, чрез което тази среда се трансформира в нейна говореща ни карта-пътеводител, неизключваща нито един от информ. планове на битието и съзнанието, обхващаща ги в единство, достигащо до планетарна значимост и космичност. София, 2007). // *Издател* (В. Търново), IX, 2007, № 3-4, с. 4 – 8. – Отзив за филма.

Денчев, Стоян. Шеста национална конференция „Библиотеки, четене, комуникации“ [във В. Търново, 2007]. // *Издател* (В. Търново), IX, 2007, № 3-4, с. 9 – 10, с ил.

Назърска, Жорjeta. Културната рецепция на женския периодичен печат в България (30-60-те години на XX в.) : Опит за реконструкция по данни от частен архив. // *Издател* (В. Търново), IX, 2007, № 3-4, с. 11 – 20, с ил.

Георгиев, Лъчезар. Две книги от Йоан Павел II в България : Страници от репертоара на Унив. издателство „Св.

св. Кирил и Методий” : [Рец. за кн.: **Йоан Павел II.** Да прекрачиш прага на надеждата. – В. Търново, 1997 ; Дар и тайна. – В. Търново, 1997.] // Издател (В. Търново), IX, 2007, № 3-4, с. 21–31, с ил.

[От ред.] Излезе от печат „Четене, любов и художествен процес” [Отзив за кн.: **Коларов,** Стефан. ... – В. Търново, 2007.] // Издател (В. Търново), IX, 2007, № 3-4, с. 31, с ил.

Радева, Живка. За природата на следосвобожденските мемоари с краеведско съдържание. // Издател (В. Търново), IX, 2007, № 3-4, с. 32–38, с ил.

Асенова, Стела. С нова визия сред печатните медии у нас. // Издател (В. Търново), IX, 2007, № 3-4, с. 39–42, с ил.

Димитрова-Колева, Емилия. Книжарят Димитър Андреев (Ганди) – духовният, просветителят, мъдрият. // Издател (В. Търново), IX, 2007, № 3-4, с. 43–45, с ил.

Гуленова, Мария. „Бертелсман” – един от лидерите на световното книгоиздаване. // Издател (В. Търново), IX, 2007, № 3-4, с. 46–55.

Корчакова, Мариана. Димитър Тонев – живата история на българската полиграфия. // Издател (В. Търново), IX, 2007, № 3-4, с. 56–58, с ил.

Братанов, Иво. Приносни проучвания за историята на Русе : [Рец. за кн.: **Джурова,** Галина. Какво не знаем за миналото на Русе : Личности и събития. – Русе, 2007.] // Издател (В. Търново), IX, 2007, № 3-4, с. 59–60, с ил.

Владимирова, Надя. III Студентска научна конференция и изложба на Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии. // Издател (В. Търново), IX, 2007, № 3-4, с. 61–63.

[От ред.] [Съобщение за кн.: **Парижков,** Петър. Родословен знак. – С., 2007.] // Издател (В. Търново), IX, 2007, № 3-4, с. 63, с ил.

Георгиев, Лъчезар. Цялостен биографичен портрет на владиката Григорий Доростолски и Червенски, сътворен от двама автори : [Рец. за кн.: **Билчев,** Тодор и др. Митрополит Григорий Доростолски и Червенски – живот и дейност, 1828–1898. – В. Търново, 2006.] // Издател (В. Търново), IX, 2007, № 3-4, с. 64–65, с ил.

[От ред.] [Отзив за кн.: **Коларов,** Стефан. Книгоиздатели, литературен живот, творчество. – В. Търново, 2006.] // Издател (В. Търново), IX, 2007, № 3-4, с. 65, с ил.

Найденова, Илияна. Уникално издание на международната ретроспективна библиография : [Рец. за кн.: **Annual bibliography of the history of the printed book and libraries** : Vol. 1 / Ed. by H. D. L. Vervliet. – The Hague, 1970.] // Издател (В. Търново), IX, 2007, № 3-4, с. 66–68, с ил.

Издател (В. Търново), X, 2008, № 1-2

Денчев, Стоян и др. Графемите на писмото на Homo sapiens'а / С. Денчев, А. Куманова. // Издател (В. Търново), X, 2008, № 1-2, с. 2–8.

Божилова, Вили. Предпремиера на научно-документалния филм на СВУБИТ „Ритъмът на времето” в село Българи – Странджа (Информационна карта на нестинарството като отразена в историографията трансмисия на културата). // Издател (В. Търново), X, 2008, № 1-2, с. 9–10, с ил.

Тодоров, Тодор. Електронни библиотеки. // Издател (В. Търново), X, 2008, № 1-2, с. 11–16, с ил.

Георгиев, Лъчезар. Сатирикът и карикатуристът Петър Борсуков – непреходната емблема на един вестник и на една дълголетна традиция. // Издател (В. Търново), X, 2008, № 1-2, с. 17–22, с ил.

Русинова, Евгения. Художественият живот на страниците на сп. „Завети” (1934–1940). // Издател (В. Търново), X, 2008, № 1-2, с. 23–28.

Лилова, Нели. Проблеми на сигурността при отдалечен достъп до корпоративните мрежи. // Издател (В. Търново), X, 2008, № 1-2, с. 29–32.

Куманова, Александра. Святото Кирило-Методиево дело : Провидчество на ХХI век. (Философска и информ. картина на познанието и обществото). // Издател (В. Търново), X, 2008, № 1-2, с. 33–38.

[От ред.] Научно-практическа конференция на Стопански факултет на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий”. // Издател (В. Търново), X, 2008, № 1-2, с. 38.–Отзов.

Джурова, Галина. Възрожденският учител и книжовник Христаки Драганович : 185 г. от рождението му ; 158 г. от издаването на първата френска преводна пиеса у нас. // Издател (В. Търново), X, 2008, № 1-2, с. 39–41.

[От ред.] [Отзов за кн.: **Коларов,** Стефан. Литература, медии, творчески влияния. – В. Търново, 2008.] // Издател (В. Търново), X, 2008, № 1-2, с. 41, с ил.

Трифонова, Валентина. Публикации в чужбина на авторски книги [по базата данни „Булгарика” на Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий” – София]. // Издател (В. Търново), X, 2008, № 1-2, с. 42–44.

Денчев, Стоян. Картина на библиографската информация на планетата : ХХI в. Електронна книга : [Рец. за кн.: **Куманова,** А. Введение в гуманитарную библиографию [CD-ROM] : Библиографовед. исслед. : Курс лекций по общему библиографоведению : [Ч. I-II] / Гос. высш. инст. библиотековедения и информ. технологий (Болгария), Санкт-Петербург. гос. унив. культуры и искусств (Россия). – София : Гутенберг, 2007. – [1358 с.] (42,1 MB). – Съдържа: 4 файла. – Дигитално изд.] // Издател (В. Търново), X, 2008, № 1-2, с. 45–46, с ил.

Виденова, Елица. Интригуващо, проникновено и сериозно изследване на проблемите на творчеството и книгоиздаването ни : [Рец. за кн.: **Коларов,** Стефан. Четене, любов и художествен процес. – В. Търново, 2007.] // Издател (В. Търново), X, 2008, № 1-2, с. // Издател (В. Търново), X, 2008, № 1-2, с. 47–48.

Златкова, Пламена. С любов и грижа към децата : [Рец. за кн.: **Библиотечный фонд для детей** / Ю. Н. Столяров и др. – Москва, 2005.] // Издател (В. Търново), X, 2008, № 1-2, с. 49–52, с ил.

[От ред.] В града под сините камъни – за десети път Национален фестивал на книгата за деца [Сливен, май 2008]. // Издател (В. Търново), X, 2008, № 1-2, с. 53, с ил. – Отзов.

[От ред.] За колодата на една чувствата и проникновенията на един млад творец : [Отзов за кн.: **Шейретова,**

Здравка. Колода от чувства. – Плевен, 2008.] // Издател (В. Търново), X, 2008, № 1-2, с. 53, с ил.

Георгиев, Лъчезар. Исусови ливади : Разказ // Издател (В. Търново), X, 2008, № 1-2, с. 55 – 68, с ил.

Издател (В. Търново), X, 2008, № 3-4

Георгиев, Лъчезар. В Москва тържествено отбелязаха 280-годишнината на академичното книгоиздаване в Русия. // Издател (В. Търново), X, 2008, № 3-4, с. 2 – 9, с ил.

[**Георгиев, Лъчезар.**] Седма национална научна конференция „Библиотеки – четене – комуникации”. // Издател (В. Търново), X, 2008, № 3-4, с. 10.

Василев, Георги. Български издателства и издания в чужбина. // Издател (В. Търново), X, 2008, № 3-4, с. 11 – 13, с ил.

Назърска, Жоржета. „Да обича родината си и да работи за нея”: Публицистката и преводачката Стефания Икономова-Мирска (1858-1937). // Издател (В. Търново), X, 2008, № 3-4, с. 14 – 17, с ил.

Цветкова, Люба. Книгоиздаване и издателско-търговска библиография от 1944 година до първите години на преход към пазарно стопанство. // Издател (В. Търново), X, 2008, № 3-4, с. 18 – 22.

Христова, Христина. Трансцендираните светове в белетристиката на Павел Вежинов от 70-те и 80-те години на XX век. // Издател (В. Търново), X, 2008, № 3-4, с. 23 – 28.

[**От ред.**] Нова белетристична книга с теми от задължителният свърз : [Рец. за кн.: **Георгиев, Лъчезар.** Ярост : Разкази. – В. Търново, 2008.] // Издател (В. Търново), X, 2008, № 3-4, с. 28, сил.

Казански, Никола. Интелектуалец и морал. (Размисли на един библиотекар след аутодафе). // Издател (В. Търново), X, 2008, № 3-4, с. 29 – 31.

Божилова, Виолета. „Ритъмът на времето” или феноменологията на ритуалния танц върху жаравата в България. // Издател (В. Търново), X, 2008, № 3-4, с. 32 – 33, с ил. – Отзив за науч.-док. филм (С. : БУЛФИЛМ, 2008. – DVD).

Стоичков, Светозар. Методология за изграждане на системно-структурна картина на информатизацията у нас : Панорама на електронните сайтове по широк спектър от областта на информационно-комуникативната сфера. // Издател (В. Търново), X, 2008, № 3-4, с. 34 – 37, с табл.

Ралева, Диана. Феноменология на библиофилството : [Рец. за кн.: **Петрицкий, В. А.** Мирбилиофильства. – Москва, 2006.] // Издател (В. Търново), X, 2008, № 3-4, с. 38 – 39.

Гуленова, Мария. Международната лига на антикварните книготорговци. // Издател (В. Търново), X, 2008, № 3-4, с. 40 – 44.

Експедиция в Иран за установяване историографската информационна карта на нестинарската феноменология в България / Стоян Денчев, Александра Куманова, Милен Куманов, Никола Казански. // Издател (В. Търново), X, 2008, № 3-4, с. 45 – 55, с ил.

Асенова, Стела. България в културното многообразие на Европа : [Отзив за **Шестата** нац. науч. конференция с междунар. участие на СВУБИТ, Нац. дворец на културата, 1.11.2008.] // Издател (В. Търново), X, 2008, № 3-4, с. 56.

Стилиянов, Тервел. Тържествена церемония, посветена на Шестата национална научна конференция на СВУБИТ с международно участие „Кирилицата и европейската цивилизация” : [Отзив за ..., Нац. дворец на културата, 1.11.2008.] // Издател (В. Търново), X, 2008, № 3-4, с. 56 – 57, с ил.

[**От ред.**] Излезе от печат „Книга и книгоиздателски процес” : [Отзив за кн.: **Георгиев, Лъчезар.** – В. Търново, 2008.] // Издател (В. Търново), X, 2008, № 3-4, с. 55, с ил.

Бумов, Мотко. Графикът Христо Цацинов. // Издател (В. Търново), X, 2008, № 3-4, с. 58 – 60, с ил.

[**Денчев, Стоян.**] IV Студентска научна конференция и изложба. Информация – личност – знание. // Издател (В. Търново), X, 2008, № 3-4, с. 61 – 62, с ил. – Отзив.

[**Денчев, Стоян.**] За филма „Ритъмът на времето” : [Премиера на „Ритъмът на времето (Нестинарство: Информационна карта) : Науч.-докум. филм / Специализ. висше у-ще по библиотекознание и информ. технол.; Продуцент, идея и концепция: проф. Стоян Денчев ; Сценарий: Александра Куманова, Милен Куманов ; Режисура: Александра Куманова, Андрей Алтъпармаков ; Оператор: Стефан Алтъпармаков ; Ред.: Никола Казански, Антон Даскалов. – С. : БУЛФИЛМ, 2008. – DVD. – Варианти: 2007: редупл.: на бълг. и англ. ез.; 2008: разшир.: на бълг., рус., англ.] // Издател (В. Търново), X, 2008, № 3-4, с. 63 – 66, сил.

Захариева, Йорданка. Ритъмът на времето. Нестинарство: информационна карта : [Рец. за: **Ритъмът на времето (Нестинарство: Информационна карта)** [DVD] : Науч.-докум. филм / Специализ. висше у-ще по библиотекознание и информ. технол.; Продуцент, идея и концепция проф. Стоян Денчев ; Сценарий А. Куманова, Милен Куманов ; Режисура А. Куманова, Андрей Алтъпармаков ; Оператор Стефан Алтъпармаков ; Ред. Никола Казански, Антон Даскалов. – С. : БУЛФИЛМ, 2008. – Редуц. версия на бълг. и англ. ез. 2007; Развир. версия на бълг., рус., англ. ез. 2008. – Дигит. изд.] // Издател (В. Търново), X, 2008, № 3-4, с. 67 – 68, сил.

[**От ред.**] Международна конференция на университетските библиотеки : [Съобщение за ..., Арбанаси, 2008]. // Издател (В. Търново), X, 2008, № 3-4, с. 68, с ил.

Издател (В. Търново), XI, 2009, № 1-2

Георгиев, Лъчезар. Съвременните предизвикателства пред печатните комуникации. // Издател (В. Търново), XI, 2009, № 1-2, с. 2 – 15. – Пленарен докл. от Нац. науч. конф. за книгата и регион. медии „Между традицията и модерността”, В. Търново, 2009.

[**От ред.**] За магията на една чувствена и емоционално обагрена поезия : [Отзив за премиера на кн.: **Шайретова, Здравка.** Колода от чувства. – Плевен, 2008.] // Издател (В. Търново), XI, 2009, № 1-2, с. 15.

Изследване на информационната карта на трансмисиите на култура в нестинарската обредност като открита информационна среда на култовите практики и вярвания, установими в музеите на Централна и Източна Турция /

С. Денчев, А. Куманова, Н. Казански, Н. Василев. // *Издател* (В. Търново), XI, 2009, № 1-2, с. 16–32, с ил.

Павлова, Иванка. Електронни библиотеки – модел за измерване и оценка на качеството за контрол за достъп. // *Издател* (В. Търново), XI, 2009, № 1-2, с. 33–34.

Христова, Христина. Дебатът за културната ситуация в България през новото столетие по страниците на списание „Пламък”. // *Издател* (В. Търново), XI, 2009, № 1-2, с. 35–38.

Стойкова, Добринка и др. Мениджмънт и публична комуникация на проект / Д. Стойкова, Таня Тодорова. // *Издател* (В. Търново), XI, 2009, № 1-2, с. 39–44.

[Отред.] Нов поетичен сборник на Петър Парижков : [Отзив за кн.: **Парижков**, Петър. Пияни от оптимизъм. – С., 2009.] // *Издател* (В. Търново), XI, 2009, № 1-2, с. 15, с ил.

Ефтикова, Събина и др. Ролята на библиотечния менеджър за формиране на ефективен екип / С. Ефтикова, Елена Игнатова. // *Издател* (В. Търново), XI, 2009, № 1-2, с. 45–47.

Върбанова-Денчева, Кристина. Денят на народните будители и съвременните измерения на будителството. // *Издател* (В. Търново), XI, 2009, № 1-2, с. 48.

[**Георгиев, Лъчезар**.] 120 години Народна библиотека „П. Р. Славейков” – Велико Търново. // *Издател* (В. Търново), XI, 2009, № 1-2, с. 49–50.

Правдомирова, Донка. 150 години от рождениято на патриарха на българската модерна библиография Александър Теодоров-Балан. // *Издател* (В. Търново), XI, 2009, № 1-2, с. 51–55.

Асенова, Стела. Политика и книжовност в средновековна България XII–XIV век. // *Издател* (В. Търново), XI, 2009, № 1-2, с. 56–58.

Денчев, Стоян и др. Мелодия за пътешествието в света на книгата или онтология на хуманитарното познание [: Рец. за кн.: **Леонов**, В. П. *Bésame mucho* : Путешествие в мир книги, библиографии и библиофильства/Науч. совет РАН „История мировой культуры”; Библ. РАН. – М. : Наука, 2008. – 268 с.] / С. Денчев, А. Куманова ; *Етиграф*: „Хората умеят да четат книги, съставени от писмена, и не уместят да четат книгата, нямаща писмена. На тях са им познати звуците на лютня, имаща струни, и не са им известни звуците на лютня без струни. Ако живееш с мъртвата видимост на нещата и не вникваши в живота на духа, ще разбереш ли какво е това книга без писмена и лютня без струни?” – Хун Цзичен. – *Разшир. публ.*] // *Издател* (В. Търново), XI, 2009, № 1-2, с. 59–65, с ил.

Влахов, Петър. Книгоиздателски дейности на неправителствената организация сдружение „Роден край” – град Златарица. // *Издател* (В. Търново), XI, 2009, № 1-2, с. 66–67, с ил.

Петкова-Младенова, Мария. Дигитална конверсия и необратими тенденции във функционалната трансформация на библиотеките. // *Издател* (В. Търново), XI, 2009, № 1-2, с. 68–69.

Ден на Отворените врати – V Студентска научна конференция и изложба на СВУБИТ : [Отзив за Акад. интегрек-

стуална аксиология „Светна като слънце” (*Homo verbi gracilis*)”, за Т. II на Тр. на СНО и др.] / П. Трайков, М. Исмаил, К. Велкова, Ж. Желева. // *Издател* (В. Търново), XI, 2009, № 1-2, с. 70–72, с ил.

Издател (В. Търново), XI, 2009, № 3-4

Георгиев, Лъчезар. Военноиздателският комплекс в България (края на XIX – началото на XX век). // *Издател* (В. Търново), XI, 2009, № 3-4, с. 2–17.

Назърска, Жорjeta. Олга Чавова, тъй наречена скитница (1893–1973). // *Издател* (В. Търново), XI, 2009, № 3-4, с. 18–25, с ил.

[Отред.] Нова книга на Петър Парижков. // *Издател* (В. Търново), XI, 2009, № 3-4, с. 25, с ил. – Съобщение за кн. „Дъга” с детски стихове, изд. 2009.

Младенова, Мария. Културната политика на министър Стоян Омарчевски и Денят на народните будители. // *Издател* (В. Търново), XI, 2009, № 3-4, с. 26–33.

Асенова, Стела. Изследвания и изследвачи за Велико Търново като издателски и печатарски център. // *Издател* (В. Търново), XI, 2009, № 3-4, с. 34–40.

Куманова, Александра. Библиографски данни за филма „Ритъмът на времето (Нестинарство: информационна карта)“ [: Ритъмът на времето (Нестинарство: Информационна карта) [DVD] : Науч.-докум. филм/Специализ. висше у-ще по библиотекознание и информ. технол.; Продуцент, идея и концепция проф. Стоян Денчев ; Сценарий А. Куманова, Милен Куманов; Режисура А. Куманова, Андрей Алтъпармаков ; Оператор Стефан Алтъпармаков. – С. : БУЛФИЛМ, 2008. – Редук. версия на бълг. и англ. ез. 2007; Разшир. версия на бълг., рус., англ. ез. 2008. – Дигит. изд.] // *Издател* (В. Търново), XI, 2009, № 3-4, с. 41–46, с ил.

Младенова, Мария. Ценен принос в историята на средновековните сръбски библиотеки : [Рец. за кн.: **Стокић**, Гордана. Књига и библиотеке код Срба у Средњем веку. – Панчево, 2008.] // *Издател* (В. Търново), XI, 2009, № 3-4, с. 47–50, с ил.

Русинова, Евгения. Йовков : Поглед през документа : [Рец. за кн.: Йордан **Йовков**. Жivot и дело : Из документалното наследство / Състав. Йочо и Василена Билярски. – С., 2008.] // *Издател* (В. Търново), XI, 2009, № 3-4, с. 51–52.

[Отред.] Изложба „Изкуство и технологии” на проф. д.п.н. Пламен Легкоступ в СВУБИТ. // *Издател* (В. Търново), XI, 2009, № 3-4, с. 52, с ил.

Христова, Христина. Измерения на съвременната културна ситуация в новото научно изследване „Книга и печатни комуникации” : [Рец. за кн.: **Георгиев**, Лъчезар. Книга и печатни комуникации. – В. Търново, 2009.] // *Издател* (В. Търново), XI, 2009, № 3-4, с. 53–57, с ил.

Божилов, Станимир. Образи на светци в изобразителното изкуство – ново издание на великотърновската Народна библиотека : [Рец. за кн.: **Денева**, Цветанка и др. Образи на светци в изобразителното изкуство / Ц. Денева, Недка Йовчева. – В. Търново, 2008.] // *Издател* (В. Търново), XI, 2009, № 3-4, с. 58–59, с ил.

[От ред.] Нова книга на Стефан Коларов завихря мистерията на една гибелна любов : [Рец. за кн.: **Коларов**, Стефан. Яворов и Лора : Мистерията на една гибел : Кн. 1. – В. Търново, 2009.] // *Издател* (В. Търново), XI, 2009, № 3-4, с. 59, с ил.

Николов, Трифон. Ватиканската библиотека – културната съкровищница на света : [Рец. за кн.: **Пазини**, Чезаре. Ватиканската библиотека : Между миналото и бъдещето : Публ. лекция, 12 ноем. 2008 г. – С., 2008.] // *Издател* (В. Търново), XI, 2009, № 3-4, с. 60, с ил.

Заркова, Златка. Информационна картина на перспективния универсален каталог на книгоиздателство „Асеневци” за 2008 – 2009 г. : [Отзив за: **Каталог** 2008 – 2009 : Нови и предстоящи заглавия. – С., 2008(?).] // *Издател* (В. Търново), XI, 2009, № 3-4, с. 61 – 63, с ил.

Икономов, Николай. Търновската конституция : Културно-историческа ценност. // *Издател* (В. Търново), XI, 2009, № 3-4, с. 64 – 65, с ил.

[От ред.] „Формиране и развитие на библиографската наука в България до 1944 година”. // *Издател* (В. Търново), XI, 2009, № 3-4, с. 65, с ил. – Отзив за излязлата от печат книга ... на Донка Правдомирова.

Николова, Боряна. За будителите – с почитта на ораторията и с червени и бели рози : [Отзив за интеракцията „Бяла светлина”: „СВЕТНА КАТО СЛЪНЦЕ” (НОМО VERBI GRACILIS) : Акад. интертекстуална аксиология към V Студентска науч. конф. „Информация – ценности – общество” – „Information – values – society” (левиз: „*Licht, mehr Licht*” – „Светлина, повече светлина”) (22.05.2009 г.) (86 докл.: №№ 375-460) и VII Национална научна конференция с международно участие (1.11.2009 г.: „България – кръстопът на култури и цивилизации”) / А. Куманова, Н. Василев. – Кръстният път – ЧОВЕКЪТ НА ИЗЯЩНОТО СЛОВО (поезията до Н. Вапцаров); Св. Константин-Кирил Философ, Св. архиепископ Методий, Св. архиепископ Климент Охридски, Черноризец Храбър, Св. о. Паисий Хилендарски, Любен Каравелов, Христо Ботев, Петко Р. Славейков, Иван Вазов, Пейо Яворов, Димчо Дебелянов, Гео Милев, Христо Смирненски, Никола Вапцаров.] // *Издател* (В. Търново), XI, 2009, № 3-4, с. 66 – 67, с ил.

Николова, Ромина. Индивидуалност и съвременно звучение : Списание „Литературна мисъл”, № 1, 2007. // *Издател* (В. Търново), XI, 2009, № 3-4, с. 68, с ил.

Минева, Елена. Силата на уникалната личност : [Рец. за кн.: **Михайлов**, Любомир. Бележити български жени : Енцикл. – В. Търново, 2009.] // *Издател* (В. Търново), XI, 2009, № 3-4, с. 69, с ил.

Петрова, Лора. Юбилейно издание на списание „Библиотека” : [Посветено на 130-год. от създаването на Национална библиотека]. // *Издател* (В. Търново), XI, 2009, № 3-4, с. 70, с ил. – Отзив за: **Библиотека**, № 5-6, 2008.

Стилиянов, Тервел. Ако умееш да обичаш и си обичаш: Премиера на Джакомо Пучини в София : [Отзив за оперния спектакъл „**Момичето от Златния запад**”, посетен от Студентското науч. о-во при СВУБИТ]. // *Издател* (В. Търново), XI, 2009, № 3-4, с. 71 – 72, с ил.

Издател (В. Търново), XII, 2010, № 1-2-3

Караангов, Петър. Връщане към младостта ми. // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, № 1-2-3, с. 2 – 3. – Спомени за проф. Христо Христов, проф. Туше Влахов, доц. Неделчо Драганов, проф. Александър Пешев, проф. Георги Минчев и други преподаватели.

Денчев, Стоян и др. Българското начало в европейската цивилизация : Онтология на иназацията (Към проблема за изключителните психологически основания, отразени в книжовната система, създадена от Св. св. Константин-Кирил Философ и Методий) : Пленарен докл. / С. Денчев, А. Куманова, Н. Василев ; *Етиграф*: „Не хората говорят „с език”, а езикът говори на хората и „с хората””. – М. Heidegger. // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, № 1-2-3, с. 4 – 15, с ил.

Младенова, Мария. Тодор Нейков и началото на българо-испанските литературни връзки. // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, № 1-2-3, с. 16 – 19.

Тодорова, Тания. Специализирана юридическа библиотека на Съда на европейските общности в Люксембург. // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, № 1-2-3, с. 20 – 22.

Георгиев, Лъчезар. Дружеството на военните писатели в България и Военноиздателският фонд. // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, № 1-3, с. 23 – 38.

Палашев, Николай. Основни фрагменти на обществената комуникационен модел. // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, № 1-2-3, с. 39 – 43.

Христова, Христина. Мегаповествованието за ролите и превъръщанията на феномена книга през новото столетие по страниците на културната периодика у нас. // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, № 1-2-3, с. 44 – 49.

Иванов, Теодор. Библиотечно-библиографско и справочно-информационно обслужване в Българската армия. // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, № 1-2-3, с. 50 – 54.

Кръстева, Йоана. Изследвания на персоналии от информационно-комуникативната сфера : [Отзив за докладваните на VI Студентска науч. конф. на СВУБИТ „Информация: универсалност и свобода – избор, достъп, прозрачност” (21.05.2010 г.) персоналии на преподавателите от Държавния библиотекарски институт, публ. в учебника за студенти в дисциплините на информ.-комуникативния цикъл на знанието „Апостоли на инфосферата” (С., 2010) с автор А. Куманова]. // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, № 1-2-3, с. 55.

Ранчинска, Цвета и др. Организационно-управленският модел на библиотечното дело в България и дейността на Тодора Топалова като директор на Държавния библиотекарски институт : [Отзив за докладваните на VI Студентска науч. конф. на СВУБИТ „Информация: универсалност и свобода – избор, достъп, прозрачност” (21.05.2010 г.) персоналии на преподавателите от Държавния библиотекарски институт, публ. в учебника за студенти в дисциплините на информ.-комуникативния цикъл на знанието „Апостоли на инфосферата” (С., 2010) с автор А. Куманова] / Ц. Ранчинска, Йоана Кръстева, Мари Бънкова. // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, № 1-2-3, с. 56 – 57.

Любомиров, Любомир и др. Историографският възглед за българската литература в концепцията на Любомир Георгиев : [Отзив за докладваните на VI Студентска науч. конф. на СВУБИТ „Информация: универсалност и свобода – избор, достъп, прозрачност” (21.05.2010 г.) персоналии на преподавателите от Държавния библиотекарски институт, публ. в учебника за студенти в дисциплините на информ.-комуникативния цикъл на знанието „Апостоли на инфосферата” (С., 2010) с автор А. Куманова] / Л. Любомиров, Георги Георгиев. // Издател (В. Търново), XII, 2010, № 1-2-3, с. 57–58.

Таланова, Марияна и др. Руската класическа литература във възгледите на Светла Ленкова : [Отзив за докладваните на VI Студентска науч. конф. на СВУБИТ „Информация: универсалност и свобода – избор, достъп, прозрачност” (21.05.2010 г.) персоналии на преподавателите от Държавния библиотекарски институт, публ. в учебника за студенти в дисциплините на информ.-комуникативния цикъл на знанието „Апостоли на инфосферата” (С., 2010) с автор А. Куманова] / М. Таланова, Слави Димитров. // Издател (В. Търново), XII, 2010, № 1-2-3, с. 59–60.

Илиева, Лилия. Западноевропейската литература като системно културологично явление във възгледите на Елена Златева : [Отзив за докладваните на VI Студентска науч. конф. на СВУБИТ „Информация: универсалност и свобода – избор, достъп, прозрачност” (21.05.2010 г.) персоналии на преподавателите от Държавния библиотекарски институт, публ. в учебника за студенти в дисциплините на информ.-комуникативния цикъл на знанието „Апостоли на инфосферата” (С., 2010) с автор А. Куманова]. // Издател (В. Търново), XII, 2010, № 1-2-3, с. 61–63.

Апостолова, Виктория и др. Видовата структура на библиографията в труда на историка Борис Десев „Христиоматия по българска библиография... до Освобождението (1976 г.) : [Отзив за докладваните на VI Студентска науч. конф. на СВУБИТ „Информация: универсалност и свобода – избор, достъп, прозрачност” (21.05.2010 г.) персоналии на преподавателите от Държавния библиотекарски институт, публ. в учебника за студенти в дисциплините на информ.-комуникативния цикъл на знанието „Апостоли на инфосферата” (С., 2010) с автор А. Куманова] / В. Апостолова, Ф. Симитчиева, Т. Димитров. // Издател (В. Търново), XII, 2010, № 1-2-3, с. 63–66.

Вълковска, Силвия. История на библиотечното дело и преподавателската дейност на Теменужка Бончева : [Отзив за докладваните на VI Студентска науч. конф. на СВУБИТ „Информация: универсалност и свобода – избор, достъп, прозрачност” (21.05.2010 г.) персоналии на преподавателите от Държавния библиотекарски институт, публ. в учебника за студенти в дисциплините на информ.-комуникативния цикъл на знанието „Апостоли на инфосферата” (С., 2010) с автор А. Куманова]. // Издател (В. Търново), XII, 2010, № 1-2-3, с. 66–67.

Ненчева, Михаела и др. Марин Василев и книгоизданието в България: поглед към идеите и делото му : [Отзив за докладваните на VI Студентска науч. конф. на СВУБИТ

„Информация: универсалност и свобода – избор, достъп, прозрачност” (21.05.2010 г.) персоналии на преподавателите от Държавния библиотекарски институт, публ. в учебника за студенти в дисциплините на информ.-комуникативния цикъл на знанието „Апостоли на инфосферата” (С., 2010) с автор А. Куманова] / М. Ненчева, М. Тодорова. // Издател (В. Търново), XII, 2010, № 1-2-3, с. 67–69.

Димитрова, Зорница. Василка Младенова и преподаването на дисциплината „Библиотечни фондове и каталоги” в Държавния библиотекарски институт : [Отзив за докладваните на VI Студентска науч. конф. на СВУБИТ „Информация: универсалност и свобода – избор, достъп, прозрачност” (21.05.2010 г.) персоналии на преподавателите от Държавния библиотекарски институт, публ. в учебника за студенти в дисциплините на информ.-комуникативния цикъл на знанието „Апостоли на инфосферата” (С., 2010) с автор А. Куманова]. // Издател (В. Търново), XII, 2010, № 1-2-3, с. 69–71.

Никова, Мария. Концепцията на Стефан Кралев за феномена „Специална – хуманитарно-научна – Обществено-политическа библиография” : [Отзив за докладваните на VI Студентска науч. конф. на СВУБИТ „Информация: универсалност и свобода – избор, достъп, прозрачност” (21.05.2010 г.) персоналии на преподавателите от Държавния библиотекарски институт, публ. в учебника за студенти в дисциплините на информ.-комуникативния цикъл на знанието „Апостоли на инфосферата” (С., 2010) с автор А. Куманова]. // Издател (В. Търново), XII, 2010, № 1-2-3, с. 71–74.

Атанасова, Евгения и др. Към въпроса за преподаването на библиография по естественонаучното знание на Тодорка Арабаджиева : [Отзив за докладваните на VI Студентска науч. конф. на СВУБИТ „Информация: универсалност и свобода – избор, достъп, прозрачност” (21.05.2010 г.) персоналии на преподавателите от Държавния библиотекарски институт, публ. в учебника за студенти в дисциплините на информ.-комуникативния цикъл на знанието „Апостоли на инфосферата” (С., 2010) с автор А. Куманова] / Е. Атанасова, Ж. Велчева. // Издател (В. Търново), XII, 2010, № 1-2-3, с. 74–75.

Григорова, Ангелина и др. Богомил Паунов : По въпроса за възгледа за четенето като изкуство : [Отзив за докладваните на VI Студентска науч. конф. на СВУБИТ „Информация: универсалност и свобода – избор, достъп, прозрачност” (21.05.2010 г.) персоналии на преподавателите от Държавния библиотекарски институт, публ. в учебника за студенти в дисциплините на информ.-комуникативния цикъл на знанието „Апостоли на инфосферата” (С., 2010) с автор А. Куманова] / А. Григорова, М. Караванова. // Издател (В. Търново), XII, 2010, № 1-2-3, с. 76–78.

Василева, Румелина. Интелектуален капитал в библиотеките. Проект мениджмънт на интелектуалните ресурси. // Издател (В. Търново), XII, 2010, № 1-2-3, с. 79–84.

Правдомирова, Донка. Оригинална история на Народната библиотека „Иван Вазов” – Пловдив : [Рец. за кн.: Колева, Радка и др. Народната библиотека в Пловдив : Т.

1-2 / Р. Колева, Емил Стоицов. – Пловдив, 2008–2009.] // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, № 1-2-3, с. 85–86.

Загоров, Васил. „Престъпление и наказание”. Регламентиране на отношенията автор – преводач – издател в България за периода 1921–1944 г. // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, № 1-2-3, с. 87–89.

Куманова, Александра. Концепция за информационното пространство на библиотеката – конструктор на това пространство : [Рец. за кн.: **Берестова, Т. Ф.** Информационное пространство библиотеки : Науч.-метод. пособие. – Москва : Либерея-Бибинформ, 2007] / *Енограф*: „Животът винаги ще преодолее уважаването и смъртта” – Хун Цзичен.] // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, № 1-2-3, с. 90–93.

Георгиев, Любомир. Хари Потър и Ян Бибиян. // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, N 1-2-3, с. 94–103.

Парижкова, Любомира. Настолна библия за издатели – професионалисти : [Рец. за кн.: **Георгиев, Лъчезар.** Композиция на книгата. – 2. изд. – В. Търново, 2010.] // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, № 1-2-3, с. 104–105.

Божилова, Виолета. Дружески шаржове за участници в кръга „Топалова” [преподаватели от Държавния библиотекарски институт]. // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, № 1-2-3, с. 106–108.

Издател (В. Търново), XII, 2010, № 4

Георгиев, Лъчезар. Дружеството на военните писатели и военните публицисти в опити за формиране на издателски дейности (1945–1949). // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, № 4, с. 2–8, с ил.

Шайретова, Здравка. Солидни поетични книги измерват творческото кредо на Петко Братинов. // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, № 4, с. 9–12. – Поповод 70-год. на поета.

Асенова, Стела. Книжовност и историчност в репертоара на един вестник в началото на демократичния преход. // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, № 4, с. 13–22. – Обзор на регион. седмичник „Синьо време” – В. Търново (1990–1993).

[От ред.] Нова книга за стратегийите в книгоиздаването и печатните комуникации : [Рец. за кн.: **Георгиев, Лъчезар.** Стратегически подходи в книгоиздаването и печатните комуникации. – С., 2010.] // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, № 4, с. 23, с ил.

Назърска, Жорjeta. Мара Кинкел – един своеобразен социолог-литератор. // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, № 4, с. 24–29, с ил. – За Мара Косева Досева (1885–1960).

[От ред.] УниБИТ отбележа своята 60-годишнина с впечатляващ научен форум [Осмата национална конференция с международно участие „Обществото на знанието и хуманизмът на XXI век” в Деня на народните будители, 1.11.2010 г.] // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, № 4, с. 29.

Младенова, Мария. Балканските пътища и бродове на Георги Гроздев. // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, № 4, с. 30–34.

Василева, Весела. Спомени за една будителка на българския дух. // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, N 4, с. 35.

– За библиотекарката Тодорка (Дора) Арнаудова-Балканска (1918–2006).

Василева, Весела. От пиедестала на годините. // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, № 4, с. 36–38. – Спомени за преподавателите Карло Сабегаев, Христо Недялков, Иван Дуйчев, Марко Марчевски, Александър Ничев, Мирослав Янакиев, Кръстьо Цончев, Иван Апостолов, Ал. Пешев, Емил Георгиев, Йордан Цонев, Евгени Главняков и артиста Иван Попов. // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, № 4, с. 36–38.

Димитрова, Яница П. Вътрешноорганизационните комуникации и значението им за служителите. // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, № 4, с. 39–44.

Палашев, Николай. Обществената комуникация като социален феномен. // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, № 4, с. 45–47.

Миланова, Марина. Съвремени проблеми на книгоиздаването за четенето и глобалната медийна метаморфоза. // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, № 4, с. 48–50, с ил.

Янкова, Иванка. Библиотечните политики днес : [Рец. за кн.: **Тодорова, Таня.** Библиотечните политики. – С., 2010.] // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, N 4, с. 23, с ил.. / *Издател* (В. Търново), XII, 2010, № 4, с. 51–52, с ил.

[От ред.] Девета национална научна конференция „Библиотеки, четене, комуникации” [организирана от ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий” и Нар. библ. „П. Р. Славейков” – В. Търново, 17–18.11.2010 г.]. // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, № 4, с. 52, с ил.

Кулевска, Лилия. С научна задълбоченост и творески открытия. Две нови книги от Стефан Коларов : [Рец. за кн.: **Коларов, Стефан.** Личности, журналистика и време ; **Коларов, Стефан.** Яворов и Лора : Мистерията на една гибел : Кн. 1. – В. Търново, 2009.] // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, № 4, с. 53–55.

Поппетров, Николай. Изследване върху историята на българската библиография : [Рец. за кн.: **Правдомирова, Донка.** Формиране и развитие на библиографската наука в България до 1944 г. – С., 2010.] // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, № 4, с. 56–58.

Василев, Николай. Апостоли на инфосферата : [Рец. за кн.: **Куманова, Александра.** Апостоли на инфосферата. – С., 2010.] // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, № 4, с. 59–60.

[От ред.] Кръгла маса на катедра „Библиотекознание и масови комуникации” [на ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий” на тема „Регионалните медии като фактор на влияние върху граждансите ценности”]. // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, № 4, с. 61, с ил.

Георгиев, Лъчезар. Книга с разсекретени спомени ници мистериите и язвите на демократичния ни преход : [Рец. за кн.: **Радославов, Радослав.** Разсекретени спомени, 1989–2009. – В. Търново, 2010.] // *Издател* (В. Търново), XII, 2010, № 4, с. 61–64, с ил.

Публикацията продължава в следващия брой на списание ИЗДАТЕЛ.

АМБИВАЛЕНТНОСТТА В „ЕСЕННА ЖЪТВА”**Никола Бенин****AMBIVALENCE IN “AUTUMN HARVEST”**Review by **Nicolas Benin** for collections of poetic works “Autumn harvest” by Todor Bilchev

Добре обмисленото метафорично заглавие на стихосбирката „Есенна жътва“ от Тодор Билчев съдържа множество съмни и асоциации. Прочетено през ракурса на амбивалентността, то внушава представата за смърт и раждане, за умиране на старото и пораждане на новото. В символно-библейски план жътвата има силно изразен характер на преходност; това е ключов момент в цикличното време на сезания, когато класовете умират, за да превърнат в живот. Есента като сезон също е амбивалентна. През това време лятото „умира“ и „се ражда“ зимата. Стихосбирката „Есенна жътва“ изважда амбивалентността в творческото писане на Тодор Билчев. Той е автор на 54 книги и над 100 научни статии за живота и дейността на русенските митрополити, за известни и неизвестни личности. Значима част от неговите книги са в областта на поселищните проучвания. Това са изследвания за родното му село Обретеник, за Батин и за Горно Абланово. И макар че той пише стихотворения, още когато е студент във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, стихосбирката „Есенна жътва“ е първата му книга в поето на художествената литература. Така с енейски издаване поетът измества архивиста и изследовача. Свидетъл съм, че през последните години Тодор Билчев е трайно плечен от музата на поезията Калиопа. Разбира се, това не означава, че той яма да продължи да проучва документите от архивите. Но тази изследователска дейност вече няма да е единствена, наред с нея поетът Билчев ще продължи да се изявява и да се утвърждава на литературната карта на Русе.

Заглавието на стихосбирката „Есенна жътва“ освен амбивалентни съмни внушава и представата за закъснялост, отложеност. И действително тази творба на Тодор Билчев дълго време чака да бъде издадена. От написването на първите стихове през 1977 г. до издаването на книгата през 2015 г. е изминало много време. Този дълъг творчески период, който е същевременно един миг от вечността, сякаш е съзнателно търсен, за да може класовете в поетичната нива добре да узрят и да дадат богата реколта. В този смисъл е прав редакторът на стихосбирката, Йордан Йорданов, който пише в предговора: „И сякаш тъй, между другото, е нарушал толкова много купи от снощи, че със зърното им може да нахрани всичките гладни души и птички, дето пърхат в сърцата на добите хора“ (Йорданов, Й. Предговор. // В: Билчев, Т. Есенна жътва. Русе: GIANA, 2015, с. 8.). Нека да проследим част от проявленията на амбивалентността в поезията на Тодор Билчев. Още в програмното стихотворение „Вечност“, писано и дописвано от 1981 г. до 2010 г. в Обретеник, Борово и Русе, ставаме свидетели на едно от най-емблематичните амбивалентни явления – възкръсването. Душата на лирическия субект многократно е възкръсвала, когато се завръща в пречиствания детски свят в родната къща. Домът от времето на модернистите е топък на вечното зърненце и търсещ на хармоничния духовен пристан, съвързан често с безгръден и щастливо детство. В идиличния свят на къщата на село, сред кучето и петела на двора, „усмихвата на малката тревичка“ и „песента на пойна птичка“ лирическият Аз се оттърва от натрупаната тъга, болка и омраза. Според Валери Стефанов: „Компенсаторните образи притежават тази важна особеност да блокират разиждащата сила на отчуждението и лишенията, на болезнено негативните преживявания“ (Стефанов, В. Българска литература ХХ век. Дванадесет сюжета. София: Анубис, 2003, с. 274). Родното село в стихотворението „Вечност“ е използвано заедно с небето, за да се изгради още една амбивалентност (Билчев, Т. Есенна жътва. – Русе: GIANA, 2015). Посредством нея се извежда идеята за вечността, за универсалността на истинските земни стойности – корена на рода и превързаността.

*И кара ме да чувствам в моите село,
че сякаш се налирам на Небето.
На село се родих, от своя корен.
И селото у мене топло дъши.
О, аз съм син на звездните простори,
в които моят образ ще се впише.*

Така с първото стихотворение от цикъла „Начало“ се откроява една от същинските особености в поезията на Тодор Билчев. Поетът пише за обикновени, земни неща: за крилото на птица на тротоара („Крило на птица“), за ябълката („Ябълка“), за клошаря („Клошар“), за архивния човек („Архивният човек“) и т. н., но той не остава в описанието на битовото, ежедневното, слушване. Изградените поетически образи са отправната точка за извеждането на универсални истини и вечни общочовешки ценности. Много често внушението на тези общочовешки ценности е съзерцатично в поантата на стихотворенията. Ето защо творбите в стихосбирката „Есенна жътва“, освен че съдържат интересни и богати със съмни образи, са и много мъдри. За потвърждение ще цитирам края на стихотворението „Мъжът след петдесет“ (Пак там).

*Мъжът след петдесет е пак дете.
Макар и на житейския Олим.
Той още възли пак ще разплете,
Но за делата си не чака хими.*

Амбивалентността е умело и находчиво използвана при изграждането на съдържания облък на поетите в творбата „Смъртта на поета“. Поетът на словото и жътварят поет са две фигури, които утвърждават своите позиции към кризисното състояние на света. Двамата поети „с честен труд си вадят хляба“, но идва момент, когато настъпният не стига. Оттука нататък текстът

на стихотворението дава отговор на въпроса „Какво се случва с поета, когато няма хляб?“. Този отговор е кратък – във време на материална нищета, духовността умира. Мизерията опустошава пламенните и възвищени емоционални преживявания, тя обича поета на глад и на смърт. В поезията на Тодор Билчев амбивалентността е използвана винаги, когато се обсяждат нравствените измерения на доброто и злото. В творбата „Равновесие“ тя са в диалектически равнопоставени, без доминирането на нито едното от тях. Това равновесие може да бъде постигнато от человека чрез състраданието и подаването на ръка на просяка, както и чрез прошката на „приятеля-предател“. За да откриеш човешкото в себе си и да се слееш с Божеството, трябва да промениши преди всичко отношенията си към близния, да бъдеш не горд и надменен, а смирен и добродетелен. Благородният християнски жест е надмогване на егоизма, на слабостите, които са пристъпи на человека. Християнският жест е и надмогване на самите състояния на съществуването, в което неистовно се борят доброто и злото. За да разширим наблюденията си и да разширим изводите си върху амбивалентността, ще посочим и стихотворението „Разпятие“. Неговото идейно-естетическо съдържание е изградено изцяло чрез двойствеността на противоположни фигури и ценности или с други думи казано чрез валидността на две противоположности. Всеки стих представлява човека и животата в неговата сложност и противоречивост.

Традиционните идентификатори на личностното – ум, грех, нравственост, социален статус, емоционални характеристики, са използвани, за да легитимира лирическият субект. Образът на човека, чиято съдба непрекъснато го изпитва, става представителен за всички лирически образи в поезията на Тодор Билчев с тяхното амбивалентно поведение и мислене, с откъсване от едно състояние и протягане към друго състояние. Човекът има своята самота и своето страдание и търси да се освободи от тях в дома на село, сред приятели и най-вече в любовта. Но, нека да използваме тази любима антитеза в поетиката на творбите, любовта вместо да носи щастие и хармония, до голяма мяра задълбочава страданието – „Любов в скръбта и нежна скръб в любовта.“ („Равносметка“). Да отбележим и факта, че лирическият Аз е духовно свободен. Той преминава метафизичните граници между полето и небето, обитава вечността, има волята да избира между Дявола и Бога („Апостолско разпятие“), между Ада и Рая („Еврика“), между кротките и властния господар („Разпятие“). Наред с амбивалентното проявление друга същностна страна на стихосбирката „Есенна жътва“ е и много добрата смислов и тематична организираност на творбите в отделни цикли. В цикъла „Начало“ са събрани пет стихотворения, посветени на родното село Обретеник на Тодор Билчев. Цикълът „Реалност“ съдържа творби, в които са представени ежедневните свят и човекът в него. В цикъла „Приятелство“ са поместени стихотворения, посветени на отделни личности. „Обич“ е цикъл, в който са падбрани стихотворенията, откроявачи образа на влюбения лирически герой. В следващите два цикъла „Пролетни приказки“ и „Мъдрост“ читателят се среща с творбите, отразяващи емоционалните преживявания на човека и осмыслиянето на общочовешките ценности и норми на поведение. Последният цикъл е озаглавен „Миниатюри“ и в него са поместени кратки творби, съдържащи представата на поета за ценностите светове, во които трябва да живее човекът.

Задоброто оформление на стихосбирката голим дялпимат и илюстрациите на русенския художник Пламен Монев. Той е доволил и престъпил много точно мисловните нагласи, представите за ценности, формите на чувственост на поета Тодор Билчев. Ето и налагашкото се обобщение: „Есенна жътва“ ни дава възможност да мислим живота и човека в тяхната сложност и противоречивост; „Есенна жътва“ ни дава възможност да се срещаме с мъдрост, която ни надхвърля; „Есенна жътва“ ни дава възможност да мислим за страданието, за Дявола и Бога; „Есенна жътва“ ни дава възможност да вярваме в спасението и вечността.

ДЕТСКОТО КНИГОИЗДАВАНЕ В БРАЗИЛИЯ – С МОДЕРНА ВИЗИЯ, НОВИ СЕРИИ И РАЗНООБРАЗЕН РЕPERTOAR

Стела В. Георгиева

THE CHILDREN'S BOOK PUBLISHING IN BRAZIL –
WITH A MODERN LOOK, NEW SERIES AND
DIVERSE REPERTOIRE

Stela V. Georgieva

The study presents the children's book publishing in Brazil. The study also examines the literary creativity of writers for children with global relevance, goes on the trail of modern children's book in Latin America (Brazil). The study presents activity of Ministerio da cultura, Publish News Brasil, Camara Brasileira do Livro, publishing Pallas, Grupo Editorial Record, Mauricio de Solsa Editora, Editora Ridee, Biruta Editor. The author Stela Georgieva, PhD have included their observations and empirical experience, which is the result of creative trips across European countries for scientific research purposes. Stela Georgieva, PhD is Assistant Prof. in the University "St. Cyril and St. Methodius" – Veliko Turnovo (Department of book publishing and library information activities). Stela Georgieva, PhD is the author of over 30 research papers and studies in scientific collections, yearbooks and journals. He is the author of the book "Media, literature, historicity" (2013); she is the author also of „Bulgarian publishing: Reader copyright texts" (2012) – co-authored with Prof. Lachezar Georgiev and "Roads of Children's Book" (co-authored with Prof. Lachezar Georgiev). Stela Georgieva, PhD is a member of the e Union of scientists in Bulgaria and the Union of Bulgarian journalists.

Key words: children's book publishing, writers for children, publishing series, illustrators of children's books, editions.

В една голяма страна като Бразилия, чиито връзки са тясно свързани с португалското книгоиздаване и език, съществува дълъг списък от издателства, които работят в полза на каузата за развитие и популяризиране на детската книга. Тук функционират редица фондации и правителствени организации, допринесли много за това да превърнат изданията за деца в един атрактивен елемент от културното и образователно развитие на страната. Сред най-големите институции, които работят за имиджа на бразилската детска книга, са: „Publish News Brasil”, която създава свой проект за работа в сферата на книгоиздателския бранш; „Camara Brasileira do Livro” – нейната дейност е насочена към предизвикателствата, свързани с книгата: издателства, промоции, научни форуми, панаири и изложenia на книгата както в страната, така и в чужбина; *Ministerio da cultura и Националната библиотека с проекта – „Governo federal Brasil – País rico e país sem pobreza”*; *Libre – Liga Brasileira de Editoras*”. Дейна организация е и „Apex-Brasil” –

СВЕТОВНАТА ДЕТСКА КНИГА

един от най-големите инвеститори в бранша. С цел популяризация и добра реализация на бразилския книжен пазар за деца, горепосочените организации и структури правят и още една съществена стъпка. Всяка година те представят най-доброто от детската продукция на страната в специален каталог, който се изработва върху PDF формат и се пуска в публичното онлайн пространство. Каталогът проследява едни от най-интересните детски самостоятелни заглавия и издания, обединени в колекции с разнообразен тематичен жанр. В каталога от 2013 г. например могат да се открият над 100 издателски формации, излезли с най-доброто в бранша. Сред тях са имената на млади и проходящи компании, чиято појава датира от последните няколко години, до формации с десетилетна традиция в книгоиздаването. В самото начало каталогът проследява накратко целите и задачите, които си поставят неговите създатели, а в края му, на с. 148, са посочени имената на неговите състивители. В основната си част изданието акцентира на издателства с регионален и международен статут, представящи образователни, забавни, научнопопулярни и художествени заглавия. Самите издателски марки са включени в отделни категории, отговарящи на тематиката, която предлагат. Съдържат кратко резюме за дейността и книгите, с които излизат на пазара.

Сред интересните издателски формации, които заслужават да бъдат разгледани в настоящото изследване, е „Pallas”, със седалище Рио де Женейро. Специализира се в книгоиздаването за деца, тинейджъри и възрастни от 1975 г. Предлага на аудиторията си заглавия в различни сфери на живота, дори мистика, религия и магия. Представената подкатегория „Бебе” показва забавни истории за най-малките: „Na rua” – „На реката”. В книгата „Lulu amore historias” („Лулу обича историите”) от Anna McQuinn и илюстратора Rozalind Beardshaw (формат 20x23 см; ISBN- 078-85-347-0521-9) малката Лулу изживява сякаш реално всяко описано приключение и неволно си представя, че е героиня в разказаните истории. Интерес представляват и образователните заглавия, които дават ценна информация за грижата и отглеждането на детето: „Eu” („Аз”) и „Quantos” („Колко”) с автор Melena Cottin. Последната книга тук дава съвети как родителите да разбият правилно своите деца, кога да изискват и кога да насырчават дейността им. Издателството акцентира и проследява в своята дейност културните корени на бразилците, разглеждайки в свои дет-

ски книги интересни мистики от африканската култура, която е пренесена в страната през вековете. Тук младата читателска аудитория може да открие непознати религии, езикови и философски възгледи на народите от черния континент. Издателят дава ценна информация за предлаганата от него тематика, свързана с богата гама от африкански и афробразилски истории. „**Pallas**” създава в своя сайт и специалната секция „Класна стая”, имаща за цел да подкрепи в някои основни направления афробразилската култура и да запознае децата с нея. За да направи бразилското общество по-солидарно с културата и проблемите на смесеното население в страната, издателството предлага специални учебници и издания. Колекцията се състои от 18 заглавия за деца, която е разделена на групи. Всяка група зависи от това на коя степен отговаря. В бразилското образование има 9 степени на начално образование. В тази връзка книгите са разделени според съдържание, възрастова граница, форма, степен на образование. Издателят посочва, че всяко от изданията тук може да се ползва в най-динамичните дисциплини, както и междусекторните теми като история и култура, храна и животни, история и география и др. Едно изданията тук е разгледаната по-горе „Лулу обича историите”. Впечатляващо детско издание е „Черната книга на цветовете” с автори Melena Cottin и Rosana Feria. Книгата, отпечатана върху черна хартия, предлага на аудиторията на най-малките кратки фрази, които те да успяват да възприемат с помощта на визуалните ефекти. Друга задача е да се разграничават поднесените по оригинален начин цветове, релефни илюстрации и форми на предмети. С написване малчуганите могат да отгатват имена, букви, животни, като докосването до книжното тяло става осезаемо и вълнуващо.

Друго бразилско издателство с водещи традиции е „**Grupo Editorial Record**”. Издателството е основано през 1940 г. и е едно от големите конгломерати в страната и Латинска Америка. Под неговата шапка работят още редица по-малки издателски формации, закупени през различни периоди от време – „Editora Record”, „Bertrand Brazil”, „New Age”, „Best Biznes”, „Verus Editora” и др. Лидер е в издаването на книги с преводен характер и на португалски език. Издава още учебници, учебни помагала, учебници на чужди езици – английски и испански. Първият в Бразилия разпространител на комиксова литература.

„**Grupo Editorial Record**” притежава една от най-modерните печатни технологии, отговарящи на

всички изисквания. Отпечатва до 100 книги в обем 200 страници в минута, а в годишния каталог влизат 6000 нови заглавия, предлагани в хилядни тиражи. 4000 от заглавията са с национално значение, а останалите 2000 с международно. Сред авторите, с които работи издателството, са 22 лауреати на Нобелова награда като Джон Стайнбек, Уилям Фокнър и др. Издателската мегакомпания участва в престижните европейски и латиноамерикански форуми и панаири на книгата. Това спомага за нейния имидж и влияе върху разрешаването на някои проблеми, свързани с детското четене в Бразилия. На последния XVII Международен панаир на книгата в Рио де Жанейро, състоял се в периода 3–13 септември 2015 г., специални екипи организират не само базар на своите издания, но четене на откъси от най-новите издания. Сред тях са „Elena, a filha da princesa” („Елена, дъщеря на принцесата”) от Marina Carvalho. Книгата спада към категорията *фентъзи* и доказва успеха на издателството в тази област, както и популяризирането на този тип детска и юношеска литература в Бразилия. Формат 16x23 см, 322 стр. ISBN-978-850-110-436-6. <http://www.bit.ly/cadernodeimprensager>. Тази и много други книги стигат до читателите си с подарък – автограф от авторите. Книгата „Елена, дъщеря на принцесата” и още няколко заглавия попадат в категорията на бестселърите на издателството и са предназначени за децата между 13–18 години. Интерес представляват книгите „O Lado feio do amor” с автор Colleen Hoover („Грозната страна на любовта”) и „Livro das sombras” („Книга на сенките”), включена към поредицата „Сбор на вещици” (Изданието е формат 14x21 см, 208 с. ISBN 978-850-109-629-6).

Сред водещите издателски формации, насочени към издаването за деца и по-точно в сферата на комиксите, е „**Mauricio de Solla Editora**”. Създадена е в Сао Паоло през 1963 г. През годините досега са продадени милиони копия от изданията на компанията за деца и тийнейджъри. Сред известните комиксови серии най-разпространявани са „Relezhinho Historical Collection”, която се издава от 1978–1980 г. и е най-популярната комиксова поредица, започва да се разпространява отново в наши дни, през 2012 г. „Monica Comic Book” излиза от 1970 г. С оригиналните си текстове, илюстрации и графичен дизайн печели подкрепата и симпанията на световната организация UNICEF. Излиза на английски, португалски и испански език. Разпространява се в голям тираж. „Monica Teen comic book” започва да се издава от 2008 г.

„Mauricio de Solsa Editora” разполага със собствена дистрибуторска мрежа и 86% от продукцията достига директно до потребителите ѝ. Освен комиксова литература тук се открояват и творби на класическите автори на детски книги. Изданията се предлагат с атрактивен графичен дизайн, оригинални илюстрации с твърда и мека подвързия. Сред новите заглавия са „Monica’s Gang Brazilian”, (200 с., ISBN-978-85-7488-895-8) и „Legends Monika’s Gang – Andersen, Grimm, and Perrault Tales” с автор и илюстратор Mauricio de Solsa. (200 с., ISBN-978-85-7488-713-5).

Сред утвърдените издателски марки, работещи в областта на образованието, научноизследователската дейност, правото и др. е „Editora Ridee”. Основана е 1970 г. в Сао Паоло. За повече от 45 години издателят успява да се наложи на вътрешния пазар и да се превърне в един от символите на успеха. Компанията преодолява редица предизвикателства и конкуренция, като успява да следва основната си цел – издаването на качествени книги, които да отговарят на изискванията на потребителите. Работи с едни от най-добрите автори и илюстратори в страната. Заема лидерски позиции при детската литература на пазара. Едни от основните ценности, които ръководят компанията, са търсенияте нужди от разнообразни тематики и задоволяване на потребителите с висококачествени и съдържателни издания. Компанията работи с най-новите печатарски, вкл. и хибриден технологии; позиционирана е в покрайнините на Сао Паоло, в местността Casa Verde. На 6000 кв. м площ са разположени предпечатният отдел, дистрибуцията, маркетинговият, счетоводният, рекламният отдел и PR. Забележителното е, че 2800 кв.м тук са предназначени за печат на детскни издания.

Сред водещите издателски колекции на „Editora Ridee” са „Моята, Ана колекция”, предназначена за децата в предучилищна възраст и съдържаща 8 книжки, в които малчуганите, заедно с героинята Ана ще научат много образователни и ценни истории. С помощта на поредицата те по-бързо ще се подгответят за навлизане в истинското училище и ще познават историята на буквите, числата, тялото, животните и пр. Колекцията е преиздавана няколко пъти, като всяка книга има свой различен ISBN, но издателят е направил така, че обемът на страниците – 20, и форматът 25x25 см да бъде еднакъв за всички. Автор е *Regina Drummond*, а илюстратор *Vanessa Alexandre*. Подобно предназначение има „Samot Collection” със същия автор и илюстратор – *Taciana*

Otowitz. Сред самостоятелните заглавия на „Editora Ridee” интерес предизвиква „Prattcando matemática” или „Практическа математика”. Тя е предназначена за малчуганите, посещаващи детски градини между 3-4 г. Изданието е едно от полезните педагогически заглавия, с което децата да бъдат въведени по един интересен начин в света на числата. Книгата е с ISBN – 978-85-7774-424-4, в обем. 96 с., с твърда подвързия. Автор е *Eduardo Starke*, а илюстратори *Juliano Quintino* и *Andre Rebelo*. Избран е удачният формат 20x27 см. С религиозен и поучителен характер са и „Първата детскa библия” от *Cristina Klein, Jaisan R. Carvalho, Adriana da Silva* и *Marcos Concalves*. Форматът на изданието е 16x20 см и обем от 48 страници, с твърда подвързия. ISBN-978-857-774-791-7.

Водеща издателска формация, работеща в сферата на детското книгоиздаване и насырчаваща четенето при децата е и „Biruta Editor”. Създадена през 2000 г., днес тя е насочена с издателската си политика към тийнейджърска аудитория, а и в издаваните книги се наблюдава критично мислене, придвижено с много хумор. Обсъждат се актуални проблеми от ежедневието; акцентира се върху теми, вълнуващи младите хора. Освен насырчаване на четенето, от първостепенно значение е детето да се превърне в критичен и любознателен читател. Издателството предлага на аудиторията си специална селекция от книги в широк спектър от теми и жанрове, в които хуморът и спонтанните емоции улесняват идентификацията на героите. Сред интересните заглавия е „Момчета в библиотеката” от *Joao Luiz Marques*. Изданието предлага история за момчета, в която се открояват смелост, спонтанно решение и решителност, удивителна любов на героите към книгата и спасяването на любими заглавия от голям пожар. Форматът е 15.5x23 см (ISBN-978-857-848-135-3).

Изтъкнатите насырчителни примери сочат ускорено развитие на бразилското книгоиздаване за деца и тийнейджъри, в дейна подкрепа на детското четене.

BIBLIOGRAPHY

Georgieva, Stela. Media, literature, historicity. – V. Turnovo: University of Veliko Turnovo, 2013. – 200 p.

Georgiev, Lachezar, Stela Georgieva. Roads of Children’s Book. – Sofia: AN-DI, 2015. – 200 p.

<http://www.bit.ly/cadernodeimprensager>.

www.monica.com.br.

ДОКОСВАНЕ ДО СЪРЦЕТО НА ИРАН

**(Дневникови бележки по пътя до люлката на цивилизацията и обратно:
септември 2014 г.)**

Александра КумановаПродължение от бр. 3-4, 2014 г.Втора частFor the PC. 3-4, 2014; part two**A TOUCH OF THE HEART OF IRAN**

**(Travel book on the road to the cradle of the Civilization and back:
September 2014)**

Alexandra Kumanova

Day by day (from 7 to 16 September 2014) is described in the genre of travel book the visit in Iran (Tehran and Isfahan) of the Bulgarian-Iranian Women Society at the Bulgarian-Iranian Association for Friendship and Cooperation between Bulgaria and Iran at the Iranian Cultural Center of the Embassy of the Islamic Republic of Iran in Bulgaria. It is presented the overview of the 7,000 years of Iranian civilization through the description of the country's historical past. There are pointed out the contacts of the Society with representatives of the highest state institutions of Iran in the field of women, children and family (President Office, Ministry of Internal Affairs, Ministry of the Culture and Islamic Education). It is achieved the general and tangible idea about the special attention towards women, children and families in Iran. It was made a detailed account of the cultural and information establishments in Iran and their social ground. The outline of the women's movements in Iran and Bulgaria are carried out. In the exposé have been interlaced author's poems. There is a Bibliographic list of 28 titles of literature (books; booklets and leaf-lets; periodicals; DVDs) in English and Russian, presented personally to the members of the delegation by Iranian hosts. This collection is intended for the Library and Information Center of the University of Library Studies and Information Technologies.

It was made a description of the donated editions and manuscripts to the National Library of Iran by the University of Library Studies and Information Technologies and Bulgarian Academy of Sciences as follows:

- 1) last issue of the newspaper Za bukvite – O pismeneh (No. 42 May 2014) – for Department Bulgarica;
- 2) documentary Rhythm of the Time (2007, 2008; Bulgarian and English versions) – for Department Bulgarica;
- 3) manuscript of the special study in English by me and Dr. Nikola Kazanski Study of the civilizations: Way to the real cultural globalization (Life-giving tree of the historical and cultural development of the Humanity – for Department of Iranistics);

It is emphasized that the given to us in Iran multivolume child and adolescent encyclopedic editions in Farsi have been donated by our delegation to different universities in Iran and Bulgaria, as well as to the Iranian Cultural Center of the Embassy of the Islamic Republic of Iran in Bulgaria.

The travel notes are placed in a framework: at the beginning (Tehran), in the middle (Isfahan) and at the end (Tehran) with historical and cultural information about Iran. Finally is given the analysis of a specific universal solar female picture with protruding tongue, personifying flame and fire, carried out by Dr. Nikola Kazanski.

By the order of Bulgarian alphabet is made a list of keywords (me – God – eternity – pride – goodwill – unity – woman – planting – truth – history – beauty – love – youth – delicacy – like – sing – paint – laugh – work – feeling – philosophy – humans – civilization – Man – broad views – happiness – generosity – will be – jurisprudence – evident), determining our meeting with Iran (their transliteration in Farsi was made by the good offices of Assoc. Prof. Dr. Hadjar Fiuzi).

Key words: visit in Iran, Iranian Cultural Center; contacts, manuscript, Iranian civilization, Bulgarian-Iranian Women Society.

12 септември 2014 г., петък – V ден в Иран – Исфахан,
отпътуване от Исфахан за
Техеран:
МИСЪЛТА НА ИРАН –
ФЕКРЕ ИРАН

От сутринта продължават срещите ни с историческите паметници на Исфахан... Денят е на традиционната ПЕТЬЧНА МОЛИТВА. Всичко е притихнало в очакването на срещата с Бога... Разглеждаме медресето Гахар-Багх (1714), джамиите Хаким, Сейед, Рахим хан. Градът има забележителни къщи като Шейх-ал-Ислам, Амин, Аалам, ТабаТабаеха и Казвин. Друга забележителност е пазарът Малек Тимчех, площадът на Имамите, високата порта Али Капу, зороастрийски храмове на огъня, градини и музеи...

В Арменския квартал (*Julfa*, XVII в.) на града интересни са **катедралата Ванк** (*Surp Amenaprgich Vank*, 1664, църквата на Светите Сестри е най-голямата арменска църква в Иран), **Витлеемската църква** (*Bethlehem Church*, 1627), църквите „Св. Георги“ (*Gharib church*) и „Св. Дева Мария“ (*Hakoup*, 1607)... В покрайнините на Исфахан разглеждаме най-старото строи-

телство на Иран – *Кулите на мълчанието* отпреди 50 000 г. Тук са се извършвали зороастрийските погребални обичаи... традицията се е практикувала до 60-те години на XX в. ...

ПЪТЕШЕСТВИЕ

Душата – грешница
по пътя – стръмния,

Духът – размирникът
по върховете – острите,

Пътта – оброчница

по бездните – бездънните:

Докосват пламъка –

сърцето – нежното,

Обгръщат мислите –

делата – вечното,

Сънуват ласките –

ръцете – тленното.

Исфахан, ти оставаш неповторим...

Ти оставаш в сърцата ни...

Ти си сърце...

ПЕСЕН

*В есенния плащ на ранна есен
Червена роза в кръста се роди.
Написана в Небето песен, песен
Се спуска във сълзи, лъчи, дъги:
Следа от кръв върху елмаз блести.*

*Птица в диска светлина кръжи.
Не! Самата вечност ни мълви:
„Кой знае времето и любовта?
Смъртта, езичница, за тях е сляпа:
В слепотата търси мъдростта.”...*

*А всъщност само любовта е сляпа,
Защото не с очите, а с душата вижда,
Вижда на съдбата лика и същината!*

Много приятно сме изненадани от подаръците, които ни очакват в хотела от кмета на Исфахан – сувенири, книги, картички, дискове... Късно вечерта се отправяме за летището на Исфахан... Полетът ни за Техеран е в 23:00 ч. В самолета разговаряме оживено за впечатленията си от досега с културата на Исфахан... Споделям с моите спътнички, че съм направила много ценни снимки на стенописа на МИТРАИСТИЧНИЯ ЛЪВ С ОГНЕНИЯ ДИСК НА СЛЪНЦЕТО от дворцовия комплекс на Исфахан и на скулптурата на МАЛОАЗИЙСКИЯ ЛЪВ С ЛИКА НА БОГ МИТРА от главния мост на града... Не спирам да мисля за стъпките ни по алабастрените подове на дворците в града и за откриващите ни се гледки от терасите на тези дворци... В съзнанието ми са и знайните ни срещи с историята на Исфахан през деня и проходлата на вечерните ни разходки по него, когато бяхме постоянно обкръжени от щастливи ирански семейства...

13 септември 2014 г., събота – VI ден в Иран – Техеран:
ПОХОДКАТА – ШИВЕЕ РАХРАФТЕН

Приори сме отново в Техеран – настанени сме пак в *Parsian Azadi Hotel*, но всеки от нас вече е разположен в нова стая... Имаме кратка почивка, сред което се отправяме в *Музея на килимите*. Поразени сме от технологията им, която от 4500 години продължава да се разпространява и поддържа в Иран. Размерите, колоритите, орнаментите на тези изделия остават в съзнанието ни като картини на една вечна култура – персийската. Успяваме да забележим феноменологичното родство на чипровските и котленските килими с образците на наблюдаваните в Иран... След обяда се разхождаме в парка „Раят на жените“ – една охранявана територия, в която влизат само ЖЕНИ. Те могат там да свалят забрадките си, могат свободно да се пекат на слънце, да се веселят... В зоната е забранено фотографирането...

Отправяме се в *Националната библиотека на Иран*. На входа на библиотеката ни посреща

директорът – д-р Салихи Амири... Вежливо се представяме взаимно...

В библиотеката депозирам:

- 1) последния брой на вестника „За буквите – О писменех“ (бр. 42/ май 2014 г.) – за отдел „Булгарика“;
- 2) фильма „Ритъмът на времето“ (2007, 2008; версии на бълг. ез.) – за отдел „Булгарика“;
- 3) ръкописа на специално подгответната на английски език от мен и доц. д-р Никола Казански студия „Study of the civilizations: Way to the real cultural globalization (Life-giving tree of the historical and cultural development of the Humanity)“ („Изучаването на цивилизациите: Път към истинската културна глобализация (Животворящото дърво на историко-культурното развитие на човечеството)“) – за отдел „Иранистика“.

В Националната библиотека на Техеран имаме няколко поредни срещи с ръководителите на отделните сектори. Впечатлени сме от факта, че *Библиотеката* е постоянно отворена (с изключение на три дни в годината: Нова година и два религиозни празника). Първият сектор, който посещаваме е, „Иранистика“. Ръководителят на този сектор – д-р Ария Енаяти ни изнася подробна лекция. Запознаваме със структурата на сектора. В него има 60 000 книги на фарси, английски, немски, руски и други езици. Съхраняват се 450 списания и 3000 дипломни работи от различни университети... Сбирките са от XVI в. Най-старите книги тук са преводи на стиховете на Саади на немски език. Има отдел за произведения, които се ползват на микрофилми... Изключително приятно е да видим сред чуждестранните издания и каталогите на Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“ в София, отразяваща българските иранистични колекции. В електронния каталог правя справка и намирам изданията на персийските ръкописи на Руската национална библиотека в Санкт Петербург (автор: д-р Г. И. Костикова). Допуснати сме да разглеждаме Ръкописния фонд на библиотеката. Тук виждаме уникални ръкописи ... Историята оживява... Посещаваме и *Детско-юношеския отдел* и *Библиотеката за слепи*, които са изключително модерно оборудвани... В *Националната библиотека* е експониран най-големият Коран в света... Тук се намира и метална книга с рубаи на Омар Хайям, която тежи 400 кг...

Доц. д-р Хаджар Фиози разлиства книгата и попада на следната рубая:

„Всяко лале,
което увехне,
няма да цъфти“ ...

Разбирам, че това послание я докосва като отговор на въпросите ѝ към съдбата за преждевременно напусналата този свят нейна гениална ДЪЩЕРЯ ШАРИ ПИЙКОК (1956 – 1999)...

... Вечерта имаме пресконференция със съветника по семейните въпроси на министъра на вътрешните работи на Исламска република Иран г-жа Фрахман... Срещата е в аулата на Министерството на вътрешните работи на Исламска република Иран. Домакинята ни е млада и много мила жена със силен, но благ характер. В словото ѝ се изтъква мястото на жените в сферата на образованието, просветата, културата и медицината. Тя се спира на хуманизма и толерантността на иранската култура, която е отворена към всяка друга култура. *Основни ценности в иранското общество са мирът, приятелството, хуманизмът, семейството...* В дискусията задавам на г-жа Фрахман въпрос. Обръщам вниманието ѝ към епиграфа на романа на Л. Н. Толстой „*Анна Каренина*“:

„Всички щастливи семейства си приличат,
всяко нещастно семейство е нещастно по своему:“...

Г-жа Фрахман отлично познава романа на Л. Н. Толстой и цялото му творчество. Много ѝ е близък образът на главната героиня. Възхищава се на силата на характера на Анна Каренина... Изказва съгласие с изречената от руския класик сентенция... В изказането на г-жа Фрахман правят впечатление законовите моменти за жената, на които тя обръща специално внимание. Особено силно прозвучава мисълта ѝ:

„Най-прекрасното е да си ЖЕНА.
Най-голямата следа, която мога да оставя след себе си,
това е МОЕТО ДЕТЕ!“...

Домакинята ни обобщава, че срещата ни е историческа и ще има голямо въздействие върху женското движение в Иран... Поканени сме на разкошна церемония – вечеря под открито небе, на която двете с г-жа Фрахман сме седнали една срещу друга. Масата е обсирана с живи червени рози. Разговаряме по житейски въпроси. Тя е майка на 17-годишна дъщеря... И двете харесваме творчеството на професор Голамхосейн Ибрахими Дайнани. Той е бил и неин преподавател в Техеранския университет, а аз го познавам от участието му на конференцията в София през януари 2010 г. (срв.: *по-горе*) ... Всички от делегацията получаваме много красиви подаръци – сувенири... Правим си обща снимка с домакините...

ЧЕРВЕНА РОЗА

(Любов)

Благените ти устни проговорят.
В техните листа блести роса
На сълзи от истина и светлина.
Раздялата е echo на смъртта.
В шиповете остри нейни
Сърцето все лети към вечността.

*A погледът ти, под клепачи
На безбройни – розови – листа,
Ухае на тяхната – не нашата – съдба.*

В микробуса по пътя към хотела всички коментираме – г-жа Фрахман е изключително привлекателна личност!...

14 септември 2014 г., неделя – VII ден в Иран – Техеран:

СВЕТЛИНАТА – НУР

Рано сутринта се отправяме към *Националния музея на древен Иран*...

Националният музей на Иран (National Museum of Iran) е най-големият музейен комплекс в страната. Той се състои от две части: *Музей на древен Иран* и *Музей на исламската ера*, които общо съхраняват над 300 000 артефакти на площ от 20000 кв. м.

Сградата на първия музей е построена от френския архитект Андре Годар през 1937 г. и в нея са изложени над 1000 експоната. Тук се включват артефакти от еламската цивилизация (теракотени и бронзови фигури на богове, бикове и други животни), мидийската империя (глинени маски), ахеменидската империя (каменни статуи на хора и митични същества, златни монети и златната плоча за основаването на Персеполис), елинистичната държава на Селевкидите (статуетки на гръцки богове и богини), партската империя на Аршакидите (известната статуя в цял ръст на партски воин) и Втората иранска империя на Сасанидите.

Най-старите експонати в музея са каменни сечива от периода на долния палеолит (от 1 млн. до 200 000 г. пр.н.е.). Те произхождат от археологически находища като Кашафруд в Хорасан, Шиватоо в Кюрдистан, Ганж Пар и пещерата Дарбанд в Гилан. Каменни и костени сечива от средния палеолит са намерени в планината Загрос, в пещери в Бисотун, Луристан, Арсанджан и Централен Иран. По-усъвършенствани сечива има в горния палеолит, където вече се използва и червена охра; те са намерени в пещерата Явтех в Луристан, пещерата Малаверд в Керманшах и в Сефид-Аб в Кашан. Най-старите човешки fossili в Иран са открити в пещерата *Везмех* до Керманшах. Артефакти от крайния палеолит са намерени в пещерата *Али тапех* в Мазандаран. Неолитния и халколитния период са наричани още „селищни периоди“. Тук има изложени различни съдове и керамика от Тапех Сараб и Тапех Санг-е Чакмаг. Показани са и първите печати от Бакун, Гиян и Сех Габи с анималистични и растителни мотиви. Бронзовата и желязната ера са представени с множество артефакти от еламската цивилизация – една от най-дълго просъществувалите в Близкия Изток. Тогава се основават първите градове в Иран като Суза и Аншан. Такива са зикуратният комплекс в Чога Занбил, теракотени статуетки и

други. По това време в иранските земи идват ираноезични арийски племена от Средна Азия, като едини се насочват на юг от планината Албурз и по-късно стават персийци, а други отиват на запад и стават мидийци. Именно последните основават Мидийската империя (700 г. пр.н.е.) след като побеждават асирийците. Тя се простира на запад до древната държава Лидия. След това възниква първата известна иранска цивилизация на Ахеменидската империя (559 г. пр.н.е.) в резултат на победоносните войни на цар Кир Велики. Тази първа велика световна империя въвежда единна монетна система, развита пътна мрежа и достига изключително културно развитие. Изложените експонати показват метални изделия, каменни гравюри и керамични изделия. Има също така множество каменни надписи от времето на цар Дарий Велики. След нашествието на цар Александър Македонски се установява елинистичната държавата на Селевкидите (313 г. пр.н.е.). От нея има представени множество елински богове и богини, надписи, статуетки и други. След упадъка на селевкидите се въздига новата иранска империя на Аршакидите. Те са били умели конници, които успяват да спрат напредък на най-могъщата тогава римска империя. От този период има по-малко находки, но особено интересни са статуи в цял ръст с облекло, намерени в солната мина Чехр-абад до Занджан. Втората най-известна иранска империя е тази на Сасанидите (224 г. пр.н.е.), при която иранската цивилизация достига най-големия си разцвет от предислямския период. Те не само отблъскват и често разгромяват римляните, но и построяват множество градове, иригационни съоръжения и развиват изключително декоративно изкуство във всички области. Тази Златна ера на иранската цивилизация е представена с изключителни образци на иранското изкуство и занаяти като златни и сребърни съдове, печати, монети, текстил и килими...

... Много съм щастлива, че на съхранилите се от времето на зороастрийската култура глинени и керамични съдове мога да направя отново снимки на МИТРАИСТИЧНИЯ ЗНАК... Точно в 11:45 ч. е срещата ни при министъра на културата и исламската просвета на Исламска република Иран г-н Али Джаннати. На срещата присъства и Негово Превъзходителство г-н Кияни... Разговорът протича плавно. Министърът споменава за древните корени на иранската цивилизация. Позволявам си да изтъквам ролята на такива ирански мислители като **Сухраварди** и **Мулла Садра**, чиито възгледи са водещи и за Европа при обяснението на **култа към светлината и трансцендентното**... Говорим за мюхамеданството и за християнството... Стигаме до извода, че „*всички религии са божествени*” – думи, които произнася г-н Али Джаннати. Светлина струи от нашия домакин. Такава светлина струи от лицето му, която блика направо от сърцето му. Неговото лице ще запомня завинаги – честно, благо,

достойно. Той се интересува от превода на персийските поети на български език, който е направен в предстоящата да излезе моя книга „*Очите на Шари*”...

В дар министърът ни поднася много ценно издание по културата на Иран – древна и съвременна...

По пътя в микробуса към старинната част на Техеран не спираме оживено да споделяме впечатлението си от красивата личност на министъра... Отнасям в сърцето си образа му...

... След обяда в традиционния ресторант, където ни сервираят националното иранско ястие „Дизи”, разглеждаме молитвения дом *Джамааран* – паметното място на Имам Хомейни... В него влизаме боси...

Разглеждаме и *Къщата-музей* на починалия син на Имам Хомейни...

... Отправяме се на разходка из дворците на иранския шах *Саадабад* и *Ниаваран*, които днес са превърнати в народни музеи. Любуваме се на високата материална и духовна култура, представена тук...

15 септември 2014 г., понеделник – VIII ден в Иран
– Техеран:
ЧОВЕК – БАШАР

Точно в 9:00 ч. започва работата ни на симпозиума на тема „*Човешките права*” в Съдебната палата на Иран. Наш домакин тук е г-н Казем Гарибабади. Той е бил в България и много обича страната ни. Дискутираме документа „*Всеобща декларация за правата на човека при Организацията на Обединените нации*” (1948 г.). Домакинът ни изтъква, че правата на човека са основни права и свободи, които притежават всички хора, независимо от тяхното гражданство, пол, националност или етнически произход, раса, религия, език и друг статус. Специално посочвам провъзгласените в края на XVIII в. *Декларации на Американската* (1776 г.) и *Френската* (1789 г.) революции. Акцентирам върху „*История славяноболгарская*” (1762 г.) на Св. о. Паисий Хилендарски като пръв граждански кодекс на българите...

Голям отклик на одобрение сред събеседниците ни от иранска страна съужда споменаването от мен на *Цилиндъра на цар Кир* или *Манифеста на цар Кир* (VI в. пр.н.е.), който е признат за първия документ на международното право. Владетелят успява да превърне малката зависима държава, която наследява от баща си, в най-голямата империя, съществувала до този момент, присъединявайки повечето цивилизовани области в Близкия изток – от Средиземно и Мраморно море на запад до река Инд на изток... Написан на староперсийски, еламски и арамейски езици, *Цилиндъра на цар Кир* и днес продължава да е образец на толерантност и миролюбие в международното право...

Правим паралели между съдебните системи на Иран и България...

Обядваме в ресторант „Дарбанд“ и вкусваме за пореден път от изисканите ястия на Иран...

Разглеждаме изложба на авангардни творби на млади автори..

Не спираме да коментираме посещението ни в страна на 7-хилядолетната цивилизация...

Късно вечерта – в 21:00 ч. се отправяме от хола за летището „Имам Хомейни“...

*16 септември 2014 г., вторник – IX ден в Иран –
Техеран,
отпътуване от Техеран
за Истанбул;
отпътуване от
Истанбул за София:
БУКВИТЕ*

В 3:35 ч. е полетът ни за Истанбул... В самолета преглеждам отново подарените ни издания. Описвам публикациите на английски език, които ще поднеса на моя ректор проф. д.и.к.н. Стоян Денчев за Библиотечно-информационния център на Университета по библиотекознание и информационни технологии:

БИБЛИОГРАФСКИ СПИСЪК НА ЛИТЕРАТУРА ОТ ИРАННА АНГЛИЙСКИ И РУСКИ ЕЗИК

I. КНИГИ

1. ABASZADEH, Abdollah. A Glimpse of Iran [Поглед към Иран]. – Tehran : Karim Khan Zand, 2009. – 618 р.
2. The COLLECTION of painting's Kazem Chalipa [Колекция картини от Казем Чалипа]. – [Tehran] : [S.n.], [S.a.]. – 84 р.
3. GORJI, Monir. The Holy Quran Attitude Towards Women's Presence in the History of Prophets [Отношението на Свещения Коран към присъствието на жените в историята на пророчите]. – Tehran : ALHODA, 2008. – 151 р. <www.iwsr.org>
4. RUHOLLAH's Lifestyle. A brief look at family lifestyle of Imam Khomeini [Начин на живот на Рухола. Кратък поглед към стилът на живот на Имам Хомейни]. – [Tehran] : [S.n.]. – 120 р.
5. SAFAVERDI, Sousan. 27 Hours in John. F. Kennedy Airport [27 часа на летище Дж. Ф. Кенеди]. – Tehran : Bayan Javan publication, 2008. – 164 р.
6. КОНСТИТУЦИЯ Исламское[й] Республики Иран (неофициальный перевод). – Tehran : ALHODA, 2010. – 92 р. <www.alhoda.ir>
7. САДЖИДИЯ, Сахифа. Сборник молитви имама Саджада (да будет мир с ним!). – Лондон : Мухаббан Аль Хоссейн, 2001 – 190 с. <www.wabil.com>
8. ЭТИКА в Исламе. – Алматы : Альхуда, 2007. – 228 с. <www.alhoda.ir>

II. БРОШУРИ И ЛИСТОВКИ

9. ANCIENT Persian Costume group [Староперсийски костюми]. – [Tehran] : [S.n.], [S.a.]. – [36 р.]
10. ARCHIVES in Iran [Архивите в Иран]. – Tehran : National Library and Archives of Islamic Rep. of Iran, [S.a.]. – 12 р. <www.nlai.ir>
11. The CHILDREN's Book Council of Iran [Ирански съвет за детски книги]. – Tehran : [S.n.], [S.a.]. – [6 р.] <www.cbc.ir>
12. ETTELAA'AT Publication Book 1984-2014 [Издателски каталог]. – [Tehran] : [S.n.], [S.a.]. – [80 р.] <www.ettelaat.com>
13. ISFAHAN /Исфахан/. – [Isfahan] : [S.n.], 2004. – [24 р.]

14. NATIONAL Museum of Iran [Национален музей на Иран]. – [Tehran] : [S.n.], [S.a.]. – [9 р.] <www.nationalmuseumofiran.com>

15. NEWS anew Press TV. – Tehran : [S.n.], [S.a.]. – [15 р.] <www.presstv.com>

16. PARSIAN Azadi Hotel (Tehran). – Tehran : [S.n.], [S.a.]. – [12 р.] <www.azadihotel.com>

17. VISUAL Art Center [Каталог с произведения на изкуството]. – Tehran : [S.n.], [S.a.]. – 71 р. <www.tajasomi.ir>

III. ПЕРИОДИКА

18. La Revue de Teheran. – No. 106, Septembre 2014. – 80 р.
19-20. Tehran Times. – No. 12081; 12082, September 10;11. – 2014. 8 р.

IV. ДИСКОВЕ DVD

21. Abbasi Hotel Virtual Tour [Виртуален тур на хотел Абаси]. – [Tehran] : [S.n.], [S.a.]. – (DVD)

22. A Cube of Sugar [Кубче захар] / A Film by Raza Mir Karimi. – [Tehran] : [S.n.], [S.a.]. – (DVD) <www.vacsoureh.com>

23. Cultural heritage in the land of kindness [Избрани фотографии на Иран от информационната Агенция „Мехр“]. – [Tehran] : [S.n.], [S.a.]. – (DVD) <www.mehrnews.com>

24. Good Night, Commander [Лека нощ, командире]. – [Tehran] : [S.n.], [S.a.]. – (DVD)

25. Imam Khomeini. The Personality of woman. A Collection of articles [Имам Хомейни. Личността на жената. Сборник от статии]. – Tehran : ALHODA, [S.a.]. – (DVD) <www.alhoda.ir>

26. MEHR in pictures [Фотографии от информационната Агенция „Мехр“]. – [Tehran] : [S.n.], [S.a.]. – (DVD) <www.mehrnews.com>

27. Weeping Willow [Плачещата върба]. – [Tehran] : [S.n.], [S.a.]. – (DVD)

28. Women in Iran [Жените в Иран]. – [Tehran] : [S.n.], [S.a.]. – (DVD)

... Вече сме в самолета на Турските авиолинии и точно в 7:30 ч. излитаме от Истанбул за София... Между рекламните материали намирам един, който е важен за изследванията ни на соларния култ:

Божество с изплезен език ... Това е именно женски демон, наречен **Медуза Горгона**, често изобразяван (особено на монети) с изплезен език и преплетени змии около главата (като ореол).

Ето някои от **вероятните символични значения** (има още много!):

- олицетворение на Луната;
- олицетворение на **Сълнцето**;
- олицетворение на променлива звезда;
- олицетворение на адски женски демон;
- олицетворение на амазонската Атина;
- олицетворение на **женския гений** (мъдрост, могъщество, творчество и ярост-бяс)...

В митовете **само мъжете** са вкаменявани от погледа на Медуза Горгона... Образите ѝ са били като амулети, **предпазващи именно мъжете** от всякакви зли сили... *По принцип* в световните митологии **изплезеният език** е символ на **пламък, огън**, сексуална сила, интелектуална мощ и смърт, олицетворявана единствено от **ЖЕНАТА**. Има множество други мъжки божества, които са много покървожадни, **НО САМО ЖЕНСКИТЕ** са изобразявани с изплезен език... Така например най-страшната и всемогъща индийска **богиня Кали** е изобразена с изплезен език, когато побеждава върховния мъжки

бог Шива... Освен това тя убива демон, което и най- силният божествен мъжки герой не успява. Тоест тя е *Деус екс машина* или единственото решение в безизходна (за мъжете) ситуация.

Страшната богиня на ацтеките **Тлалтекухтли** (букв.: „Живодерящата”!!!) също е изобразявана с изплезен език, като е поставена на най-важното място в пантеона на ацтеките в *центъра на Сълнчевия камък*!

ДЪЛБИННОТО ЗНАЧЕНИЕ НА ТОЗИ
СИМВОЛ СПОРЕД ДОЦ. Д-Р НИКОЛА
КАЗАНСКИ (МОЯТ СПЪТНИК ОТ
ЕКСПЕДИЦИЯТА В ИРАН ПРЕЗ 2008 г.)

Е СЛЕДНОТО:

Той олицетворява мистичната мощ на женското начало, което е първооснова на човешката култура в най-широк смисъл. Това е Раждането и Смъртта, Алфата и Омегата, Сълнцето и Луната, Огънят и Водата.

И най-силната жена може да бъде надвита и от най-слабия мъж, Но и най-силният мъж не може нито да разбере, нито да победи Раждането, Смъртта, Природата, Стихите, Знанието (особено тайното и интуитивното).

Това е осъзнато отлично от древните гърци, които поставят в епицентъра на Делфийския оракул женския символ *омфалос* (пъп) и тайните се разкриват именно от жрицата Пития (макар и подпомагана от мъжки жреци)...

Като явно свидетелство за това е „най-неясният и тъмен” епизод от такава основополагаща цивилизационна притча като подвизите на Херакъл. След убийството на невинния му приятел *Ифит* (макар и извършено в пристъп на лудост) и оскверняването на Делфийския оракул (открадва свещенния триножник), той трябва да служи като роб при **Омфала**, царица на Лидия, в продължение на три години (!). Там започнал да **облича женски дрехи, да преде вълна и да върши други женски работи**, а тя носи неговата лъвска кожа и боздугана му и имитира самия **бог Митра**, като освен това го подлагала на най-различни унижения (особено обидни за мъж и то герой)... Накрая тя го освобождава и дори се жени за него. Явна е връзката с Майката на боговете Кибела и паралела с реално съществуващи жени като атинската хетера Аспазия, египетската царица Клеопатра и други. Размяната на дрехите и житейските роли също олицетворява допълването и неразделността на женското и мъжкото начало. Тук виждаме реминисценция на тайните мистериални посвещения, при които мъжете и то особено тези, които са извършили смъртни грехове, трябва да ги изкупят като служат и се учат от женската мъдрост и знание... Това всъщност е най-високата степен на тяхната героизация, без която останалите им подвизи нямат смисъл и не служат за нищо полезно!!! Не случайно

срокът на изпитанието на Херакъл при Омфала е необикновено дълъг, за което и да е геройство – три години!!! Затова и в обикновения живот се казва, че бракът между жената и мъжа се познава след третата година... Животът и на най-смелия рицар придобива смисъл само, ако е посветен на дамата на неговото сърце... Екзистенциалната същност на мъжкото начало може да се реализира САМО и единствено посредством неявлната, скрита, тайна, но най-действена и богоравна ЖЕНСКА сила, мощ и въздействие. Трябва да се подчертвае, че мъжкото се проявява именно като диво, стихийно, варварско, докато ЖЕНСКОТО олицетворява благородяването, културата и цивилизацията в най-висок смисъл. Гениалността е женска същност, дори когато е в мъжки одеяния и доспехи...

СПИСЪК НА КЛЮЧОВИТЕ ДУМИ, ОПРЕДЕЛЯЩИ СРЕЩАТА НИ С ИРАН

(транслитерацията на персийски език
е направена с помощта на доц. д-р Хаджар Фиози):

Аз – Ман
Бог – Хода
Вечност – Абедиет
Гордост – Ефтехар
Доброта – Ники
Единство – Вахдат
Жена – Зан
Засаждане – Нешанден
Истина – Хагиает
История – Тарих
Красота – Зибали
Любов – Ешг
Младост – Джявони
Нежност – Мехрабани
Обичам – Дустраштен
Пея – Авазханден
Рисувам – Нагашикарден
Смея се – Хандиден
Трудя се – Каркарден
Усещане – Ехсаскарден
Философия – Фалсафе
Хора – Мардом
Цивилизация – Тамадон
Човек – Енсан
Широта – Восат
Щастие – Хошибахти
Щедрост – Сехават
Ще [бъде] – Хахад [буд]
Юриспруденция – Хогут
Явно – Вазех

София – Истанбул – Техеран – Исфахан – Техеран –
Истанбул – София, 7 – 16 септември 2014 г.

РЕЦЕНЗИЯ

СПОМЕНИ ЗА МРАЧНИ ВРЕМЕНА...
Георги Н. НиколовMEMORIES OF DARK TIMES...
Georgi N. Nikolov

This text is a review for the book "Oreshkov and Patrev" (Sofia: Propeler, 2015. - 120 p.) by the writer Christo Milev, edited by George G. Georgiev. The book is published before 130 years and now reprinted-in 2015. This book reflects the activities of the fighters for the liberation of Bulgaria Stefan Oreshkov, Hristo Patrev, Hristo Yanakov and others.

Key words: book, heroes, rebels, fighters for the Bulgarian Liberation

Съвременникът днес се изпълва с потрес, докато вника в книгата на Христо Милев „Избиванието на Хаджи Димитровата чета и черти от живота на въстаниците Орешков и Патрев“ (Милев, Христо. Орешков и Патрев. – София: Пропелер, 2015. – 120 с.). Преиздадена след 130 г. с благородните усилия на редактора си **Георги Й. Георгиев** и спонсорството на добри люде. Сам авторът е известен, но позабравен. Доброволец в Сърбско-българската война, следовател и съдия, кмет на Пловдив, окръжен управител на Стара Загора, общественик. И родолюбец, щом не е искал събитията от творбата да изчезнат в паметта на времето. Като допълваща част уместно е включен ръкописът на учителя Боян Чомаков от с. Шипка. Родно място на част от поборниците в настоящия сборник. Ето какво отбелязва Милев в своя „Предговор“ от юни 1885 г.: „Няма народ, няма фамилия, които да не почитат и обичат миналото на своите прадеди; да се не хвалят със своите погинали герои и велики мъже. Български народ макар и да няма, като другите народи, свое забележено, светло минало; макар да няма пространна история за всеславни Аргонавски юнаци; но той има вместо това един ред отчаяни труженици и борители за свободата, на които са те борили, не с голи философствования и херколесовски вълшебни юнацества, а с труд, постоянство, с перо в ръка и нож. Имената на: Раковски, Каравелов, Хр. Ботева, В. Левски, Асенюва, Караджата, Бенковски, Волов и др., вечно ще се почитат от потомството ни, и ще служат като блещящи звезди в историята на нашето възраждане“. Книгата е изградена от мемоарно-ретроспективни фрагменти, споени в общо динамично повествование. Пред погледа ни пак изплува Бузлуджа с тежкото сражение и смъртта на Хаджи Димитър. С избиването на част от четата и пръскането на останалите живи поборници. Възкръсват планинските дебри, овчарските къшли и дареният хляб. Умората, раните, страхът от неясното

утро след тревожна нощ. С крясъците на асери и башбозуци, помъкнали на колове кървави глави. Най-страшно, обаче, е предателството. Безкрайна броеница от подлост, малодушие и равнодушие. Следващи в последните им дни „хайтите“, „пантите“, „вагабонтите“, „разбойниците“, „нехранимайковците“. Дръзнали да развалят рахата на верните слуги на падишаха. И, което е още по-чудно за ситите доволници по градове и села: тръгнали да мрат за идеи. На бесилките увисват Стефан Орешков, Христо Патрев, Христо Янъков и цяла галерия буйни глави. Запазен е вопъл от „по-щастливите“ затворници в Цариград, отпечатан във вестник „Дунавска зора“ от 1869 г. В тъмницата те не виждат естествена светлина. Носят по 69 оки вериги. С гноящи рани са, хранени само със 150 гр. мухлясал хляб. Писмото им е адресирано „до българите на всякъде“ и гласи: „Мъките ни са неизказани и страданията ни са едни от най-тежките. Каил сме да умрем, пъ смъртта ни още намразила и бяга от нас! Сичкото ни утешение е това, че страдаеме, не за някое злодейство, за някое престъпление, а за правдата на народа си и за свободата на отечеството си, за което с време решихме да умрем“. Молбата им е за малко пари. За да си купят поне по риза, а то иначе са съвсем голи и боси. Ядат ги въшки, а което е най-лошото: вече са забравени. Никой не е дошъл да ги види, освен местните гърци; веднъж, донасяйки им шепа тютюн... Страниците в „Орешков и Патрев“ са покъртителни с целия ужас на битието, запечатано там. Напомняющ повече скотобойна, отколкото живот.

Тягостното чувство се увеличава със спомените за спорове след Освобождението дали да се чества паметта на героите. Решавани с участието на бивши предатели и неизменните чорбаджии. И как останалите живи борци креят в унизителна бедност, ненужни вече на свободната страна.

Днес времената са други. Стъпили върху пареци поуки от войни, рано скършени съдби и обществени надежди. Но ориентирани към трудната хармония между народите. Към икономически напредък и стремеж националните различия върху картата на света да не разпалват нови пожари. Всичко друго е от лукаваго. Често сме впримчени във въртопа на дребномемето, егоизма, хулителството на инакомислещи човеци и опити за религиозна доминация. Като забравяме знаменателните думи на поета: „Доброли сме, зололи правили, народът нази ще съди.“ Страшно е да ги забравяме. Опасно е. Но тък библийска истина е, че който нож сяди, от нож с умира...

**ИЗЛЕЗЕ ОТ ПЕЧАТ
„ПЪТИЩА НА ДЕТСКАТА КНИГА“
Кремена Попова¹****OUT-OF-PRINT
“ROADS OF CHILDREN’S BOOK ”
Kremena Popova**

*This article presents and briefly analyze the collective monograph **Roads of children’s book** (Sofia: ANDI, 2015. – 200 p.) by the authors professor Lachezar Georgiev PhD and Stela Valerieva Georgieva PhD, includes studies on the children’s book, on the European and World book publishing. The book also examines the literary creativity of writers for children with global relevance, goes on the trail of modern children’s book in Europe, the United States, Canada, Australia, Latin America. The authors have included their observations and empirical experience, which is the result of creative trips across European countries for scientific research purposes.*

The book **Roads of children’s book** includes the following studies: Professor **Lachezar Georgiev PhD**: **EUROPEAN PROCESSES IN THE PUBLISHING BUSINESS AND CHILDREN’S BOOK**. Traditional and digital editions, stimulating children’s reading; **Stela Georgieva PhD**: **CHILDREN’S BOOK PUBLISHING IN THE USA AND CANADA**. Modern aspects and tendencies in the development of North American children’s reading and the e-book; **Stela Georgieva PhD**: **FANTASY BOOKS for CHILDREN in North America and Australia**; Prof. **Lachezar Georgiev PhD**: **IMPROVISATIONS AND MODERN MESSAGES IN CONNECTION WITH THE PUBLISHING OF FANTASY CHILDREN’S BOOKS**; **Stela Georgieva PhD**: **GLIMPSES OF THE CHILDREN’S BOOK PUBLISHING IN PORTUGAL**; **Stela Georgieva PhD**: **ROADS OF CHILDREN’S BOOK IN LATIN AMERICA**; Prof. **Lachezar Georgiev PhD**: **THE ILLUSTRATION AND ORNAMENTS OF THE BULGARIAN CHILDREN’S BOOK**.

The book **Roads of children’s book** also included brief biographical information on the authors.

Key words: children’s books, writers, book publishing, children’s reading, digital editions.

„Пътища на детската книга”² (София: издателство АН-ДИ, 2015) от авторите проф. Лъ-

чезар Георгиев и д-р Стела Георгиева включва изследвания за детската книга, за европейското и световното книгоиздаване. Авторското издание разглежда също и литературното творчество на писатели за деца със световна значимост, върви по следите на съвременната детската книга в Европа, САЩ, Канада, Австралия, Латинска Америка. Авторите са включили свои наблюдения и емпиричен опит, който е резултат от творчески пътувания из европейски държави с научна цел, което е улеснило и подкрепило написването на книгата. В предговора авторите изтъкват своите мотиви за издаването на книгата: „Замислено като издание в помощ на студентите от специалностите *Книгоиздаване, Печатни комуникации, Библиотечно-информационни дейност* и за сродни специалности с дисциплини, изучаващи издателските процеси, историята и теорията на книгата, „Пътища на детската книга”, изненадващо и за своите автори, събра палитра от изследвания, които биха представлявали интерес и за далеч по-широк кръг читатели. Имаме предвид и онези любители на четивото с вкус към детската книга, към европейското и световното книгоиздаване, печатните медии, графичната комуникация. Независимо че по външни белези „Пътища на детската книга” има спецификата на сборник, включващ изследвания на двама автори с определен професионален интерес към книгоиздателските процеси, все пак читателите, надяваме се, ще открият любопитни теми, свързани и с литературното творчество на писатели за деца със световна значимост, ще прочетат интересни страници, които вървят по следите на детската книга в чужбина, ще надникнем заедно в творческата лаборатория на автори, издатели, меценати на книжовността, свързани с детското книгоиздаване. От друга страна, тук сме включили свои наблюдения и емпиричен опит, закономерен резултат от творчески пътувания из европейски държави с научна цел, което подпомогна значително написването на книгата. Вярваме, че така поднесена, „Пътища на детската книга” ще е актуална и полезна на родния читател – дори като своеобразен книжовен ориентир в нашия забързан, динамичен свят.”

„Пътища на детската книга“ включва следните изследвания: Проф. д-р Лъчезар Георгиев: ЕВРОПЕЙСКИТЕ ПРОЦЕСИ В ИЗДАТЕЛСКИЯ БИЗНЕС И ДЕТСКАТА КНИГА. Традиционни и дигитални издания, стимулиращи детското четене; Д-р Стела Георгиева: ДЕТСКОТО КНИГОИЗДАВАНЕ В САЩ И КАНАДА. Съвременни аспекти и тенденции в развитието на североамериканското детско четене и електронната книга; Д-р Стела Георгиева: ФЕНТЬЗИ КНИГИ ЗА ДЕЦА В СЕВЕРНА АМЕРИКА И АВСТРАЛИЯ; Проф. д-р Лъчезар Георгиев: ИМПРОВИЗАЦИИ И МОДЕРНИ ПОСЛАНИЯ ПРИ ИЗДАВАНЕТО НА ФЕНТЬЗИ ДЕТСКИ КНИГИ; Д-р Стела Георгиева: ЩРИХИ ОТ ДЕТСКОТО КНИГОИЗДАВАНЕ В ПОРТУГАЛИЯ; Д-р Стела Георгиева: ПЪТИЩА НА ДЕТСКАТА КНИГА В ЛАТИНСКА АМЕРИКА; Проф. д-р Лъчезар Георгиев: ЗА ИЛЮСТРАЦИЯТА И ОРНАМЕНТИКАТА НА БЪЛГАРСКАТА ДЕТСКА КНИГА.

В книгата също са поместени и кратки биографични сведения за двамата автори. Книгата включва също резюмета на английски, португалски и испански език³.

„Пътища на детската книга“ е предназначена за студенти, специалисти и читатели с интереси към световното и детското книгоиздаване, както и към издаването на книги за деца и тийнейджъри у нас, в Европа и по света. Наред с това, четивният стил и широкият диапазон от обща и специална информация по темата правят изданието полезно и разширяващо къргозора четиво, отправено и към по-ширака читателска аудитория, а изследванията върху детската книга и издателските процеси у нас, в Европа, Австралия, САЩ, Канада, Бразилия, Аржентина, Мексико, Колумбия, Венецуела са определена творческа сполука за двамата наши университетски преподаватели.

RESUMO

“Caminhos do Livro Infantil” (Sofia: Editora AN-DI, 2015) dos autores: o Prof. Dr. Lachezar Georgiev e a Dr.a Stela Georgieva abrange estudos na área do livro infantil, na área da edição de livros

europeia e mundial. O livro examina igualmente as obras literárias de escritores para crianças de renome mundial, segue o rasto do livro infantil contemporâneo na Europa, nos EUA, no Canadá, na Austrália e na América Latina. Os autores incluíram observações e experiência empírica deles, resultado de viagens de estudo por países europeus para fins científicos o que contribuiu para a criação do conteúdo do livro.

O livro inclui os seguintes estudos: Prof. Dr. Lachezar Georgiev: Os Processos Europeus na Indústria Editorial e o Livro Infantil. Edições tradicionais e digitais a fomentar a leitura em crianças; Dr.a Stela Georgieva: A Edição de Livros Infantis nos EUA e no Canadá. Aspetos e tendências contemporâneas no desenvolvimento da leitura em crianças norte-americanas e do livro eletrónico; Dr.a Stela Georgieva: Livros de Fantasia para Crianças na América do Norte e na Austrália; Prof. Dr. Lachezar Georgiev: Improvisações e Mensagens Modernas na Edição de Livros de Fantasia para Crianças; Dr.a Stela Georgieva: Esboços sobre a Edição de Livros Infantis em Portugal; Dr.a Stela Georgieva: Caminhos do Livro Infantil na América Latina; Prof. Dr. Lachezar Georgiev: Ilustração e Ornamentação do Livro Infantil Búlgaro.

Do livro constam igualmente breves notas biográficas dos autores.

Cientistas na Bulgária e da União dos Jornalistas Búlgaros.

БЕЛЕЖКИ

¹ Ас. Кремена Попова е преподавател по португалски език в катедра „Романистика”, Филологически факултет на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“. [Kremena Popova – Department of Romance Studies, Philological faculty of St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Turnovo]. – Бел. ред.

² Георгиев, Лъчезар, Стела В. Георгиева. Пътища на детската книга. – София: АН-ДИ, 2015. – 200 с. : рез. на англ., португ., исп. език : с ил. Рецензент на книгата е проф. д-р Нели Костова (УниБИТ – София).

³ Преводът на португалски език в „Пътища на детската книга“ е осъществен от ас. Кремена Попова. С нейно разрешение публикуваме фрагмент от резюмето на португалски, отпечатано в същото издание. – Бел. ред.

НОВИЯТ СБОРНИК, ПОСВЕТЕН НА КНИГАТА И НА ИЗКУСТВАТА Любомира Парижкова

THE NEW COLLECTION DEDICATED TO THE BOOK AND THE ARTS Lubomira Parijkova

Out of print fifth book collection "The Book – our more meaningful present" (Publishing "Za bukvite - Oh pismeneh", S., 2015, 248 pp.), compiled and edited Assoc. Prof. Lubomira Parijkova, PhD and with scientific reviewer Prof. Stoyan Dentchev, Dr. Habil. The collection includes reports from the Scientific Forum of the State University of Library Studies and Information Technologies – "Days of Book and Copyright in SULSIT", now in its fifth year. The collection also presents fragments from the roundtable "The art of the book. Book and Arts". The book collection is intended for researchers in the field of knowledge about book and copyright; for culture strategists and policy makers, for students and for all who love books, reading and the arts.

Key words: book collection, fifth, scientific forum, book, art, reading.

Излезе от печат петият поред сборник „Книгата – нашето по-смислено настояще“ (София: издателство „За буквите – О писменехъ“, 2015. – 248 с.) със съставител и редактор доц. д-р Любомира Парижкова и научен рецензент проф. д.иц.н. Стоян Денчев. Художник на корицата е Йоанна Тодорова. Сборникът включва доклади от научния форум на Университета по библиотекознание и информационни технологии – „Дни на книгата и авторското право в УниБИТ“, който се провежда вече за пети път. Честването на 23-ти април (Международния ден на книгата и авторското право) в УниБИТ е в контекста на разработване на политика за четенето, издигането престижа на книгата и стимулиране младите хора да открият удоволствието от четенето. Научният форум е част от проект „Изследване на въздействието на изкуствата върху книгата и на книгата върху изкуствата“ (www.bookcelebration-bg.com) с ръководител доц. д-р Любомира Парижкова и екип от млади учени и студенти. Сборникът представя позициите на представители на раз-

лични изкуства и тяхното съприкосновение с книгата, като приоритет е даден на изкуството на създаване на книги. Авторите в изданието са хора на изкуството, университетски преподаватели, изследователи, журналисти, издатели, библиотекари, блогъри и студенти. В сборника са представени откъси от проведената в УниБИТ кръгла маса „Изкуството на книгата. Книгата и изкуствата“ с модератори: доц. д-р Любомира Парижкова, доц. д-р Васил Загоров, гл. ас. д-р Петър Канев, ас. д-р Поли Муканова. Участниците са представители на различни изкуства: проф. Ани Гергова (книговед), Мила Павлова (флейтист, артистичен директор, инициатор и организатор на Международния музикален фестивал „Дни на музиката в Балабановата къща“), Мила Искренова (хореограф), Цвятко Пенев (архитект), Иво Андровски (писател), Емилия Миразчийска (издател), Емил Вълев (художник и музикант). Запис на интересната дискусия за мястото на книгата в техните изкуства, за книгата като неизменна част от тяхното творческо битие е достъпен в [youtube](https://www.youtube.com/watch?v=JyfXzgkPjwU). Сборникът е разделен на три секции – „Изкуството на книгата. Книгата и изкуствата“; „Резултати от анкетни проучвания“; „През погледа на търсещите“. Първата е посветена на водещата тема за взаимодействието на изкуствата и книгата. Сред авторите са проф. Алберт Бенбасат и неговото проучване за книжната илюстрация в романа „Под игото“; проф. Лъчезар Георгиев и изследването му върху спецификите в графиката на съвременната българска книга; издателката Емилия Миразчийска, която споделя своя професионален опит; изпълнителният директор на Фондация „Глобални библиотеки – България“ Спакса Таандрова, която представя съвременната мисия на библиотеката; д-р Стела Георгиева прави достояние на широката публика изкуството по страниците на списание „Издател“; кратката история на четенето е дело на д-р Поли Муканова; доц. Добринка Стойкова описва различни начини за мотивиране на четенето чрез изкуство. Д-р Калина Минчева посвещава

своята статия на Даневата „Божествена комедия“. Изкуствоведът Станислава Николова прави достояние сецесионната естетика в книгите на Николай Райнов; докторантката и писателка Ваня Аврамова дава пример как се постига симбиоза между музика, театър и слово. В първата секция е поместен и пленарният доклад на ръководителя на проекта по честването доц. д-р Любомира Парижкова, посветен на въздействието на философията на деконструктивизма на Жак Дерида върху постмодерната архитектура. Във втората секция се представят резултати от анкетни проучвания. Проф. Таня Тодорова запознава аудиторията с анкетно проучване за академичното четене сред студентите в УниБИТ, а доц. Любомира Парижкова прави анализ на резултатите от проучване на импакта от провежданите инициативи за честване на 23 април. И докато в първите две секции автори са утвърдени учени, изкуствоведи, издатели, то в третата секция се дава възможност на студенти и докторанти да споделят своите научни дирения пред академичната общност и да представят разработки, свързани с изкуството на книгата, с взаимодействието на книгата и изкуствата и пр.

Специално за петгодишнината от честванията на 23 април в УниБИТ е създаден филм, чиито автори го представлят в сборника. В него са публикувани и есета, участвали в конкурса. Сборникът е с цветни илюстрации и снимков материал. Внимание е отделено на картина, която художникът Емил Вълев нарисува специално за екипа на проекта. Сборникът е предназначен за изследователи в областта на книгата и авторското право, стратегии на културата и на политики за стимулиране на четенето, за студенти и за всички, които обичат книгата, четенето и изкуствата.

ЕДНО ФЕНОМЕНОЛОГИЧНО ОБОБЩЕНИЕ ИЛИ ПО-СКОРО „АКТИВАЦИЯ“ НА ПАМЕТОВАТА ФУНКЦИЯ

Румелина Василева

A PHENOMENAL SUMMARY OR RATHER "ACTIVATION" OF THE MEMORY FUNCTION Rumelina Vasileva

The presented on the XI Student scientific conference and exhibition of the University of Library Studies and Information Technologies – „Highways of the Civilization – information, knowledge, memory“ (motto: „Non scholae, sed vitae discimus“) (22.05.2015) definitions, essayistic determinations and literary forms, consecrated to the subject of memory assessment in the most part impressed by independent thinking and demonstration of individuality and personal style. It is my pleasure to mention the names of the students who have given original definitions: Tsvetelina Nakova, Nikolay Bankov, Gergana Doncheva, Pavlina Milanova, Maria Nikolova, Evelina Ilieva, Daniela Varbanova, Stanislava Tabashka, Miglena Sabcheva, Violeta Temelchova, Ana Papazova, Vanya Gyuzeleva, Dariana Kamenova, Hristo Yanakov.

Key words: XI Student scientific conference and exhibition of the University of Library Studies and Information Technologies – „Highways of the Civilization – information, knowledge, memory“ (motto: „Non scholae, sed vitae discimus“) (22.05.2015): definitions of the phenomenon “memory”

Вероятно от зората на своето развитие *хомо sapiens* търси отговора на въпроса за същината на паметта – едно от най-неуловимите и неразбирали човешки качества. Още в ранните си опити Аристотел в своя трактат „За душата“, Цицерон и Квинтилиан, пitagорейците и др. се опитват да разберат същността на паметта като низ от преживявания, като „естествена памет“ (вродена, ежедневна) и „изкуствена памет“ (чрез обучение и практикуване на различни мнемонични техники), като изкуство, като евристика, като дворец на паметта – идеи, възприети по-късно от средновековните схоластици и от учени от Ренесанса Матео Рichi и Джордано Бруно, от просветителите Дейвид Хартли (английски философ, предположил, че спомените са кодирани чрез скрити движения в нервната система), Уилям Джеймс (САЩ) и Вилхелм Вунд, Херман Ебингхаус, Ричард Симон (Германия), Сър Фредерик Бартлет (Великобритания) – всички с опити да намерят научен подход към изучаването на паметта. За да се стигне до биологичната основа на теориите за кодиране в паметта на Карл Лешли, Уайлдър Пенфийлд, Доналд Хеб (Канада), до карти на сензорите, правилото на Хеб за механиката и невронната пластичност на паметта и „когнитивната революция“ на

Джордж Милър, Ричард Аткинсън, Робърт Локхарт, Елизабет Лофтъс и много други, които развиват когнитивната психология и невронауките, и интердисциплинната връзка между тях, известна като „познавателна неврология”.

И днес науката, в своята блестяща напредничавост, все още търси философията на загадката как отделните части се събират в едно цяло – как всеки елемент от паметта (гледки, звуци, думи, емоции) представлява кодирана невронна връзка в една и съща част на мозъка (зрителна кора, център на движенията, на осезанията, на асоциациите, езикови области и т.н.) и как паметта ефективно генерира, активира специфични нервни модели от тези първоначални кодове? Как и поради какви причини краткосрочните и дългосрочните човешки спомени са кодирани и се съхраняват по различни начини и в специфични части на мозъка? Как пресъздава или реконструира, синхронизира минали преживявания и опит?

Направените големи крачки от неврологията и когнитивната психология, оказва се, все още са недостатъчни за провиждането на неуловимите точни механизми на въздействие. Очевидно паметта представлява изключително сложна мрежа от нишки между различни свои елементи, с пресичащи се възли от съхранена информация – спомени, акумулирани в различните части на мозъка. В представените определения на студентите, вероятно и поради естеството на тяхното образование, преобладава метафората за паметта като библиотека, архив, картотека от отделни папки, информационни данни или може би дори и като невронен суперкомпютър с огромен капацитет и скорост. И това е нормално – човек опознава света, сравнявайки го с познати ориентири, въпреки че от гледна точка на съвременните биологически и психологически знания паметта е много по-сложна, фино, изтънчено явление, отколкото възможностите на тези метафори могат да постигнат.

И да, студентите са прави – паметта е невероятният граал, тайнственият съсъд, в който се намира всичко преживяно, усетено, запомнено, научено, но не само толкова – а и възможността да се постигне адаптация, да се изградят взаимоотношения спрямо новите условия, базирани на основното, непромененото, непреходното, запаметеното – като факти, опит, впечатления, умения, навици. В него се съхраняват безценни за индивида колекции от записи, снимки, видеоклипове, подредени по правилата на все още неразгадана кодираща класификационна схема на своеобразни мобилни, интерактивни рафтове, разпръснати в различните области на човешкия мозък. Също и като разпределена мрежа, в която всяка мозъчна клетка прави хиляди връзки, но не като банален адресат с колекция от отделни файлове, а с далеч по-сложна и многопластова комуникация.

Очевидно по-голямата част от студентите ни разбират механизмите на паметта и я възприемат като процес на придобиване на познание за света и шанс за промяна на последващото поведение. Да, паметта е различна от уч-

нето, но е безусловна предпоставка за научаване и развитие. Тази способност на хората да се опират на минали спомени, за да си представят бъдещето и да планират перспективни насоки на развитие е изключително „изгоден” инструмент за оцеляване и развитие на човешкия род.

Студентите ни са доловили в своите намерени определения и социологическият аспект на концепцията за колективната памет като съществен модератор на човешките общества. Всяка социална група се увековечава чрез придобитото знание, което предава от поколение на поколение чрез устната си традиция или чрез писмеността си. И в това отношение изобретението на писането, на записания език прави възможно човешките същества да запазват точни записи на своите знания, съхранявани извън човешкия мозък – най-често събиращи в библиотеки, музеи и архиви. Така писането, книгите, аудиовизуалните медии и компютърните записи могат да бъдат наречени *вънината памет на и за хората*.

Представените на XI Студентска научна конференция и изложба на УниБИТ „Магистрали на цивилизацията – информация, знание, памет” – „Highways of the Civilization – information, knowledge, memory” (девиз: „Учит не за училището, а за живота” – „Non scholae, sed vitae discimus”) (22.05.2015 г.) определения, есейистични дефиниции и литературни форми, посветени на темата за дефинирането на паметта, в по-голямата си част впечатляват с долавящото се желание за самостоятелно мислене и доказване на индивидуалност и собствен почерк. Приятно ми е да спомена имената на студентите, дали интересни определения: Цветелина Накова, Николай Банков, Гергана Дончева, Павлина Миланова, Мария Николова, Евелина Илиева, Даниела Върбанова, Станислава Табашка, Миглена Събчева, Виолета Темелчова, Ана Папазова, Ваня Гузелева, Дариана Каменова, Христо Янъков.

Естествено сред тях нямам фаворит, защото е невъзможно да се сравняват и предпочитат индивидуалности, но мога да заявя друго – и тази поредна среща с потенциала на младите хора ми повлия благотворно и ползотворно, и мисля, че мога открито да изразя мислите, които ме спохождат в този момент, изникнали незнайно как от тайнствения съсъд на паметта ми: „Очевидно сме си свършили добре работата, ние преподавателите от така „находчиво” наречената нова Магнаурска школа – при това, не за други, а за духовни просветители и работници на знанието – щом студентите ни толкова уверено заявяват самочувствието си на знаещи и помнещи българи, желаещи и готови за промяна, с “памет за любов и щастие неизмеримо” [Николай Банков].

На добър час, скъпи колеги, вярвам във вашия успех!

ТВОРБИ, ПИСАНИ ДАЛЕЧ ОТ БЪЛГАРИЯ

Съвременните български поети по света

Георги Н. Николов

WORKS WRITTEN FAR FROM BULGARIA
Bulgarian Contemporary Poets in the World

Georgi N. Nikolov

Съвременната ни литература, създавана зад граница, има свой осезаем духовен лик. Той е запечатан в творби, писани далеч от България. Или, вече като плод на преосмислени житейски впечатления – след връщането на авторите у нас. Става дума за Страхимир Кринчев, Борис Шивачев, Самуил Стрезов, Матвей Вълев, Тодор Ценков, Стоян Данев, Йохен Олсоммер, Стефан Кинчев, Христо Бояджисев, Марио Несторов и т.н. – от началото и до 60-те г. на XX в. След 1989 г. тази литература доби нови географски измерения. Практически няма цивилизирано кътче, в което духовната искра на сънародниците ни да не пламти. Авторите от „задграничната“ плеяда са много и те вече привличат вниманието на сериозните изследователи. Представените тук имена илюстрират само малка част от богатото им творчество...

Бел. ред.: Г-н Георги Н. Николов, секретар на великотърновското Дружество на писателите към СБП, ще продължи в своята публикация ТВОРБИ, ПИСАНИ ДАЛЕЧ ОТ БЪЛГАРИЯ да представя българските поети в Европа и по света и в следващия брой на сп. „Издател“.

Бойко Златев – Канада

МАРИЦА В ПЛОВДИВ

Като сломено от недъг
клонеше Сльнцето червено
и отразения му кръг
аз наблюдавах отегчено.

Но други, по-добри очи –
очите на душата бяха –
в умиращите му лъчи
за миг през булото прозряха.

Там друга някаква вода,
понесла на Орфей главата,
все още търси свобода
от бездната на времената.

И както кроткият пастир
със стадото си вечно броди,
Духът на Истина и Мир
зове немирните народи.

В дъха на светли богове
те извор имат в небесата.
А в градовете – брегове
от камък. Ние сме водата.

ВИНАГИ СТАВА!

(дадаистки девиз)

Аз не следвам поетичната мода
и съм вън от поетичния век.
Не, не пиша “разбираемо за народа”!
Нито за някой конкретен човек...

Не, не страдам и от мания за величие.
Може би само от величие страдам...
Но приемам страданието с безразличие
и дори по него малко си падам.

А понякога ме обхващат съмнения,
че на никого за нищо не трябвам...
Но кому е нужно тогава моето мнение?
И не е ли по-добре да се радвам?

На какво? Че на всичко, което се случва, за Бога!
Солучлива картина бил дори пропиленият ден.
Според дадаистите. Не, че е нещо особено,
но тази мисъл и днес ми напомни за мен...

Василка Петрова Хаджипапа – Кипър**ОРЕХОВИ ДУМИ**

Събирах цял ден
думите си ненаписани
и в яки черупки ги скрих.
Дойде следобедът,
помислих,
на ореха зелен ги закачих.
Изглежда през нощта
дошли са свраките крадливи,
на сутринта ни думи,
ни орехови люспи не открих.
Сега ще ги подреждат вече
бурята и вятерът
и ще изпишат по небето
с черупки моя ласкав стих.

ДАЛЕЧ ОТ РОДИНАТА

И идват мигове,
тревоги, колебания
дълбоки и разкъсващи
открития.
На пода –
късчета безбройни –
огледалото на твоето Аз
лежи.
Седиш над него,
парченце по парченце
ти събираш,
но разкривена е картината.
С разкървавени пръсти
образа свой ти събираш.

Димитър Митов – Колумбия**БЯГСТВО**

Далеч, далеч от градския конгломерат,
далеч от автомобилния поток,
от досадния човешки мравуняк
и неспирния моторен грохот.

Планината всеотдайно ме чака
като свой обичан и верен син...

От сутрин чак до мрака
да бродя по гранитния масив.

Там безукорно добре съм прият
и с въобразимо чувство на господар
отправям вътрешния си привет –
всичко тук е като Божи дар.

Природата няма памет ни злина,
няма подлост ни коварност,
а богата е само с добрина –
затова дължа ѝ благодарност!

ЮБИЛЕЙНО

Времето пълзи, бяга и лети –
то е мярка за човешките мечти,
всичко тече в дадени предели,
където съдба и призвание са се сплели.

Колко труд и усьрден нрав,
колко вяра и дух корав,
колко лишения и страдални дни
в стремежа към сюблитни висоти.

И заслужено нещо се постига,
грамада от богатство се издига
на знание, опит и умение,
на скромност и търпимо уважение.

Не напразно достига се зенита,
петдесетлетна възраст е добита,
нито много, нито малко означава,
но стогарка здрава се обезпечава.

Ще бъде награда тя за дръзвовени
мисли и проекти неосъществени,
важни и скъпи за всяко същество,
за наслада и душевно тържество.

Всеки трябва принос да направи
и видима следа да остави,
да го тачат занапред –
да преъ不懈 с пример и завет!

**Здравка Владова-Момчева –
Великобритания**

КАРТИНА

Изящна котка – точка в изречение –
накупчена в намусено петно.
Тъгата е самотно упражнение,
разбагрено по есенно платно.

Във ъгъла му, подпис. Многоточие,
в къртичина от гаснещи листа.
Да изкрешиш в боите е безочие,
пред котешката мъдрост на света.

Уютно е. И никак... безопасно...
Мустаче – нежност, лапичка – фасон.
Как лесно е безмълвно да напасна
по котешкия, мъркащ полутон.

Графична самота. И въпросителни.
Една душа, мяукаща в ношта.
И рамки за картини – укротителни –
след багрения вик на любовта.

ПОВТОРЕНИЕ

С девет ключа заключена, в мисли грешни, мъждиви
любовта ми пречупена в думи смешни, лъжливи
зад решетки от спомени няма глас да извика
бяла птица прогонена от внезапния никой.

И защо, питам, Господи, преобръщащ живота ?
Укротена от навика като стара банкнота
аз купувах си радости от капана на другите –
консервирали младости след кремирана лудост.

Като синя светкавица порази ме душата
и ме гмурна в наздравица с безнадеждния вятър,
с мигновена илюзия, потопена дълбоко,
че за мене и другия има път и посока.

Че това повторение ме гори да живея
и ме хвърля в прозрение, че съм друга идея,
че могла съм да бъда, ала вече е късно !
Нечовешки съм мъдра. Нямам шанс да възкръсна.

Бягам днес – дива скитница в прах от дъжд-разказание,
без адрес и орисници в самота – наказание.
И прерязала вените на несъдъната врничане,
задушавам в търпение своя грях, че обичам.

Христина Панджаридис – Франция

ЛЮБОВНА КОЖА

Любовта сълнчесва пред кафенето,
няма повече пари за... бира.
Подписва петиции във Фейсбук,
души рибени остатъци...
Любовта е незаконното дете
на мисълта ми.
Разбра и тръгна да разпитва
кои са истинските ѝ родители...
Ще се почувства ли новородена, щом узнае?
Любовта...
Е, не всички чувства водят в Рим,
някои направо в гетото.
Плачи, оплакала те е и майка ти!
Няма да те забележат.
Сензационно е да се взривяваш,
но хитро е да пазиш кожата си...
Любовна кожа... Търси се понякога.

ЗАБУЛЕНАТА ЖЕНА

Тя е забулена –
скрила косите, скулите,
бледите или розови бузи,
талията и ханша,
бедрата,
разширениите вени от раждания.
Вятърът открива във формите ѝ
амфора,
ваза,
цигулка,
пирамида,
храм.
Нали и той, вятърът,
е с мъжки очи.

Людмила Билярска – САЩ

ОЧАРОВАНИЕТО НА МАЛКИТЕ НЕЩА

Любувам се на малките неща –
разтворен цвят, гласец на птиче, лято...
Любима книга. Залез. Тишина.
Това е – със което съм богата.

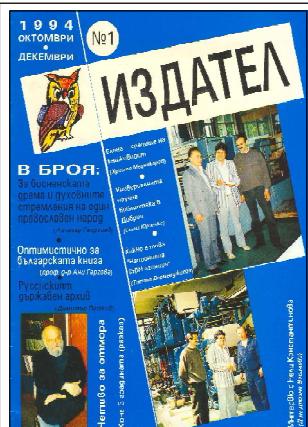
И мойто сълнце винаги е там –
над дребното, съвсем обикновено.
Над многото – небето е таван.
А от тавана сълнчице не гледа...

**ЕТИЧНИ НОРМИ И ИЗИСКВАНИЯ КЪМ
СЪТРУДНИЦИТЕ НА СПИСАНИЕ „ИЗДАТЕЛ“**

1. Редакцията не публикува материали, които целят уронване престижа на други автори, сътрудници или частни лица, както и на институции.
2. Приема статии в обем 8 – 10 страници, с големина 14 pt (30 реда на страница; 60 знака за ред), с резюме 5 – 8 реда на английски език и ключови думи (също на английски). Библиографският списък освен на български, се приема с транслитерация на латиница.
3. Илюстрациите се приемат на jpg формат (не повече от 3 бр. за един авторов текст).
4. Научните съобщения, рецензиите и отзивите се приемат в обем до 5 страници (14 pt, при същия стандарт и изисквания за транслитерация на библиографския списък).
5. Хонорари не се изплащат. [Not paid royalties to the authors and the Editorial Board].
6. Авторите получават авторски екземпляр от съответната публикация.
7. Последните годишници се представят в електронен вид на PDF формат на сайта на УниБИТ.

*Списание “Издател” излиза като дългосрочен творчески и научноизследователски проект на ВТУ “Св. св. Кирил и Методий”, ръководен от проф. д-р Лъчезар Георгиев.
Проектът се подкрепя от УниБИТ, под патронажа на неговия ректор проф. д.и.к.н. Стоян Денчев.*

Корица на брой 1
на сп. „Издател“,
излязъл през октомври
1994 г.
Основател
Лъчезар Г. Георгиев

Списание ИЗДАТЕЛ
№ 1 (книшка 1 – 2), 2015

Съставител и редактор на броя
проф. д-р Лъчезар Георгиев
Compiler and editor of this edition is:
Prof. Lachezar G. Georgiev, PhD

Формат 60x84/8 **Печатни коли 8**

ISSN 1310-4624

Предпечат: Университетско издателство
“Св. св. Кирил и Методий” – В. Търново, 2015

Печат: Печатница “СИРА” – В. Търново, януари 2016

Заявка за сп. “Издател” може да направите на адреса на редакцията:

5000 Велико Търново, ул. “Теодосий Търновски” № 2,
Университетско издателство “Св. св. Кирил и Методий”. Тел.: 062/ 618 295; 63 11 76

DEAR READER,

You can subscribe to the “Publisher” magazine for the year 2016 by sending the subscription fee by mail-order to the following address: **5000 Veliko Turnovo, 2 Theodosi Turnovsky Str.**
“St. Cyril and St. Methodius” University of Veliko Turnovo, Prof. Lachezar Georgiev Georgiev, PhD
E-mail: Lu4ezargeorgiev@abv.bg

На лицевата страна на корицата – поглед към Лисабонския дом на книгата в памет на писателя Жузе Сарамагу (Каза душ Бикоши = Casa dos Bicos) на фондация „Жузе Сарамагу“ (Fundação José Saramago) – Lisboa).